

KESKI-POHJANMAAN KALATALOUSALUEEN KÄYTTÖ- JA HOITOSUUNNITELMA VUOSILLE 2022-2027

ProAgria Keski-Pohjanmaa ry:n Kalatalouskeskus
Eero Hakala 2022

Keski-Pohjanmaan hoitosuunnitelma

Kalatalousalueen

käyttö- ja

SISÄLTÖ

1. Johdanto	4
1.1. Keski-Pohjanmaan kalatalousalueen yleisesittely	6
1.2. Kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman keskeisimmät tavoitteet, sisältö sekä rakenne	8
2. Suunnitelma osa-alueelle 1 (Perhonjoki)	9
2.1. Vesialueiden tila	9
2.1.1. Perustiedot vesialueesta	9
2.1.2. Perhonjoen valuma-alueen virtavesien tila	10
2.1.3. Perhonjoen valuma-alueen järvi- ja ojaveden tila	12
2.2. Kalakantojen ja kalastuksen nykytila	13
2.2.1. Kalakantojen nykytila ja saaliit	13
2.2.2. Kalastuksen nykytila	15
2.2.3. Kalavesien hoito ja istutukset	17
2.3. Kalakantojen ja kalastuksen (ml. ravut) tavoitetilat ja osatavoitteet	17
2.4. Vesialueiden käytön alueellinen suunnittelu ja yhteistoiminnan kehittäminen Perhonjoen osa-alueella	19
2.4.1. Kalataloudellisesti merkittävät alueet	19
2.4.2. Kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvat alueet ja niillä käytettävät pyydykset	19
2.4.3. Kalastusmatkailuun hyvin soveltuvat alueet	19
2.4.4. Vapaa-ajankalastuksen yhtenäislupa-alueet ja järjestelmän kehittäminen	20
2.5. Toimenpiteet kalakantojen hoitamiseksi ja kalastuksen kehittämiseksi	20
2.5.1. Ehdotukset kalastuksen säätelytoimenpiteiksi	20
2.5.2. Suunnitelma kunnostustoimenpiteistä	21
2.5.3. Suunnitelma istutuksista	22
2.5.4. Ehdotukset kalastuksen kehittämistoimenpiteiksi	23
3. Suunnitelma osa-alueelle 2 (Lestijoki)	24
3.1. Vesialueiden tila	24
3.1.1. Perustiedot vesialueesta	24
3.1.2. Lestijoen valuma-alueen virtavesien tila	26
3.1.3. Lestijoen valuma-alueen järvien tila	27
3.2. Kalakantojen ja kalastuksen nykytila	27
3.2.1. Kalakantojen nykytila ja saaliit	27
3.2.2. Kalastuksen nykytila	29
3.2.3. Kalavesien hoito ja istutukset	31
3.3. Kalakantojen ja kalastuksen (ml. ravut) tavoitetilat ja osatavoitteet Lestijoen osa-alueella	32
3.4. Vesialueiden käytön alueellinen suunnittelu ja yhteistoiminnan kehittäminen Lestijoen osa-alueella	34
3.4.1. Kalataloudellisesti merkittävät alueet	34
3.4.2. Kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvat alueet ja niillä käytettävät pyydykset	34

3.4.3. Kalastusmatkailuun hyvin soveltuvat alueet	35
3.4.4. Vapaa-ajankalastuksen yhtenäislupa-alueet ja järjestelmän kehittäminen	35
3.5. Toimenpiteet kalakantojen hoitamiseksi ja kalastuksen kehittämiseksi	36
3.5.1. Ehdotukset kalastuksen säätelytoimenpiteiksi	36
3.5.2. Suunnitelma kunnostustoimenpiteistä	36
3.5.3. Suunnitelma istutuksista	38
3.5.4. Ehdotukset kalastuksen kehittämistoimenpiteiksi	39
4. Suunnitelma osa-alueelle 3 (Keski-Pohjanmaan rannikko)	40
4.1. Vesialueiden tila	40
4.1.1. Perustiedot vesialueesta	40
4.2. Kalakantojen ja kalastuksen nykytila	42
4.2.1. Kalakantojen nykytila	42
4.2.2. Kalastuksen nykytila	43
4.2.3. Kalavesien hoito ja istutukset	45
4.3. Kalakantojen ja kalastuksen (ml. ravut) tavoitetilat ja osatavoitteet Keski-Pohjanmaan rannikon osa-alueella	47
4.4. Vesialueiden käytön alueellinen suunnittelu ja yhteistoiminnan kehittäminen Keski-Pohjanmaan rannikon alueella	48
4.4.1. Kalataloudellisesti merkittävät alueet	48
4.4.2. Kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvat alueet ja niillä käytettävät pyydykset	49
4.4.3. Kalastusmatkailuun hyvin soveltuvat alueet	50
4.4.4. Vapaa-ajankalastuksen yhtenäislupa-alueet ja järjestelmän kehittäminen	50
4.5. Toimenpiteet kalakantojen hoitamiseksi ja kalastuksen kehittämiseksi	51
4.5.1. Ehdotukset kalastuksen säätelytoimenpiteiksi	51
4.5.2. Suunnitelma kunnostustoimenpiteistä	53
4.5.3. Suunnitelma istutuksista	53
4.5.4. Ehdotukset kalastuksen kehittämistoimenpiteiksi	54
5. Suunnitelma kalastusta ja kalakantoja koskevan seurannan järjestämisestä	54
6. Vaelluskalojen, uhanalaisten kalakantojen ja biologisen monimuotoisuuden huomioon ottaminen toimenpiteissä	56
7. Suunnitelma kalastuksenvalvonnan järjestämisestä	57
8. Yhteistoiminnan kehittäminen kalatalousalueella	58
9. Täpläravun ja muiden vieraslajien huomioon ottaminen toimenpiteissä	60
10. Ehdotus kalastuksenhoitomaksuina kerättävien varojen omistajakorvauksiin käytettävän osuuden jakamiseksi	61
11. Edunvalvonta	61
12. Suunnitelma viestinnästä	62
13. Käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpano	62
14. Vaikuttavuuden arviointi ja suunnitelman päivitys	63
15. Viitteet	64
LIITTEET	66
LIITE 1.a Käyttö- ja hoitosuunnitelman laadintaa varten tehdyn kyselyn saate ja pohja-aineisto	66

LIITE 1.b Kyselyyn annettujen vastausten yhteenveto Perhonjoen alueella (numero sarakkeessa tarkoittaa kysymykseen annettujen vastausten määrää)	68
LIITE 1.c Kyselyyn annettujen vastausten yhteenveto Lestijoen alueella (numero sarakkeessa tarkoittaa kysymykseen annettujen vastausten määrää)	73
LIITE 1.d Kyselyyn annettujen vastausten yhteenveto Keski-Pohjanmaan rannikon alueella (numero sarakkeessa tarkoittaa kysymykseen annettujen vastausten määrää)	76
LIITE 2.a Osatavoitteiden toteuttamistaulukko Perhonjoen osa-alueelle	80
LIITE 2.b Osatavoitteiden toteuttamistaulukko Lestijoen osa-alueelle	81
LIITE 2.c Osatavoitteiden toteuttamistaulukko Keski-Pohjanmaan rannikon osa-alueelle	82
LIITE 3.a Kalastusrajoitusalueet Lestijoen vesistöalueella	83
LIITE 3.b Kalastusrajoitusalueet Perhonjoen vesistöalueella	83
LIITE 4 Sähkökoekalastuksissa 2013-2021 Perhonjoen alaosalta (jokisuu-Pirttikoski), Köyhäjoesta ja Ullavanjoesta saadut luontaisiksi (joessa syntyneiksi) luokitellut kalayksilöt.	84
LIITE 5.a Sähkökoekalastuksissa 2009-2020 Lestijoen alaosalta (jokisuu-Antinniitynkoski), saadut luontaisiksi (joessa syntyneiksi) luokitellut kalayksilöt.	85
LIITE 5.b Sähkökoekalastuksissa 2009-2020 Lestijoen keski- ja yläosalta (Niskankoski-Tornikoski), saadut luontaisiksi (joessa syntyneiksi) luokitellut kalayksilöt.	86

1. Johdanto

Vuonna 2016 voimaan tullut kalastuslaki (379/2015) edellyttää, että lain voimaantulon myötä perustetut kalatalousalueet laativat alueilleen käyttö- ja hoitosuunnitelmat, joissa kuvataan toiminnan tärkeimmät päälinjat kalavarojen hoidolle. Yksityiskohtaiset vuositason tavoitteet ja toimenpiteet kirjataan jatkuvasti päivitettäviin toimintasuunnitelmiin. Käyttö- ja hoitosuunnitelmien tulee perustua parhaaseen käytettävissä olevaan tutkimus- ja seurantatietoon jotta niiden painoarvo ja sitovuus olisivat aiempia kalastusalueiden vastaavia suunnitelmia suurempi. Käyttö- ja hoitosuunnitelmissa tulee näkyä mm. kalavarojen käytön kestävyys, vapaa-ajankalastuksen ja kaupallisen kalastuksen toimintaedellytysten parantaminen. Niin ikään kalojen luontaisen elinkierron ja lisääntymisen turvaaminen, kalastuksensääntelyyn perustuva kalavarojen hoito ja erityisesti vaelluskalakantojen elinvoimaisuuden turvaaminen ovat kalastussäädöksissä mainittuja keskeisiä kalavesien käytön ja hoidon tavoitteita, joita istutustoiminnalla tarvittaessa täydennetään. Lisäksi käyttö- ja hoitosuunnitelmissa tulee huomioida kansalliset kalavarojen käyttöön ja hoitoon liittyvät strategiat. Käyttö- ja hoitosuunnitelmat voivat olla voimassa enintään kymmenen vuotta niiden hyväksymisestä lähtien. Keski-Pohjanmaalla on päädytty laatimaan käyttö- ja hoitosuunnitelma aluksi viiden vuoden ajalle eli vuosiksi 2022–2027, tätä ajanjaksoa kutsutaan tässä suunnitelmassa myöhemmin ”suunnittelukaudeksi”.

Suunnitelmassa on paljon kala- ja vesitalousasioiden käsittelyssä käytettyä termistöä. Tässä suunnitelmassa on katsottu tarpeelliseksi selittää vain muutamia asian ymmärrettävyyden kannalta olennaisimpia termejä. Kalatalouteen kuuluvaa sanastoa koottu kattavasti Kalavarojen käyttö ja hoito -julkaisuun (Salminen M. ja Böhling P. 2018, osa B ss. 582-595).

Suunnitelman alussa on kalakantoja ja kalastusta koskeva nykytilan kuvaus ongelmakohtineen. Nykytilan kuvauksen pohjalta on muotoiltu yleinen tavoitetila alueen kalavarojen käytölle ja hoidolle koko suunnittelukaudelle. Tavoitetilaan liittyy konkreettisia osatavoitteita, joiden toteutumista pitää suunnittelukauden aikana pystyä mittaamaan ja arvioimaan. Seuraavassa vaiheessa on kuvattu toimenpiteet ja tukitoimet, joilla tavoitteisiin pyritään. Sitten tulee kuvaus suunnitelman toimeenpanosta ja sen aikatauluista sekä vastuutahoista, jonka jälkeen tarkempi kuvaus osatavoitteiden toteutumisen seurannasta ja siitä, miten toimitaan, jos jokin osatavoitteista on selvästi jäämässä toteutumatta. Näin toimitaan tilanteissa, jolloin olosuhteet muuttuvat alueella niin paljon, että osatavoitteet eivät enää ole realistisia tai tarkoituksenmukaisia.

Toimintaympäristössä saattaa tapahtua suunnittelukaudella laajempia muutoksia, jotka vaikuttavat käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteisiin ja toimeenpanoon. Tällaisia muutoksia saattavat aiheuttaa mm.

- Ilmaston lämpeneminen, minkä seurauksena mm. jääpeiteajan ja -alueiden vähentyminen saattaa entisestään lisätä merialueilla hylkeiden kalastukselle aiheuttamia ongelmia.
- Lämpenevät vedet yhdessä veden rehevyyden lisääntymisen kanssa suosivat särkikaloja ja niiden määrä runsastunee niin sisävesissä kuin rannikollakin.
- Kotimaisen, lähivesiltä pyydetyn luonnonkalan kysyntä kasvanee, jolloin myös kiinnostus särkikalojen hyödyntämisen lisäämiseen jatkunee.
- Väestön keskittyminen ja ikääntyminen voivat lisätä vapaa-ajankalastuspainetta asutuskeskusten lähialueilla ja toisaalta kasvattaa tarvetta järjestää erityisryhmien kalastusmahdollisuuksia.
- Pyydyksin tapahtuvan vapaa-ajankalastuksen väheneminen saattaa heikentää myös yleistä kiinnostusta kalavesien hoitotoimintaan.
- Digitaalisten alustojen käyttö laajenee uusille sisältöalueille ja käyttäjäryhmiin.

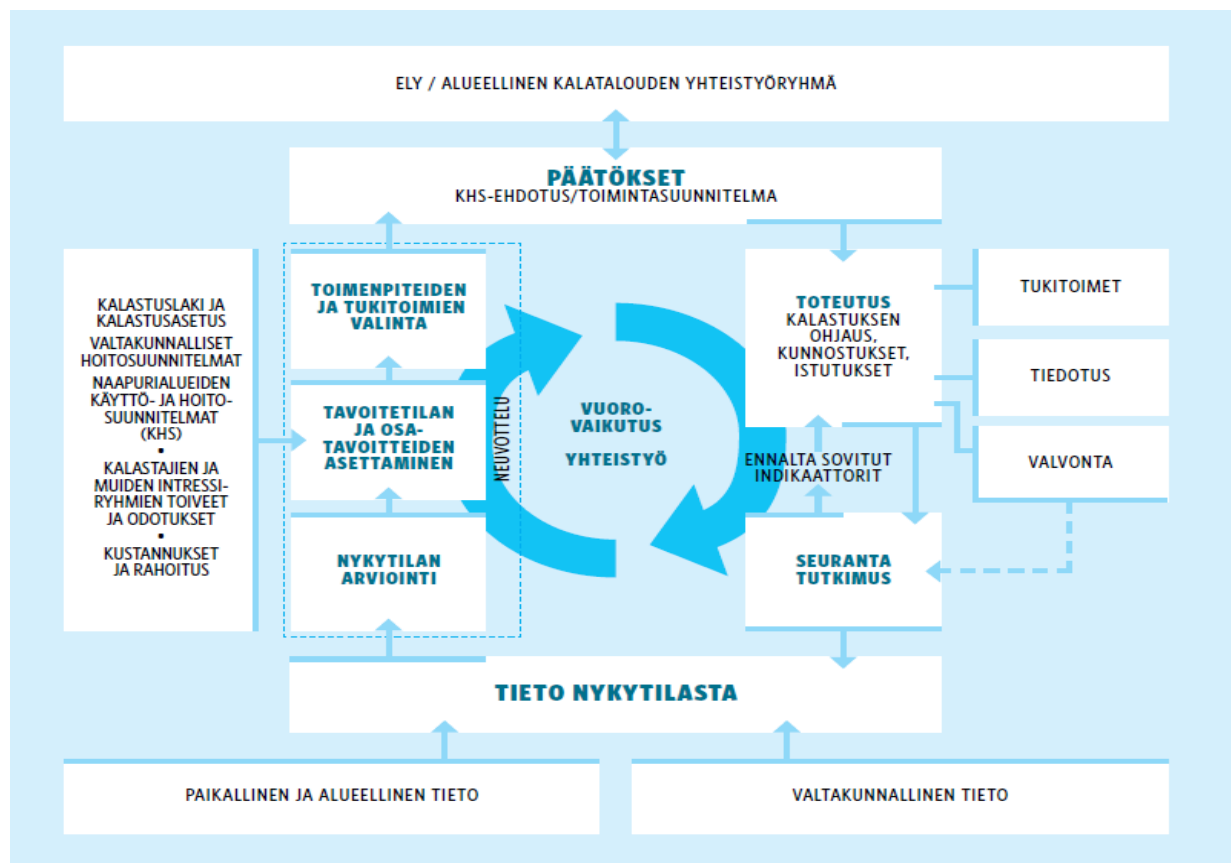
- Eettinen keskustelu kalastuksesta ja saaliin käsittelystä saattaa voimistua ja luoda painetta kalastuskäytäntöjen muuttamiseen tai jopa aiheuttaa muutoksia säädöksiin.
- Vaikeasti ennakoitavien riskien, kuten laajan öljyonnettomuuden tapahtuminen tai ekosysteemiä voimakkaasti muuttavien vieraslajien levittäytyminen voivat pahimmillaan hyvinkin nopeasti aiheuttaa toimintaympäristöön suuria muutoksia.

Näitä muutoksia on pyritty ottamaan suunnitelmassa ennakoivasti huomioon. Näihin tulee ainakin ajatustasolla varautua, mutta kalatalousalue voi suunnitelmaan sisällytettävän viestintäsuunnitelman avulla tunnistaa riskejä ja sopia tarvittavista toimintavoista.

Vesialueiden ja kalaston käytön ja hoidon tarkempi suunnittelu tehdään tarvittaessa kalatalousalueen toimintasuunnitelmissa ja vesialueiden omistajien omissa suunnitelmissa tässä käyttö- ja hoitosuunnitelmassa esitettyjen yleisten linjausten puitteissa.

Suunnitelma kattaa vuosien 2022–2027 suunnitelmakauden. Suunnitelmassa asetettujentavoitteiden välitarkastelu tehdään vuonna 2025 ja päivitys vuonna 2027.

Käyttö- ja hoitosuunnitelmaprosessi noudattelee pääpiirteissään kuvassa 1 esitettyä kalavarojen käytön ja hoidon ”ohjauspyörän” periaatteita (Salminen ja Böhling, toim. 2018).

Kuva 1. Kalatalousalueiden kalavesien ja -varojen käyttö- ja hoitosuunnittelun ohjauspyörä

Suunnitelman laadinnan alkuvaiheessa järjestettiin jäsenistölle kysely, jossa jäsenyhteisöjä pyydettiin kuvailemaan kalastojen ja kalastuksen ja vesistöjen tilaa kalastuksen näkökulmasta. Tämän lisäksi jäseniltä

pyydettiin lausuntoja ja mielipiteitä kalastuksen säätelystä ja säätelytarpeista. Nämä alueet sekä kaupalliseen kalastukseen että vapaa-ajankalastukseen sopivimpien vesialueiden pyydettiin merkitsemään kyselyn liitteenä olleisiin karttoihin. Kysely liitteenä 1.a ja vastaukset karttoineen liitteinä 1.b-1d.

Suomenkielisen suunnitelman (ns. virallinen versio) on laatinut Eero Hakala ProAgria Keski-Pohjanmaa ry:n Kalatalouskeskuksesta. Käännös ruotsin kielelle on valmisteilla.

Keski-Pohjanmaan kalatalousalueen yleiskokous on vahvistanut ehdotuksen käyttö- ja hoitosuunnitelmaksi kokouksessaan **20.04.2022**.

Alueellinen yhteistyöryhmä on arvioinut ja **käsittellyt** Keski-Pohjanmaan kalatalousalueen ehdotuksen käyttö- ja hoitosuunnitelmaksi kokouksessaan **PP.KK.VVVV**.

Varsinais-Suomen ELY-keskus on **hyväksynyt** käyttö- ja hoitosuunnitelman Keski-Pohjanmaan kalatalousalueelle hallintopäätöksellään **PP.KK.VVVV (dnro 00/0000–0000)**.

1.1. Keski-Pohjanmaan kalatalousalueen yleisesittely

Keski-Pohjanmaan kalatalousalue on muodostettu Perhonjoen, Lestijoen, Pöntiönjoen ja Kälviänjoen vesistöalueille ja siihen kuulu Räytingin kylään kuuluvia osia Kruunupyynjoen vesistöalueesta Vetelin kunnassa. Hyvin merkittävä osa Keski-Pohjanmaan kalatalousaluetta koostuu Kalajoen Rahjan ja Kokkolan kaupungin välisen merialueen kylänvesistä. Kalatalousalueen vesialueiden kokonaispinta-ala on 40 711,56 ha, tästä noin puolet on merialuetta ja puolet sisävesiä. Kalatalousalue rajautuu Kalajoen, Kivijärven, Järviseudun ja Pohjoisen Rannikko-Pohjanmaan kalatalousalueisiin. Kartta kalatalousalueista on saatavana mm. verkkosivulla <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi> ja siellä Hallinnolliset yksiköt -valikon alta.

Keski-Pohjanmaan kalatalousalueen perustava kokous pidettiin Kokkolassa 13.2.2019, jolloin hyväksyttiin kalatalousalueen säännöt. Kalatalousalue on kaksikielinen. Perustavan kokouksen pöytäkirjat ja säännöt ovat nähtävissä alueen nettisivuilla (<https://keski-pohjanmaankalatalousalue.fi>).

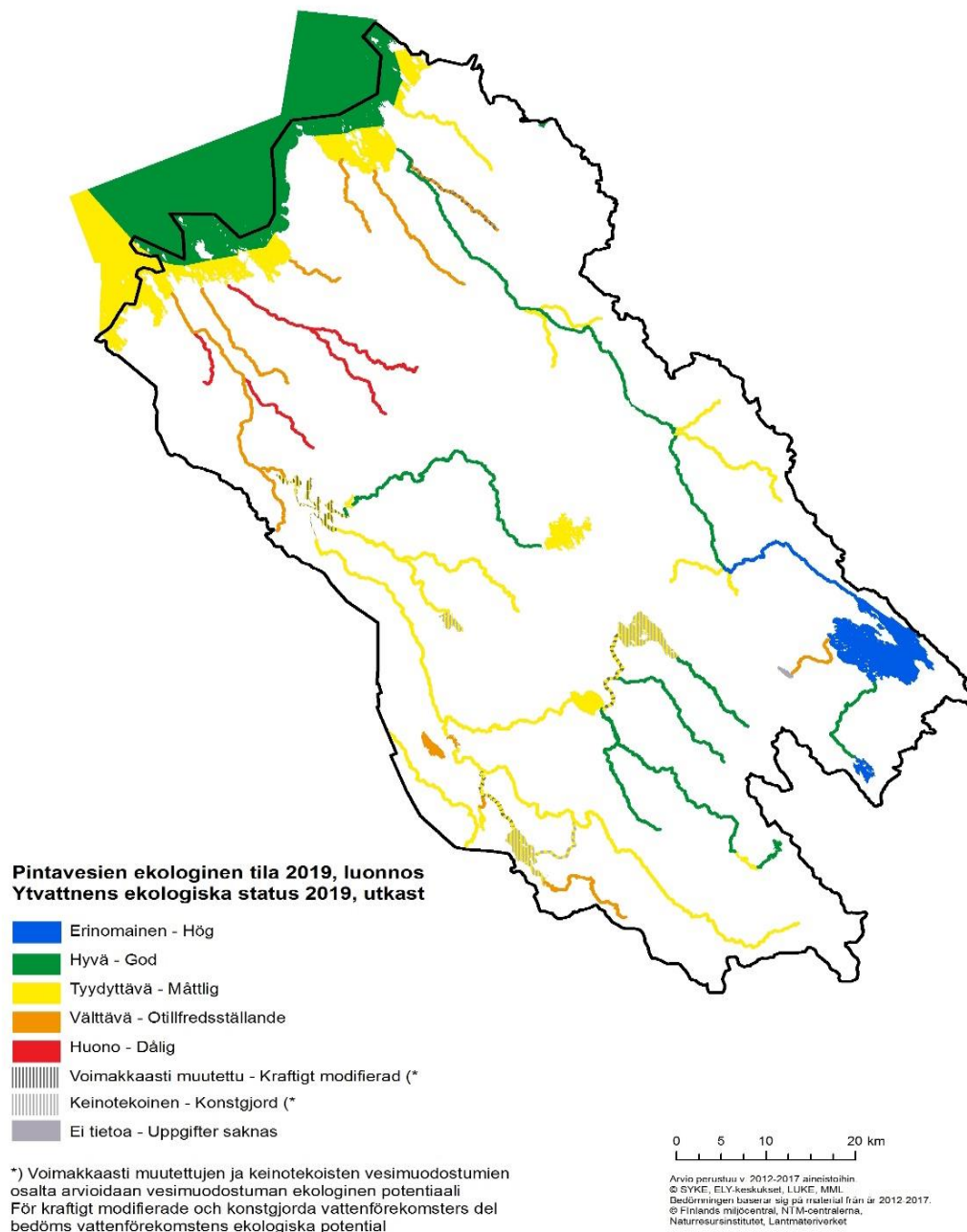
Kalatalousalueen vesialueiden omistus ja kalastusoikeuksien hallinta on kahtiajakoista. Merialueella on pääsääntöisesti suuria yhtenäisiä, yli 1000 hehtaarin kokoisia vesialueiden osakaskuntia, joista suurin osa on sopimuksilla luovuttanut kalastusoikeuksien hallinnan joko kokonaan tai osittain kyläkohtaisille tai pitäjien kalastusseuroille. Sisävesillä vesialueiden omistus on pirstoutuneempaa ja laajempia yhtenäisesti omistettuja vesialueita on vesistöjen latva-alueiden järvioltailla. Niillä vesiä omistavat ja kalastusoikeutta hallitsevat osakaskunnat ja Metsähallitus. Perhonjoen vesistöalueella virtavesiä omistavat pääsääntöisesti osakaskunnat, mutta Lestijoella laajimmin virtavesiä omistaa paikallinen vesivoimayhtiö. Tekojärvien vesien omistus on pirstaloitunut niiden lukuisten maapalstojen kesken, joiden päälle vesi on aikanaan nostettu. Patanan ja Venetjoen tekojärvillä kalastusoikeutta käyttävät alueille perustetut kalastusyhdistykset. Keski-Pohjanmaan kalatalousalueella on 31 sellaista omistusyksikköä, joilla on vesialuetta yli 100 hehtaaria sekä 292 vesialuetta, joiden vesialueen koko on 2–100 ha ja 352 omistusyksikköä, joiden vesialueen koko on alle 2 ha.

Kalatalousalueen sisävedet koostuvat jokialueista ja suhteellisen harvalukuisista ja pinta-alaltaan pääosin pienehköistä järviolueista. Lestijoen valuma-alueen vesiä on kohtalaisen maltillisesti muutettu eikä vesien juoksua ole juurikaan säännöstelty. Perhonjoen valuma-alueen vesiä on ihmistoiminnan tarkoituksiin paikoin merkittävästi muokattu ja niitä säännöstellään voimatalouden sekä tulvasuojelun tarpeisiin. Perhonjoen valuma-alueella on kolme rakennettua tekojärveä ja yksi keinotekoinen järviryhmä.

Kokkolan edustan rannikkoaluetta on muutettu taajama-asutuksen ja elinkeinoelämän tarpeiden (teollisuus ja satamatoiminta) mukaan, mutta muilla ranta-alueilla luonnontilaa muokkaavat muutokset ovat olleet vähäisempiä. Rannikkovedet heijastelevat sisävesien tilaa, eli jokisuistoissa, lahtivesillä ja

taajama-alueilla on havaittavissa lievää rehevöitymistä, mutta ulompana vesien tila on pääsääntöisesti hyvä.

Kalatalousalueen vesistöjen ekologinen tila on enimmäkseen tyydyttävän ja hyvän välillä ja osa vesialueista on luokiteltu voimakkaasti muutetuksi. Joidenkin rannikon pienten jokien tila on joko välttävä tai heikko. Ekologiselta tilaltaan erinomaiseen luokkaan lasketaan kuuluvan ainoastaan Lestijärvi, Lehtosenjärvi ja Lestijoen yläosa (kuva 2). Hyvässä tilassa on Lestijoen ja ulomman rannikon lisäksi joukko pienehköjä jokialueita sisämaassa.

Kuva 2 Vedenlaatu Keski-Pojanmaan kalatalousalueen alueella ((Lähde: Ehdotus vesienhoidon toimenpideohjelmaksi 2022–2027, EPOELY 2020)

1.2. Kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman keskeisimmät tavoitteet, sisältö sekä rakenne

Kalatalousalueen rooli ja tehtävät on määrätty kalastuslaissa ja säädösten edellyttämä keskeinen sisältö kuvattu käyttö- ja hoitosuunnitelmassa. Peruseriaatteena on se, että Keski-Pohjanmaan kalatalousalueen kalavaroja hyödynnetään ja hoidetaan kestävästi. Kalastukselle tärkeiden kalalajien kannat ovat vahvoja ja hyvin tuottavia ja kalakantojen tila tunnetaan nykyistä paremmin. Tavoitteena on, että alueen kalakantojen tila perustuu nykyistä enemmän luontaiseen uudistumiseen ja säädeltyyn kalastukseen. Keski-Pohjanmaan alueen alkuperäisten vaelluskalakantojen säilymistä ja perinnöllistä monimuotoisuutta edistetään sekä vaelluskalojen luontaisen elinkierron edellytyksiä parannetaan. Vapaa-ajankalastus on monimuotoista ja aktiivista ja tuottaa runsaasti hyvinvointivaikutuksia. Kaupallinen kalastus säilyy elinvoimaisena tuottaen siihen soveltuvilla alueilla laadukasta kalaa elintarvikkeeksi ja mahdollisuudet kalastusmatkailuun elinkeinona ovat parantuneet. Alueen kalastuksen ja kalastojen rakenne tunnetaan. Kalatalousalue edistää kaikessa toiminnassaan vesien hyvän ekologisen tilan saavuttamista tai hyvää paremmassa tilassa olevien vesien tilan pysymistä nykyisessä tilassaan.

Käyttö- ja hoitosuunnitelman laadinnan pohjaksi tiedusteltiin sähköpostin välityksellä jäsenyhteisöiltä näkemyksiä kalakantojen ja kalastojen sekä vesialueiden nykytilasta ja pyydettiin yhteisöjä arvioimaan em. tekijöiden kehitystä lähimmän kymmenen vuoden aikana. Samoin pyydettiin tietoja olemassa olevista sekä tarpeellisiksi katsottavista kalastuksen säätelytoimista sekä näkemyksiä kaupalliseen (kalastaminen ravinnoksi ja virkistyskalastuksen palvelutoiminta) kalastukseen soveltuvista alueista. Kyselyssä oli myös osio, jossa pyydettiin näkemyksiä virkistyskalastukseen soveltuvista alueista ja kalastuksen kehittämistarpeista. Keskeinen osa kyselystä ja saaduista vastauksista on liitteinä 1.a-1.d. Kyselyyn saatuihin vastauksiin viitataan kunkin osa-alueen (Perhonjoen, Lestijoen ja Keski-Pohjanmaan rannikon) nykytilan kuvauksen ja suunnitelmaosan kohdalla.

Käyttö- ja hoitosuunnitelman laadinnassa on pyritty hyödyntämään viimeisintä saatavilla olevaa tutkimus- ja selvitystietoa niin alueen vesiympäristöistä kuin kalastoista ja kalastuksestakin. Suunnitelman laadinnassa on otettu huomioon kansallisiin kalataloutta koskeviin strategioihin (mm. kansallinen kalatiestrategia; vn 2012, kansallinen lohi- ja meritaimenstrategia; vn 2014, , kansallinen rapustrategia; mmm 2019, Itämeren meritaimenen elvytys ja hoitosuunnitelma; mmm 2017, meriharjuksen hoitosuunnitelma; mh 2015, kansallinen vesisviljelyn sijainninohjaussuunnitelma mmm 2014) kirjatut tavoitteet ja säätely- sekä toteutuskeinot.

Suunnitelman aluksi on johdanto-osa (kappale 1), jossa on pyritty kuvaamaan kalatalousalueen tehtäviä sekä käyttö- ja hoitosuunnitelman olemusta ja merkitystä sekä toteutusta. Keski-Pohjanmaan kalatalousalue koostuu kolmesta toisistaan selvästi erottuvasta aluekokonaisuudesta, eli Perhon- ja Lestijokilaaksojen valuma-alueista sekä Keski-Pohjanmaan reunustamasta Perämeren rannikkoalueesta. Tämän vuoksi käyttö- ja hoitosuunnitelman nykytilakuvaukset sekä tavoite- ja toimenpideosat on jaettu edellä mainittuun kolmeen asiakokonaisuuteen, eli kappaleisiin 2–4. Seuraavissa kappaleissa (5–14) on esitetty kaikkia osa-alueita samaan tapaan koskettavat yleisemmät asiat, kuten kalakantojen ja ympäristön seuranta, kalastuksenvalvonta, edunvalvonta ja suunnitelman toteutuksen järjestäminen arviointi ja seuranta. Lopuksi ovat kirjallisuusviitteet ja tekstiä täydentävät liitteet.

2. Suunnitelma osa-alueelle 1 (Perhonjoki)

2.1. Vesialueiden tila

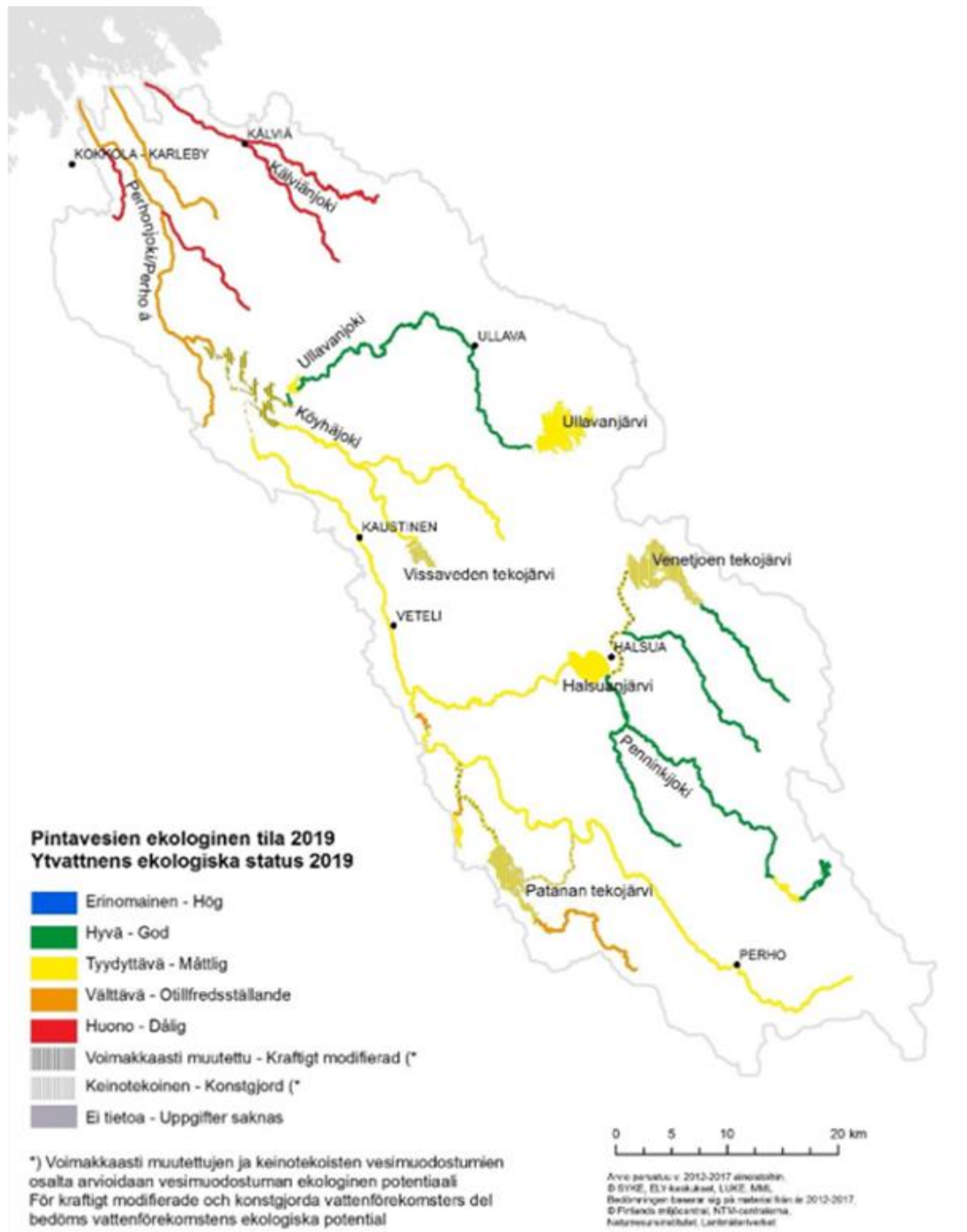
2.1.1. Perustiedot vesialueesta

Perhonjoki on 160 kilometriä pitkä joki Keski-Pohjanmaalla. Perhonjoen vesistön valuma-alue on noin 2 524 km², josta peltoa on noin 10 % ja suota noin 41 % ja loput pääosin metsää. Alueen järvisyys on 3,4 %. Suurimmat Perhonjoen sivujoet ovat Halsuanjoki, Köyhäjoki, Patananjoki, Penninkijoki, Ullavanjoki ja Venetjoki. Näiden yhteenlaskettu pituus on pääuoman luokkaa. Samaan vesistöaluekokonaisuuteen lasketaan kuuluvaksi Kälviänjoki, joka laskee vetensä Ruotsalon kylän kohdalla Perämereen. Joen pituus on noin 27 km ja valuma-alueen pinta-ala on 321 km². Kokkolan koillispuolella sijaitsevan Korpilahdenojan valuma alue on 82 km² ja pituus 18,6 km. Perhonjoen vesistöalueen vesien ekologista tilaa kuvaava kartta on esitetty kuvassa 3.

Perhonjoki saa alkunsa Suomenselältä, josta joki laskee Perhon kunnan läpi Vetelin Haapajärveen, josta edelleen Kaustisen kautta Kruunupyyn kunnassa sijaitsevaan Perhonjoen keskiosan järviryhmään. Sieltä joki laskee Perämereen Kokkolan pohjoispuolitse. Vesistöalueen suurimmat luonnonjärvet ovat Ullavanjärvi (1303 ha) ja Halsuanjärvi (773 ha). Perhonjoki sivu-uomineen on luokiteltu vaelluskalavesistöksi.

Valtiovallan tukemista koskenperkaustöistä suurimmat toteutettiin Perhonjoella 1860-luvulla Perhossa ja koko jokialueella 1930-, 1960- ja 1970-luvuilla. Pohjanmaan joille tyypillisen tulvimisen ehkäisemiseksi ja osin voimatalouden tarpeisiin on Perhonjoen yläosalle 1960 -luvulla rakennettu Patanan (1004 ha), Vissaveden (332 ha) ja Venetjoen tekojärvet (1505 ha). Myös Perhonjoen keskiosan järviryhmää (870 ha) on korotettu padottamalla.

Pääuomaan on rakennettu kaksi voimalaitosta, joista Pirttikosken voimalaitos Kaustiselle jo vuonna 1925. Kaitforsin voimalaitos rakennettiin vuonna 1983 Alaveteliin, noin 30 kilometrin päähän jokisuulta. Vetelin Patananjoella on kaksi vesivoimalaitosta ja Halsuan Venetjoella on yksi. Veden voimaa on hyödynnetty jo aikaisemminkin, vanhimmat olemassa olevat tiedot vesisahoista tai sahamyllyistä ovat vuodelta 1621. Perhonjoen alueella oli enimmillään yli 120 myllyä 1800-luvulla.

Kuva 3. Perhonjoen vesistöalueen ekologinen tila (Lähde: Ehdotus vesienhoidon toimenpideohjelmaksi 2022–2027, EPOELY 2020)

2.1.2. Perhonjoen valuma-alueen virtavesien tila

Perhonjoen pääuoma ja Kälviänjoki sekä monet alueen pienemmät joet virtaavat maatalousvaltaisten alueiden halki, minkä vuoksi maatalouden kuormituksen vaikutukset korostuvat. Vesistöalueiden latvaosissa korostuvat turvetuotannon ja metsätalouden vaikutukset. Siellä ojitettujen metsäalueiden ja soiden osuus valuma-alueista on suuri. Perhonjoen alajuoksun ja siihen laskevien sivujokien suurin

ongelma on happamuus ja siihen liittyvä metallikuormitus. Perhonjokeen johdetaan usean kunnallisen jätevesipuhdistamon purkuvesiä. Turkiseläintuotantoa on eniten Kaustisen ympäristössä ja rannikolla.

Perhonjoen valuma-alueen virtavedet luetaan pääuomaa Perhonjokea lukuun ottamatta pieniin tai keskisuuriin turvemaiden jokialueisiin. Jokialueille leimallisia ovat suuret virtaamavaihtelut ja tummahko veden väri. Virtavedet ovat varsin reheviä ja lievästi happamia ja niiden tila on vesienhoitosuunnittelun yhteydessä luokiteltu pääosin tyydyttäväksi. Voimakkaasti kuormittunut Perhonjoen yläosa on luokiteltu ekologiselta tilaltaan välttäväksi ja muutamat Kokkolan-Kruunupyyn alueen jokialueet happamuutensa takia jopa heikossa tilassa oleviksi (Taulukko 1).

Lähellekään kaikilla merkittävälläkään jokialueilla ei ole ollut kattavaa vedenlaatuseurantaa. Jokien luonnontilaa on aikojen saatossa muutettu siten, että vain Ullavanjoen keskijuoksua ja Penninkijokea voidaan luonnehtia jokseenkin lähellä luonnontilaa oleviksi.

Perhonjoen vesistöä on voimakkaasti rakennettu ruoppaamalla, pengertämällä ja patoamalla maankuivatuksen, tulvasuojelun ja voimatalouden tarpeisiin, mikä on heikentänyt vesistön ekologista tilaa. Kälviänjoella vesistön rakentaminen on liittynyt tulvasuojelun ja maankuivatuksen tarpeisiin.

Halsuan Pajuoja ja Korpijärvi Perhossa ovat esimerkkejä vähän muuttuneista vesistöistä, vaikka niidenkin valuma-alueilla on maankäyttö ollut alueittain voimakasta. Myös osa kuormittuneemmistakin joista (esim. Ullavanjoki) on joiltain uoman osiltaan lähellä luonnontilaa. Kalastoiltaan joet on luokiteltu välttävän ja tyydyttävän välimaille. Arvokasta ja kohtuullisen hyvin säilynyttä vesiluontoa löytyy eniten Perhonjoen latvoilta. Penninkijoki, toki kunnostettuna, edustaa erästä parhaiten säilynyttä virtavesialuetta koko jokilaaksossa.

Kruunupyyn vesistöalueeseen kuuluvan Porasenjoen tila on luokiteltu tyydyttäväksi. Nykyisellään sen tilaan vaikuttavat eniten valuma-alueiden maankäyttöön (turvetuotanto, ojitukset ja viljelytoiminta) liittyvät kuormitustekijät. Kruunupyynjoki ja Porasenjoki sen osana on luokiteltu vaelluskalavesistöksi.

Käyttö- ja hoitosuunnitelman valmisteluvaiheessa jäsenyhteisöille tehtyyn kyselyyn saaduissa vastauksissa yhteisöt totesivat virtavesien tilan olevan enimmäkseen varsin tyydyttävä ja niiden tilan arvioitiin kehittyvän parempaan suuntaan lähivuosikymmenen aikana (liite 1 b).

Taulukko 1 Perhonjoen vesistöalueen virtavesien ekologinen tila (lähde: Teppo et al. 2020) **Jokityyppien lyhenteet:** P = pienet, K = keskisuuret, S = suuret, k = kangasmaiden, t = turvemaiden joet; **pH** vuosiminimien log -muunnettu keskiarvo; – = ei ole voitu arvioida; **Luokka:** E = erinomainen, H = hyvä, T = tyydyttävä, V = välttävä, Hu = huono. * = voimakkaasti muutettu.

Nimi	rajaus	Pinta- vesi- tyyppi	Veden- laatu	Kok.P	Kok.N	pH	COD	kiintoa	Kalat	Pohja- eläimet	Piilevät	Hymo
Perhonjoen alaosa	meri-järvi- ryhmä	St	T	60	1124	5,8	28	9,1*	H	H	T	V
Hömostadiket		Pt	Hu	71	923	4,1	-	-	-	-	-	E
Såkabäcken		Pt	Hu	83B	2150	4,7	25	32*	-	-	-	T
Kainobäcken		Pt	Hu	-	-	4,6	-	-	-	-	-	H
Perhonjoen keskiosa	järviryhmä- Räyrinki	St	T	60	978	6	24,7	-	H	E	E	T
Ullavanjoki		Kt	T	49	960	5,95	24,1	10*	H	E	E	H
Köyhäjoki		Kt	V	96	1321	5,7	32,4	-	T	E	T	T
Halsuanjoki		Kt	H	42	793	5,7	23,9	-	-	-	E	T
Penninkijoki		Kt	H	20	558	5,6	25,8	4,5*	H	E	H	E
Pajuoja		Pt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	E
Tastulanaja		Pt	-	-	-	-	-	-	-	H	-	E
Venetjoki**		Kt	T	42	779	5,45	25,2	6	V	T	E	Hu
Kivioja		Pt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	E
Pahkajoki		Pt	H	19	559	5,1	28,6	8,1*	H	H	-	E
Perhonjoen yläosa		Kt	V	79	1051	6	29,3	4,9	H	E	E	V
Patanajoen alaosa**	allas- Pehonjoki	Kt	T	59	930	5,9	24,3	11,7	-	-	-	Hu
Patanan teko- järven täyttö- kanava**		Pt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	KE
Patanajoen yläosa	altaan yp.	Pt	V	76	1476	5,7	-	-	-	-	-	H
Myllyoja		Pt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	E
Kälviänjoki		Kt	Hu	77B	1546	4,6	31,6	14,8*	Hu	H	V	H
Vähäjoki		Kt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	E
Korpilahdenoja		Pk	Hu	75	1373	4,9	38,2	-	-	-	T	H

2.1.3. Perhonjoen valuma-alueen järviältaiden tila

Suurimmat järvet, Ullavanjärvi ja Halsuanjärvi, kuten lähes kaikki muutkin alueen järvet ovat humuksen tummaksi sävyttämiä. Kaikkien järvien merkittävimpiä ongelmia voidaan pitää korkeaa kiintoaine- ja humuskuormitusta sekä rehevöitymistä ja järvien mataluutta. Tilanteeseen on johtanut maa- ja metsätaloudesta aiheutuva ravinnekuormitus sekä soiden ja metsien ojituksista sekä turvetuotannosta johtuva kiintoaine- ja humuskuormitus.

Patanan, Venetjoen ja Vissaveden tekojärvien ja Perhonjoen keskiosan järviryhmän ongelmat liittyvät niiden käyttöön ja syntyhistoriaan. Suuri talviaikainen pinnanlasku kuluttaa rantoja ja heikentää altaiden happitilannetta. Lisäksi tekojärville tyypillisenä ongelmana ovat petokalojen kohonneet elohopeapitoisuudet.

Kruunupyyn vesistön kuuluvan Vetelin Räyringinjärven tila on viime vuosina heikentynyt ja nykyisin sen luokitellaan kuuluvan ekologiaaltaan välttävään tilaan. Sen tilaa heikentää valuma-alueilta tuleva kuormitus ja järveen kertynyt sisäinen kuormitus.

Taulukko 2. Perhonjoen vesistöalueen järvien vedenlaatutietoja, MRh kirjainyhdistelmä Tyyppi-sarakkeessa tarkoittaa matalaa, runsashumuksista vesimuodostumaa, (Lähde: Teppo et. al. 2020)

Paikka	Tyyppi	pinta-ala (ha)	max. syv. m	kok-P µg/l	kok-N µg/l	Näkösyv (m)	a-klorofylli µg/l	Happi (min) mg/l
Perhonjoen keskiosanjärvi	MRh	98		59,7	1006	0,5	19	5,9
Halsuanjärvi	MRh	773	3	47	798	0,7	31	8,3
Jängänjärvi	MRh	152						
Korpijärvi	MRh	160						
Emmes-Stor-träsket	MRh	102						
Ullavanjärvi	MRh	1303	2,9	45	801	0,8	19	7,9
Vissaveden tekojärvi	MRh	302		37	710		24	
Venetjoen tekojärvi	MRh	1518		29	625	1,1	39,5	1,5
Haapajärvi	MRh	88						
Patananjärvi	MRh	138						
Patanan tekojärvi	MRh	1004						

Perhonjoen valuma-alueen järvien kesäaikaisia (1.6. -30.9.) vedenlaatutietoja vuosilta 2012-2017

Ne jäsenyhteisöt, jotka vastasivat kalatalousalueen tekemään käyttö- ja hoitosuunnitelman laadintaan liittyvään kyselyyn alkuvuodesta 2021 totesivat, että alueen järvialueiden tila on kalatalouden näkökulmasta varsin tyydyttävä eikä niiden tilan arvioitu ainakaan heikentyvän lähivuosina.

2.2. Kalakantojen ja kalastuksen nykytila

2.2.1. Kalakantojen nykytila ja saaliit

Perhonjoen alueella esiintyvät ainakin seuraavat kalalajit: ahven, harjus, hauki, kiiski, kirjolohi, kivenuoliainen, kivisimppu, kuha, lahna, lohi, made, nahkiainen ja pikkunahkiainen, salakka, siika, särki, säyne sekä kaikki taimenmuodot. Näistä lajeista istutuksin ylläpidetään lohien, nahkiaisen, siian ja taimenen eri muotojen kantoja. Vesistöalueella esiintyy myös rapuja.

Nahkiainen on Perhonjoen kalataloudellisesti tärkein laji. Jokeen lisääntymään nousevista kalalajeista merkittävimpiä ovat vaellussiika, meritaimen ja lohi. Joen omat vaelluskalakannat käytännössä menetettiin laajojen vesistöjärjestelyjen, uittoperkausten ja patojen sekä kuivaustoiminnan vuoksi 1950–60 luvulla. Vaikka vesistössä on sittemmin toteutettu laajoja vesiympäristö- ja kalojen elin- ja lisääntymisaluekunnostuksia sekä kalojen nousua jokialueelle pyritty turvaamaan mm. jokisuun kalaväylätoimituksen, on viime vuosien sähkökalastustulosten yksilömääristä (Liite 4) havaittavissa, että arvokkaiksi luokiteltujen vaelluskalojen lisääntyminen ja poikasvuosien selviytyminen on Perhonjoessa epävarmaa ja lajien elinvoimaisuus on edelleen ja suuressa määrin riippuvainen istutuksista.

Vuosina 2016, 2018 ja 2020 tehtyjen kalastusselvitysten perusteella jokilaaksossa saatujen saaliiden määrä on laskenut kolmanneksen vuosituhatvuoden alkupuolen saalistasosta. Perhonjoen kalataloudelliseen yhteistarkkailuun kuuluneessa vuonna 2018 koskeneessa kalastustiedustelussa Perhonjokilaakson kokonaissaaliin arvioitiin olleen n. 51.000 kiloa (Sillanpää J. ym., 2020). Saaliista kilomäärin eniten saatiin

haukea ja särkikalat muodostivat toiseksi suurimman saaliskalaryhmän. Saaliin kolmanneksi yleisin ahven näyttäisi menettäneen viime vuosina saalisosuuttaan kuhalle. Lohikalojen saalisosuus oli sama kuin aiemminkin, eli noin 3 %. Vesiin istutettu onkikokoinen kirjolohi muodosti ylivoimaisen valtaosan järviyhmän yläpuolisten vesialueiden lohikalasaaliista (Taulukko 4).

Taulukko 4 Perhonjoen kalataloudellisessa yhteistarkkailussa vuonna 2018 tehdyn kalastustiedustelun osoittamat saalismäärät Perhonjoen alueella

Perhonjoen vesistöalueelta saatu kokonaissaalis sekä yksikkösaaliit (kg/ruokakunta) osa-alueittain vuonna 2018 kalastustiedusteluun vastanneiden ja kalastaneiden mukaan.

ALUE	Hauki kg	Ahven kg	Kuha kg	Lohikalat kg	Särkikalat kg	Muut kg	kg	%	kg/rkk
1 Perhonjoenalaosa (suistoalue - Alavetelin järviyhmä)	725	315	230	0	145	50	1 466	2,9	32,6
2 Perhonjoenkeskiosa (Alavetelin järviyhmä - Haapajärvi)	2 423	1 150	228	972	3 009	220	8 003	15,7	28,5
3 Perhonjoenyläosa (Haapajärvi - latva-alue)	2 363	1 377	75	35	4 951	22	8 824	17,3	53,8
4 Ullavanjoki sivuhaaroineen	191	172	12	2	64	0	441	0,9	30,0
5 Ullavanjärvi	1 520	1 033	13	3	1 035	75	3 680	7,2	61,0
6 Köyhäjoki sivuhaaroineen	286	233	0	62	259	22	861	1,7	19,8
7 Visäveden tekojärvi	997	1 038	24	0	98	3	2 161	4,2	20,9
8 Halsuanjoki sivuhaaroineen	595	205	14	284	267	7	1 371	2,7	16,7
9 Halsuanjärvi	3 609	510	0	0	2 757	80	6 957	13,6	128,8
10 Perninginjoki sivuhaaroineen	237	90	0	0	65	0	392	0,8	23,9
11 Venetjoki sivuhaaroineen	647	141	4	4	105	52	953	1,9	24,3
12 Venetjoen tekojärvi	1 826	985	52	7	260	36	3 166	6,2	34,9
13 Haapajärvi	21	65	0	30	77	15	209	0,4	14,2
14 Patananjoki sivuhaaroineen	146	24	30	0	15	0	216	0,4	11,6
15 Patanantejojärvi	2 918	966	1 312	0	334	257	5 786	11,4	46,2
16 Alavetelin järviyhmä	2 114	589	1 043	54	2 411	272	6 484	12,7	50,5
Yhteensä	20 619	896	3 037	1 453	15 853	1 112	50 971	100	
%	40,5	17,5	6	2,9	31,1	2,2	100		
kg/rkk	16,1	6,9	2,4	1,1	12,4	0,9	39,8		

LÄHDE: Sillanpää J., Keränen J., Juutinen A.; Perhonjoen kalataloudellinen yhteistarkkailu v. 2018-2019, Afry Finland Oy 2020

Saaliista enin osa saadaan vuoden 2018 kalastustiedustelun perusteella Perhonjoen keski- ja yläosan jokialueilta. Järvialueiden merkittävimmät saaliit saadaan Halsuanjärvestä, Alavetelin järviyhmästä sekä Patanan tekojärvestä. Ruokakuntakohtaista saalista tarkasteltaessa Halsuanjärveltä ja Ullavanjärveltä sekä Patanan ja Venetjoen tekojärveltä sekä Alavetelin järviyhmästä ja Perhonjoen yläosalta saadut saaliit nousevat selvästi muilta alueilta saatuja saaliita suuremmiksi. Vuoden 2020 kalataloustarkkailuun ilmoitetuissa osakaskuntien omissa saalisarvioissa on havaittavissa se, että suurin osa saaliista saadaan vapapyydyksin tai katiskoilla. Vastausaktiivisuudesta riippuen saaliiden määrä vaihtelevat vuosittain huomattavasti. Kalatalousyhteisöjen ilmoittama saalistaso oli noin 20 % suurempi (62.000–64.500 kg), kuin vuoden 2018 kalastustiedustelun tulosten perusteella oli arvioitu (51.000 kg). Hauki, särkikalat ja ahven muodostavat yhteisöjen omien arvioiden mukaan n. 90 % kokonaissaaliista (Sillanpää J. ym., 2020).

Runsaimmat rapukannat ja merkittävin ravun pyynti kohdistuu Perhon Kivikankaan ja Vetelin kirkonkylän väliselle alueelle. Näillä alueilla toimivien yhteisöjen itse ilmoittamat saalisrapujen määrät ovat olleet takavuosina joitakin tuhansia rapuja, mutta ravustuskieltojen myötä saalisrapujen määrä on vähentynyt vuonna 2020 lähes olemattomiin (Sillanpää J. ym., 2020).

Vaeltavien kalakantojen tila on kalataloustarkkailuissa esitettyjen tietojen perusteella edelleen horjuva. Luonnossa ilmeisen lisääntyvää merivaellusmahdollisuuden ainakin teoreettisesti omaavaa taimenta on esiintynyt viime vuosien (2009–2020) koekalastusten perusteella lähinnä Perhonjoen pääuomassa Kokkolan Rimminkoskelta Kaustisen Ojalankoskeen sekä Köyhäjoen-Näätinkiojan ja Ullavanjoen alueella. Paikallisempaa joessa ilmeisesti lisääntyvää taimenta esiintyy Perhonjoen pääuomassa etenkin Kaustisen

ja Vetelin alueilla ja Halsuanjoessa, Penninkijoessa ja Patananjoessa. Perhonjoen yläjuoksulta (Perhon kunnan alueella) ei joessa lisääntyvää taimenta ole sähkökalastuksissa tavattu. Lohen luonnonlisääntymisestä ei sähkökoekalastuksissa ole saatu havaintoja (Syke, koekalastusrekisteri, luettu 3.11.2020).

Kälviänjoen kalataloudellinen merkitys on hyvin vähäinen, sillä siihen ei ole havaittu nousevan vaeltavia kaloja ja sen oma kalakanta koostuu happamuutta hyvin sietävistä kalalajeista, kuten hauista ja ahvenista.

Kalatalousalueen jäsenyhteisöille kevättalvella 2021 lähetettyyn kyselyyn ja siihen saatuihin vastauksiin pohjautuen kalastusoikeuden haltijat ovat kokeneet kalatalousalueiden hauki, ahven ja särkikantojen olevan pääosin hyviä ja niiden tila tulevaisuudessa paranee. Kuha ja madekantojen todetaan olevan kohtalaiset ja niidenkin tilan odotetaan kohenevan. Lohikalakantojen (taimen, siika, harjus) tilaa kuvataan heikoksi, mutta usko niiden paranemiseen on suuri. Taloudellisesti tärkeimmän saalislajin, nahkiaisen tilaa ja odotuksia sen kehittymisestä kuvataan heikohkoiksi. Myös ravun osalta näkymät ovat toiveikkaat, vaikka jokirapukantojen tilan katsotaan olevan perin heikko (liite1.a.).

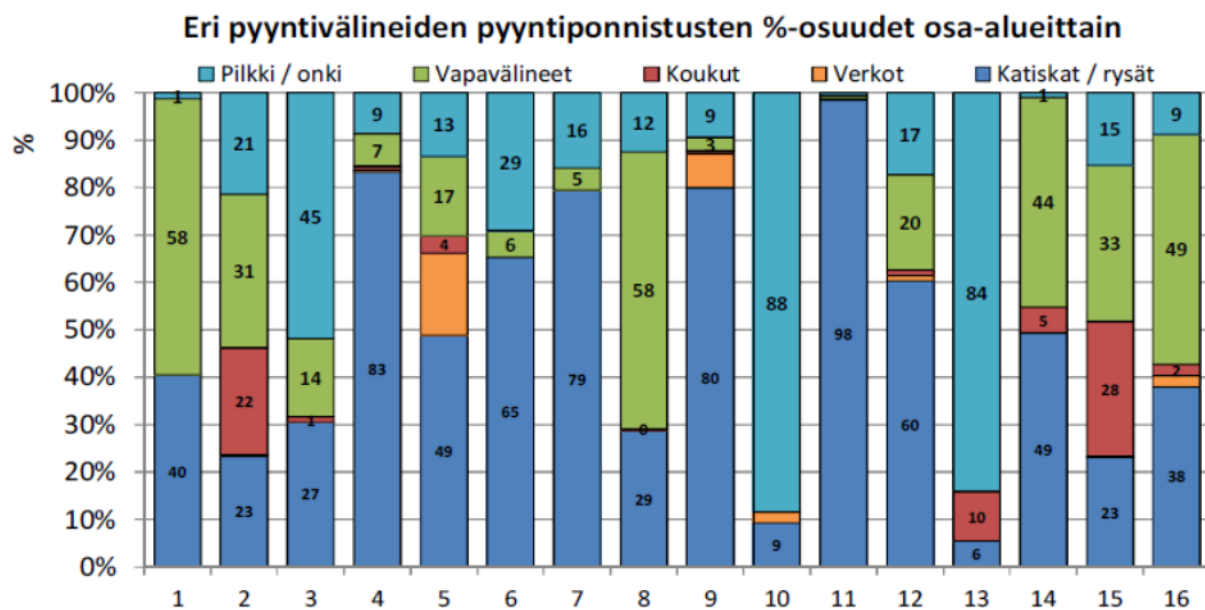
2.2.2. Kalastuksen nykytila

Perhonjoen alueella harjoitetaan virkistyskalastusta vapavälinein ja pyydyksin harjoitettua kotitarvekalastusta katiskoin. Selvitysten perusteella onkiminen ja pilkkiminen ovat eniten käytetty kalastustapa Perhonjokilaakson alueella. Vapakalastusta, lähinnä vieheillä, harjoitetaan enimmäkseen jokialueilla ja katiskapyyntipainotteinen pyydyskalastus kohdistuu järviolueille. Katiska, verkko ja rysäpyydyksin tapahtuvan kotitarpeeksi kalastamisen merkitys on viime vuosina vähentynyt (Taulukko 5). Varsinaista kaupallista kalastusta ei selvitysten mukaan juurikaan alueella harjoiteta. Myydyjen kalastuslupien perusteella Perhonjoen alueella kalastavien henkilöiden määräksi on arvioitu 2000–3000 (Sillanpää J. ym., 2020).

Merkittävämpää ravustusta harjoitetaan Perhon ja Vetelin kuntien alueella. Tosin viime vuosina ravustusta on rajoitettu heikon virtaamatilanteen takia mm. Pulkkisen alueella. Räytingin osakaskunnan hallitsemalla Porasenjoen alueella havaittiin vuonna 2014 esiintyvän täplärapua. Toistaiseksi ei ole pystytty selvittämään mistä ja milloin täplärapu jokeen on ilmestynyt.

Suurin vapakalastuspaine kohdistuu alueille, joihin istutetaan säännöllisesti onkikokoista kirjolohta (Seljesin järviyrymä Alavetelissä, Kaustisen ja Vetelin jokialueet). Perhonjoen alaosan jokivarren alueelle kalastajia houkuttavat alueella runsastuneet taimen ja kuha. Runsaat kuhakannat houkuttelevat kalastajia Patanan tekojärvelle ja aktiivinen virkistyskalastuksen harrastustoiminta on vetänyt kalastajia myös Halsuan alueen vesille.

Taulukko 5. Eri kalastustapojen käytön suhteelliset osuudet Perhonjoella 2018 (lähde Perhonjoen kalataloudellinen yhteistarkkailu 2018-2019, Afry Finland 2020)

Tiedustelun osa-alueet			
Osa-alue		Osa-alue	
1	Perhonjoen alaosa (suistoalue - Alvetelin järviyhmä)	9	Halsuanjärvi
2	Perhonjoen keskiosa (Alvetelin järviyhmä - Haapajärvi)	10	Penninginjoki sivuhaaroineen
3	Perhonjoen yläosa (Haapajärvi - latva-alue)	11	Venetjoki sivuhaaroineen
4	Ullavanjoki sivuhaaroineen	12	Venetjoen tekojärvi
5	Ullavanjärvi	13	Haapajärvi
6	Köyhäjoki sivuhaaroineen	14	Patananjoki sivuhaaroineen
7	Vissaveden tekojärvi	15	Patanan tekojärvi
8	Halsuanjoki sivuhaaroineen	16	Alvetelin järviyhmä

Jäsenistölle käyttö- ja hoitosuunnitelmaa varten tehtyyn tiedusteluun saadut vastaukset ovat hyvin samansuuntaisia. Kotitrapeiksi katsottavaa pyydyskalastusta harjoitetaan vastaajien mukaan alueella melko aktiivisesti ja tilanteen odotetaan jatkuvan samankaltaisena. Kalastusta erilaisin vapapyydyksin harjoitetaan vastaajien mielestä alueella varsin aktiivisesti ja erityisesti heittouistinkalastuksen (ml. perhokalastus) odotetaan lisääntyvän. Kaupallista kalastusta (sekä kalastus ravinnoksi että opastettu kalastus) alueella koetaan olevan alueella hyvin vähän eikä tilanteen odoteta lähitulevaisuudessa olennaisesti kohentuvan (Liite 1.b).

2.2.3. Kalavesien hoito ja istutukset

Ehkäpä aktiivisinta kalavesien hoitotoimintaa koko Perhonjokilaaksossa on ollut Vetelin Räytinginjärvellä, jossa 1990-luvun sinileväesiintymistä ja kalakuolemista pontensa saanut järven hoitokalastus, vesikasvien niitto- ja järven happitilanteen parantamiseen tähtäävät toimet ovat jatkuneet nykypäiviin saakka. Ullavanjärvellä happitilannetta tasapainottavaa ilmastusta harjoitettiin ennen veden pinnan nostoa. Tämän jälkeen järvellä on keskitytty rahkalauttojen poistoon ja kalastusta haittaavan kasvillisuuden poistamiseen. Muualla jokilaakson järviolueilla yhteisöjen omat kunnostustoimet ovat olleet pienimuotoisempia. Osakaskuntien toteuttamia virtavesikunnostuksia on toteutettu Pesuojalla ja Perhonjoella Räytingissä, Ullavanjoella Ullavassa ja Näätingiojalla Kaustisella. Muualla aktiiviset kalavesien hoitotoimet ovat keskittyneet kalastuspaikojen, veneenlaskupaikkojen ja -rantojen luomiseen ja kohenteluun.

Perhonjoen pääuomaa ja Penninkijoen-Halsuanjoen aluetta kunnostettiin valtion toimesta uittosäännön kumoutumisen myötä 1990-luvulla. Sitten kunnostuksia täydennettiin rakentamalla mm. Alavetelin Sääkskosken ja Perhon Yrttikosken kalatiet. Kaitforsin (Sääkskosken) voimalaitoksen juoksutuksiin liittyvän lyhytaikaissäännöstelyn vaikutuksia kalan nousuun ja rapukantojen tilaan Perhonjoen alaosalla selvitelty vuosien ajan. Samoin samalla alueella on tehty säännöstelyn haittoja korjaavia toimia. Ullavan kunnan ja sitten Kokkolan kaupungin hallinnoima Ullavanjärven veden pinnan nosto 0,7 metrillä on ollut hyvin merkittävä ja iso ponnistus vesiluonnon ja kalatalouden kehittämiseksi. Kaustisen kunta toteutti Köyhäjoen maisema- ja virta-aluekunnostuksen 2010-luvun alussa.

Perhonjoen valuma-alueen vesiin on istutusrekisterissä (Sähi, luettu 19.2.2021) olevan tiedon mukaan istutettu vuosien 2009 ja 2020 välisenä aikana vuosittain tai lähes vuosittain nahkiaista, meritaimenta, merilohta, kirjolohta ja kuhaa ja satunnaisemmin harjasta, eri siikamuotoja, madetta ja taimenta sekä jokirapua (Taulukko 6). Lohen, kirjolohen ja eri taimenmuotojen sekä harjuksen istutukset ovat kohdistuneet pääasiassa virtavesiin ja kuhan, mateen ja siikamuotojen istutukset järviin tai lampiin. Istutuksia on rahoitettu valtion velvoite-, kalanviljely-, kalastonhoitomaksu- ja kalatalouden edistämisvaroin sekä osakaskuntien ja Metsähallituksen varoin.

Taulukko 6. Perhonjoen valuma-alueelle istutusrekisterin (Sähi, luettu 19.2.2021) mukaan toimitettujen kala-, rapu- ja nahkiaisistutuksen määriä vuosien 2009–2020 välillä

Istutusrekisterin mukaan Perhonjoen valuma-alueelle vuosina 2009–2020 tehdyt nahkiais-, kala-, ja rapuistutukset

laji	Harjus	Järvitaimen	Kirjolohi	Kuha	Made	Merilohi	Merilohi	Meritaimen	Meritaimen	Nahkiainen	Nahkiainen	Siikat	Rapu
ikä	1-k	3v	1v	1k	1k	ek	1v-2v	ek	1k-2v	ek	aik	1k	emo
kpl	2 807	96	17 366	149 562	14 625	5 690	100 920	6 300	67 317	86 958 000	71 878	15 785	300
kanta	liijoki Puruvesi	Rautalammin reitti	viljely	Vanajavesi, Lannevesi Pyhäjärvi	ei tietoa	Tornionjoki	liijoki Simojoki Tornionjoki	Lestijoki	Lestijoki	ei tietoa	ei tietoa liijoki	Rautalammin r. Koitaajoki Pyhäjärvi	ei tietoa

2.3. Kalakantojen ja kalastuksen (ml. ravut) tavoitetilat ja osatavoitteet

Kalatalousalueen tavoitetilana Perhonjokilaakson osa-alueella tulee olla se, että vesiympäristöt ja niiden kalakannat mahdollistavat jo tällä suunnittelukaudella kalavarojen hyödyntämisen siten, että vesistöissä voidaan kalastaa monipuolisesti kalakantojen tuottoa ja monimuotoisuutta vaarantamatta. Jokilaakson virtavesien tila sekä maa- ja vesialueiden käyttö ja hoito mahdollistavat sekä paikallisten että vaeltavien kalojen elinvoiman ja -kierron. Alueelle keskeisten kalalajien sekä nahkiaisien ja jokiravun kannat kehittyvät kestävästi kalastusta nyt ja tulevaisuudessa. Alueen kalastus ja tärkeimpien kalakantojen tila tunnetaan hyvin ja kertynyttä tietoa käytetään kalastuksen ohjauksessa.

Edellä mainittuun tavoitetilaan pyritään asettamalla suunnittelukaudelle osatavoitteita. Osatavoitteiden toteutumista edellyttäviä toimia on kuvattu luvuissa 2.4. ja 2.5. alalukuineen ja niiden toimeenpano on esitetty luvussa 11. Siellä on myös kuvattu toimet, joihin ryhdytään, jos jotain tavoitetta ei pystytä toteuttamaan. Yhteenvedo osatavoitteista, niiden toteutumista edeltävistä keinoista, toteuttajatahoista sekä toteutumisen arvioimisesta on koottu taulukoksi liitteeseen 2.a.

Osatavoite 1. Vaeltavilla kalalajeilla on mahdollisuus hyödyntää elinkierrossaan koko jokiekosysteemiä niin Perhonjoen kuin Kruunupyynjoenkin alueilla. Se tarkoittaa, että kalojen kulkua estävät rakenteiden sijainti ja luonne on selvitetty ja kaloille on luotu mahdollisuus ohittaa ne. Vesialueiden juoksutus- ja säännöstelykäytännöissä otetaan aidosti huomioon vaeltavien kalojen, nahkiaisen sekä ravun elinvaatimukset ja liikkumisedellytykset. Vaeltavien kalalajien kannat kehittyvät suotuisasti.

Osatavoite 2. Kalatalousalueeseen kuuluvat virtavedet ovat siinä kunnossa, että ne mahdollistavat erityisesti virtakalojen lisääntymisen ja poikasten sekä aikuisvaiheiden menestymisen. Eri syistä rakennettujen vesialueiden tila on kartoitettu ja aloitettu suunnittelutoimet alueiden kunnostamiseksi. Kohteita, joille kunnostussuunnitelmat on laadittu, on alettu kunnostaa. Olemassa olevien ja jo kunnostettujen alueiden tila arvioidaan ja suunnitellaan alueille täydennys- tai korjaussuunnitelmat. Kaikissa toimissa otetaan huomioon niiden merkitys jokirapukantojen kehittymiseen.

Osatavoite 3. Vesistöalueen vesien tila on riippuvainen sen valuma-alueiden tilasta, joten kalatalousalue vaikuttaa osaltaan siihen, että vesistöissä ja valuma-alueilla toteutetaan toimia, joilla parannetaan alueen vesien ekologista tilaa. Kalatalousalue suhtautuu hyvin varauksellisesti valuma-alueilla suunniteltaviin tai toteutettaviin hankkeisiin, joilla voi ennalta arvioiden olla em. tavoitteiden saavuttamista vaikeuttava vaikutus.

Osatavoite 4. Alue säilyy ja kehittyy kiinnostavana vapaa-ajan ja kaupallisen kalastuksen kohteena. Vapaa-ajankalastus tuottaa paikallista virkistystä ja lupatuloja vesialueiden omistajille ja kalavesien hoitoon. Pyrkimyksenä on pitää alueen vapaa-ajankalastuksen määrä vähintään suunnittelukautta edeltävällä tasolla. Niin vapaa-ajankalastuksen kuin kaupallisenkin kalastuksen edellytyksiä parannetaan mm. lupajärjestelmiä yhdenmukaistamalla.

Osatavoite 5. Edistetään sitä, että osakaskuntien ja muiden omistajayksiköiden toiminta on järjestäytynyttä ja pirstaleisten vesialueiden yhdistäminen nykyistä isommiksi kokonaisuuksiksi eritoten tekojärvillä käynnistyy. Tavoitteena on yhtenäisten vesialueiden pinta-alojen kasvu. Toteutumista mitataan ensivaiheessa järjestäytyneiden osakaskuntien pinta-alan kehitymisellä ja suunnittelukauden jälkimmäisellä osalla yhtenäislupa-alueiden pinta-alan kehityksenä ja myytyjen lupien tuottoina.

Osatavoite 6. Alueen keskeisistä kalakannoista, kalastuksesta ja vesien tilasta saadaan suunnittelukauden aikana sellaista uutta tietoa, jota voidaan hyödyntää kaikkien osatavoitteiden toteutumisen arvioinnissa, mutta myös seuraavaa suunnittelukautta koskevien tavoitteiden asettamisessa. Tiedon hankinnan pohjana ovat toimiva yhteisöjen järjestämä saaliskirjanpitojärjestelmä ja tutkimustiedon (velvoitetarkkailut ja selvityshankkeet) nykyistä parempi hyödyntäminen.

Osatavoite 7. Kalatalousalue tuntee alueen kalastuksen luonteen ja kohdistumisen. Toimiva ja tehokas kalastuksen valvonta on tiedon keruun ohella varmin seurantamenetelmä. Tätä osatavoitetta edistetään valvontaohjelmalla.

2.4. Vesialueiden käytön alueellinen suunnittelu ja yhteistoiminnan kehittäminen Perhonjoen osa-alueella

2.4.1. Kalataloudellisesti merkittävät alueet

Perhonjoen alueella kalataloudellisesti merkittävimmät alueet ovat Perhonjoen pääuoma ja valuma-alueella olevat suuret järvimuodostumat sekä Räytinginjärvi.

Kun laajennetaan tarkastelua koko kalatalousalueen taikka Perämeren eteläosan mittakaavaan, koko Perhonjoki sivu-uomineen sekä Porasenjokena tunnettu Kruunupyyntijoen osa ovat vaelluskalakantojen näkökulmasta kalataloudellisesti erittäin potentiaalisia alueita. Toki jo nykyiselläänkin Perhonjoen alajuoksun vaellussiian, meritaimenen ja nahkiaisen lisääntymisalueet voidaan laskea kalataloudellisesti merkittäviksi alueiksi.

Alaveteli Seljesin järviyhmä voidaan katsoa ainoaksi alueellisesti merkittäväksi kalastusmatkailualueeksi.

2.4.2. Kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvat alueet ja niillä käytettävät pyydykset

Kaupalliseen kalastukseen soveltuvat jonkinasteisesti järviaaltaat ja niiden kalastot. Virtavesialueiden hyödyntäminen kaupallisen kalastuksen tarpeisiin on kalastojen nykytila huomioon ottaen haastavampaa. Perhonjokisuulla ja joen alaosalla, aina Lahnakosken alueelle saakka, on olemassa nahkiaisen kaupallista pyyntiä. Alue soveltuu hyvin kaupalliseen nahkiaisenpyyntiin ja nahkiaisen pyyntiin soveltuva alue saattaa tulevana vuosina merkittävästi laajeta sisämaan suuntaan. Jokialueella eniten käytettyjä nahkiaispyydyksiä ovat olleet rysät ja monentyyppiset merrat. Infrastruktuuria kaupallisen kalastuksen tarpeisiin ei ole Perhonjokilaaksossa liiemmin luotu.

Alueen kalatalousyhteisöt suhtautuvat pääsääntöisesti jokseenkin myönteisesti mahdolliseen kaupalliseen kalastukseen alueella ja kohtuuhintaisia lupia tarkoituksenmukaisin lupaehdoin ollaan osakaskunnille keväällä 2021 tehdyn kyselyn mukaan valmiita kaupallisille kalastajille myöntämään (ks. vastaukset liitteessä 1.b.).

Kalatalousalueen hallitus pyrkii yhdessä kaupallisten kalastajien sekä vesialueiden omistajien kanssa selvittämään kaupalliseen kalastukseen soveltuvien pyydysten ja pyyntipaikkojen käyvät hinnat niille uusille kaupallisille kalastajille, jotka mahdollisesti ovat alueelle kalastamaan pyrkimässä. Yhteistyöllä pyritään selvittämään em. käypä hinta ottaen huomioon lupahintaan vaikuttavat erityiset olosuhteet ja tekijät alueella. Lähtökohtana kalatalousalue pitää sitä hintatasoa, jolla kalastusoikeuden haltijat ovat vuokranneet vesiään kaupallisille kalastajille. Samalla selvitetään vastaavien vesialueiden lupien hintatasoa viereisillä kalatalousalueilla. Ennen hinnan vahvistamista kalatalousalue kysyy näkemyksiä kohtuullisesta hintatasosta myös Suomen ammattikalastajaliitolta sekä Kalatalouden Keskusliitolta.

Ravinnoksi kalastettavan kalaston hyödyntämisessä (mm. kuha, hauki, ahven ja särkikalat) käyttökelpoisimpia pyydyksiä ovat rysät, katiskat ja nuotat. Troolikalastukseen eivät vesialueet sovi.

2.4.3. Kalastusmatkailuun hyvin soveltuvat alueet

Kalastusmatkailu edellyttäisi kiinnostavia taikka rakennettuja kalastuskohteita sekä vahvoja kalastusta kestäviä kalakantoja. Nykytilassa ja lähitulevaisuudessa ainakaan lohikalojen osalta sellaisia ei virtavesialueilla ole.

Peruskalaston ohjattu kaupallinen kalastaminen (täkyonkikalastus ja uistelu) olisi tarkoituksenmukaisinta kohdistaa alueille, joissa on vahvat petokalakannat ja riittävät rakenteet (veneenlasku- ja rantautumispaikat), eli jokilaajentumille ja tekojärville.

Seljesin virkistyskalastus- ja retkeilykohde Alavetelissä on tällä erää ainoa toimiva, kehittyvä ja maakuntaa laajemmalla alalla ihmisiä houkuttava alue. Alueen lukuisiin entisiin soranottoapaikkoihin muodostuneista lampivesistä voisi kehkeytyä vastaavanlaisia kohteita.

2.4.4. Vapaa-ajankalastuksen yhtenäislupa-alueet ja järjestelmän kehittäminen

Perhonjoen alaosalla eli jokisuulta Kokkolasta keskiosan järviryhmään Alaveteliin saakka on toimiva vakakalastuksen yhteislupa. Muilla jokialueilla ei tällaisia järjestelmiä ole tai ne on purettu. Laajaa kiinnostusta vakakalastuksen yhtenäislupa-alueiden perustamiseen ei alueen jäsenyhteisöjen asiaan antamien vastusten (KHS kyselyn vastausten yhteenveto liitteenä 1.b) perusteella ole. Yhtenäislupajärjestelmiä tulee kehittää vesialueiden omistajien tahdon mukaisesti ja niille alueille, jossa ne katsotaan tarpeelliseksi.

Perhonjokilaakson alueella vesialueet ovat etenkin järviolueilla yhden tai kahden yhteisön omistuksessa, joten kalastus niillä voidaan järjestää hyvinkin toimivasti vesialueiden omistajien luvilla ja yleiskalastusoikeuksien suomin mahdollisuuksin. Pyydyskalastuksen osalta useamman omistusyhteyksien yhteisluville ei ole katsottu olevan eikä lähiaikoina tulevan tarvetta. Jos sellaisiin suunnitelmakaudella tarvetta ilmenee, aloitetaan asiasta neuvonpidot vesienomistajien sekä kalatalousalueen kesken.

Jossain määrin ongelmallista kalastuksen järjestäminen on ollut tekojärvillä, joilla vesialueen omistus ja kalastusoikeuden hallinta on pirstoutunut jopa satojen eri palstanomistajien kesken. Patanan tekojärvellä Vetelissä ja Venetjoen tekojärvellä Halsualla sekä Alavetelissä olevassa Keskiosan järviryhmässä kalastus on järjestetty alueille perustettujen yhdistysten avulla, Kaustisen Vissavedellä ei tällaista yhdistystä tiemmä ole. Yhdistysten alueilla on suuri osa vesipalstojen omistajista siirtänyt sopimuksilla päätösvallan kalastusasioissa näille yhdistyksille. Yhdistysten hallinnoimat alueet voidaan katsoa järviolueiden yhtenäislupa-alueiksi. Vissaveden kalastus ja sen järjestely on järjestymättömämpää.

Tekojärvien alueella kalastuksen järjestämisen ongelmaksi saattaa muodostua ajan mittaan osittain se, että näille alueille ei kerry voimakkaasta kalastuspaineesta huolimatta kalastonhoitomaksuista omistajille kalastuslain perusteella palautuvia osuuksia. Tämän ilmeisen ongelman ratkaisemiseksi tulee suunnitelmakauden aikana hakea ratkaisu.

2.5. Toimenpiteet kalakantojen hoitamiseksi ja kalastuksen kehittämiseksi

2.5.1. Ehdotukset kalastuksen säätelytoimenpiteiksi

Merelle vaeltavan taimenen kalastusta tulee rajoittaa niin, että kaikki saaliiksi saadut taimenet (myös eväleikkauksin merkityt) suositellaan vapautettavaksi kaikissa elinkiertoensa vaiheissa. Tähän liittyen viehekalastuksessa olisi siirryttävä käyttämään väkasetömiä koukkuja saaliiksi joutuneiden taimenten vapauttamisen helpottamiseksi. Vapautussuositus on perusteltua, koska taimen on Perämeren alueella luokiteltu edelleen erittäin uhanalaiseksi lajiksi (Hyvärinen E. ym., 2019). Meritaimenen vapautussuositusta on esitetty myös Itämeren meritaimenkantojen elvytys- ja hoitosuunnitelmassa (Koivurinta M. ym., 2019) vaikkakin naapuriin Lestijoelle. Perhonjokeen nousevan taimenkannan on katsottu olevan perimältään Lestijoen taimenta ja siten Perämeren Suomen puoliosalla toisen jäljellä olevan taimenkannan osakantaa. Vaikka pääosa taimenen kalastuskuolevuudesta (yli 90 %) tapahtuu merellä, on jokainen jokiin nouseva ja lisääntymässä oleva taimenyksilö äärimmäisen tärkeä taimenkannan kohentamisen kannalta.

Samasta syystä tulee Keskiosan järviryhmässä ja jokialueilla jokisuulta aina Kaustiselle saakka rajoittaa tai jopa kieltää verkkopyynti taimenen tarpeettoman kalastuskuolevuuden välttämiseksi. Pyydykset, kuten rysät, merrat ja katiskat, joista taimen voidaan vähemmin vaurioin vapauttaa, voidaan muiden lajien kalastamisen mahdollistamiseksi sallia.

Muutamilla alueilla kalastusoikeuden haltijat ovat KHS kyselyyn antamien vastausten perusteella (liite 1.b) omilla päätöksillään rajoittaneet mm. lohikalojen (taimen, vaellussiika harjus) kalastusta sekä ravustusta. Paikallisesti esiintyvien lohikalojen kannan kehittymiseksi tulee vastauksissa esitetyille jokialueilla (mm. Patananjoki, Köyhäjoki, Porasenjoki) kieltää taimenen ja harjuksen kalastus kokonaan muutaman vuoden ajaksi. Kieltoalueet ja kieltojen kesto tulee määritellä tarkemmin tämän käyttö- ja hoitosuunnitelman tultua vahvistetuksi. Perhonjoen edustalla on syksyinen siian kalastuskielto (1.10–31.10).

Suunnitelmakauden aikana määritetään kalastuksellisesti merkittävimmät kuhien lisääntymisalueet ja niille perustetaan tarpeen mukaan ajalliset ja/tai alueelliset rauhoitusalueet.

Täpläravun käyttö istukkaana Perhonjoen vesistöalueella on kielletty ja ravun pyyntiä varten tulee laatia yleistajuiset ohjeet, joiden keskeisenä ajatuksena on, ettei ravunpyyntiin käytettäviä pyydyksiä tai pyynnissä käytettäviä välineitä siirretä alueelta toiselle. Myös kalastusta harjoitettaessa on kalastusvälineet asianmukaisesti desinfioitava liikuttaessa jokialueelta toiselle.

Muutoin säätelyyn riittävät voimassa olevat kalastausta ohjaavat ja rajoittavat säädökset.

2.5.2. Suunnitelma kunnostustoimenpiteistä

Lähtökohtaisesti kaikki vesistöalueen vedet kaipaavat kunnostustoimia tai jo tehtyjen kunnostusten korjaamista tai täydentämistä.

Virtavesialueilla ensisijaiset kunnostustoimet tulee kohdistaa vaellusesteiden poistamiseen tai niiden toimivuuden varmistamiseen. Pääuoman merkittävimpiä vaellusesteitä ovat nykyisellään Pirttikosken vesivoimalaitoksen pato Kaustisella ja Halsuanjoen (Alijoen) mylly Halsualla. Myös Perhonjoen pääuomassa Vetelin Heikkilänkoscalla oleva myllypatorakenne muodostaa ainakin osittaisen vaellusesteen, samoin Patananjoen ohitusuoman lähtö- ja laskualueet. Mahdollisina vaellusesteinä toimivien pienempien patojen, siltojen ja tierumpurakenteiden tila tulee selvittää ja laatia niille tarvittaessa kunnostussuunnitelmat. Vuonna 2006 valmistuneen Sääkskosken (Kaitforsin) voimalaitospadon kalatietä on vuosina 2020 ja 2021 muokattu aiempaa paremmin toimivaksi osana vesivoimalaitoksen säännöstelyn muuttamishanketta (LLSAVI lupapäätöksen 47/2020, 6.3.2020 mukaisesti). Perhonjoen keskiosan järviryhmän säännöstelystä aiheutuvia raputaloushaittoja on pyritty korjaamaan vuosina 2017–2019 toteutetulla kunnostushankkeella ja sitä tukevalla jokirapuistutuksilla 2019–2021 (EPOELY 2019).

Jäsenistön kevättälvellä 2021 antaman palautteen mukaan (liite 1.b) Perhonjokilaakson tärkeimmät kunnostettavat virtavesikohteet ovat Ullavanjoki kokonaisuudessaan, sekä Köyhäjoen ja sen sivujoen Näätinkiojan vielä kunnostamattomat alueet. Ullavanjoen keskiosan kunnostustarpeen arvioinnin päivitys on tehty 2017, mutta koko jokialueen kunnostustarpeen arviointi ja sen pohjalta laadittava suunnitelma on pahasti kesken. Köyhäjoen täydennyskunnostuksesta on valmistunut suunnitelma (Hautala A. 2021), joka tulee pikimmiten saattaa täytäntöön. Köyhäjoen kalataloudellisesti merkittävimmän sivupuron, Näätinkiojan muutamille koskialueille on laadittu aiekunnostussuunnitelma ja näitä suunnitelmia tulee täydentää ja alueet kunnostaa heti, kun siihen saadaan rahoitus. Patananjoen Pihlajamaan voimalaitosalueen vieressä kulkevan tulvauoman kunnostussuunnitelma on laadittu 2021 (Hakala E. 2021), mutta muun Patanan tekojärven ja Perhonjoen välisen Patananjoen alueen kunnostamiseksi varsinaista suunnitelmaa ei ole tehty. Halsuanjoen valuma-alueella olevat pienemmät joet, kuten vuonna 1996 kunnostetun Penninkiojan täydennys- ja korjaustoimet sekä Näätinkiojan, Pahkaojan, Kaitianojan,

Kiviojan ja Pajuojan kaltaisten, vielä tarkemmin kartoittamattomien purojen, kunnostustarve on arvioimatta.

Kruunupyynjoen yläosan eli Porasenjokena tunnetun alueen kunnostaminen on myös vaellus- ja virtakalojen kannalta tärkeää. Räytingin osakaskunnan omistamalle Porasenjoen alueella on tehty 2000-luvun alkupuolella kunnostustarpeen arviointi.

Järvalueista eniten kunnostustoimia kaipaa Ullavanjärvi, jossa liikkuvat rahkalautat sekä liettyneet ja vesikasvillisuuden täyttämät ranta-alueet haittaavat niin järven ekologisen tilan parantumista kuin kalastusta ja kalakantojen kehittymistä. Sen lasku-uoman, Kylmäojan, suulle rakennettu pohjapadon toimivuus on havaittu puutteelliseksi ja se tulee pikimmiten kunnostaa järven juoksutusmahdollisuudet ja kalannousu paremmin huomioon ottaen. Myös Räytinginjärvi kaipaa edelleen aktiivisia kunnostustoimia, kuten vesikasvien niittoa ja kalalajisuhteita korjaavia hoito- tai poistopyyntejä. Mm. nämä asiat nousivat esille kalatalousalueen kevättalvella tekemään kyselyyn annetuissa vastauksissa. Penninkijoen latvoilla sijaitsevalle hiljalleen umpeen kasvavalle Jängänjärvelle on vuonna 2016 tehty kunnostustarvekartoitus, mutta varsinaisiin kunnostustoihin järvellä ei ole päästy. Lähes kaikki Alavetelin järviryhmän vedet kaipaisivat kunnostusta, eli niiltä tulisi poistaa ainakin kalastusta haittaavaa puumateriaalia ja rahkalauttoja. Tekojärvien mahdollisista kunnostustarpeista ei tässä vaiheessa ole tietoa. Lähivuosien suurin kunnostusponnistus tulee koskemaan Vetelin Haapajärven aluetta, jossa lähes umpeenkasvaneen jokilaajentuman kokonaisvaltainen kunnostaminen alkanee jo vuonna 2022.

Kaikkien edellä mainittujen kunnostustoimien onnistumisen edellytyksenä on niin järvalueilla kuin virtavesilläkin aktiiviset toimet niiden valuma-alueilla. Keskeisimpinä valuma-alueilta vesistöihin päätyvien ravinteiden vähentäminen sekä humus ja kiintoainekuormaa ja virtaamavaihteluita ehkäisevät toimet.

2.5.3. Suunnitelma istutuksista

Perhonjoen ja Räytingin alueilla jatketaan aiemman kaltaista vaeltavien kalojen (taimen, lohi, vaellussiika) sekä nahkiaisen juurruttamisistutuksia ja palauttamisistutuksia ainakin siihen saakka, kunnes luotettavin selvityksin voidaan osoittaa näiden lajien luontaisen lisääntymisen olevan kestäväällä tasolla. Istutuksissa tulee käyttää paikallisista kalakannoista (Perämeren lohikannat, Lestijoen meritaimen ja Perhonjokeen nouseva vaellussiika) peräisin olevia sukutuotteita tai viljelyyn otetuista emoista saatuja mieluiten enintään kesänvanhoja poikasiasia (ks. Taulukko 7).

Kalastuskiinnostusta lisääviä istutuksia mm. kuhalla voidaan jatkaa järvaltailla. Siian istutuksia voidaan jatkaa pienemmillä järvikohteilla, joissa kalalajien välinen kilpailu (lähinnä särkikalat vs. siika) ei ole siikakantoja liialti rajoittava tekijä.

Kirjolohen käytöstä vieraslajina tulee asteittain ja luontaisten kalakantojen kehittymisen myötä ainakin virtavesillä luopua. Tämä tavoite ei lähiaikoina toteutune, sillä mm. Pirttikosken padon muodostama vaelluseste vaikeuttaa lohikalakantojen liikkumista ja kehittymistä koko pääuoman alueella. Virta-alueille istutetun kirjolohen kalastuksella on Kaustisen-Vetelin alueella jo kolmenkymmenen vuoden perinne. Suljetuilla järvi- ja lampialueilla kuten Seljesin järviryhmällä Alaveteleissä ja Kaustisen Montulla istutuksia sen sijaan voidaan jatkaa.

Jokialueiden harjuskannat ovat hyvin hatarat, siksi harjuksen kotiutus- tai tuki-istutuksia voidaan harkinnan mukaan jatkaa.

Jokiravun kotiuttamisistutuksia on syytä jatkaa, samoin toimia täpläravun istutusten estämiseksi.

Taulukko 7. Yhteenvedo Perhonjoen valuma-alueelle suositelluista istukaslajeista ja kannoista

Laji	Käytettävä kanta
Meritaimen	Lestijoen kanta
Järvitaimen (vain umpivedet)	Rautalammin reitti
Planktonsiika (sisävedet)	Rautalammin reitin kanta
Vaellussiika	Perhonjoen (Lestijoen ja Kalajoen) kannat
Kuha	Pyhäjärvi (Pirkanmaa)
Lohi	Perämeren kanta
Harjus	Merellä Krunnien kanta, sisämaassa Iijoen kanta
Kirjolohi	viljellyt, lisääntymiskyvyttömiksi käsitellyt kannat
Nahkiainen	Perhonjokeen (Lestijokeen/Kalajokeen) nouseva kanta
Jokirapu	Terveeksi todettu kanta

2.5.4. Ehdotukset kalastuksen kehittämistoimenpiteiksi

Lupakäytäntöjen yhdenmukaistaminen ja kalastuslupien helppo saatavuus ovat keskeisiä toimia Perhonjoen alueen kalastuksen kehittämiseksi erityisesti virtavesillä. Koko Perhonjoelle ei ole lähivuosina odotettavissa vapakalastuksen yhtenäislupaa eikä yleiskalastusoikeuksin ole mahdollista kaikkialla kalastaa. Kalastuslupien vaivattoman saatavuuden ja lupaehdoista tiedottamisen edellytyksenä on se, että kalatalousyhteisöillä ovat käytössään digitaaliset lupa- ja kalastusohjealustat. Kehitystyö tulee tehdä alueen ja jäsenyhteisöjen yhteistyönä ja tiedot lupakäytännöistä julkaistaan yhteisöjen omien kanavien lisäksi alueen nettisivuilla. Tietojen ajantasaisuudesta ja sivujen ylläpidosta sovitaan yhdessä jokilaakson yhteisöjen ja kalatalousalueen kesken vähintään kerran vuodessa.

Sosiaalisen median alustoille toimitettujen lupahintojen, -ohjeiden ja -aluekarttojen lisäksi suosituimpien (koski)kalastusalueiden rannoille, näkyville paikoille, laaditaan ja asetetaan tarpeen mukaan em. asioista kertovia opastauluja.

Perhonjokilaakson järvialtaiden ja jokialueiden tauko- sekä veneenlasku- ja rantautumispaikkojen kunto ja toimivuus sekä niiden tarve selvitetään ja laaditaan em. kohteille kehittämissuunnitelma. Olemassa olevista kohteista julkaistaan alueen nettisivuilla kartta. Jäsenyhteisöt tutkivat alueillaan mahdollisten uusien kalastusta palvelevien rakenteiden tarvetta ja tekevät tarpeiden mukaan esityksiä uusien kohteiden rakentamiseksi. Olemassa oleville kohteille pyritään laatimaan useampivuotiset huolto- ja hoitosopimukset.

Kalastusharrastusmahdollisuuksien tarjoamiseksi laajemmille kansalaisjoukoille on ainakin yhdelle kohteelle pitäjää kohden syytä luoda esteettömän kulkemisen mahdollistava kalastuspaikka.

3. Suunnitelma osa-alueelle 2 (Lestijoki)

3.1. Vesialueiden tila

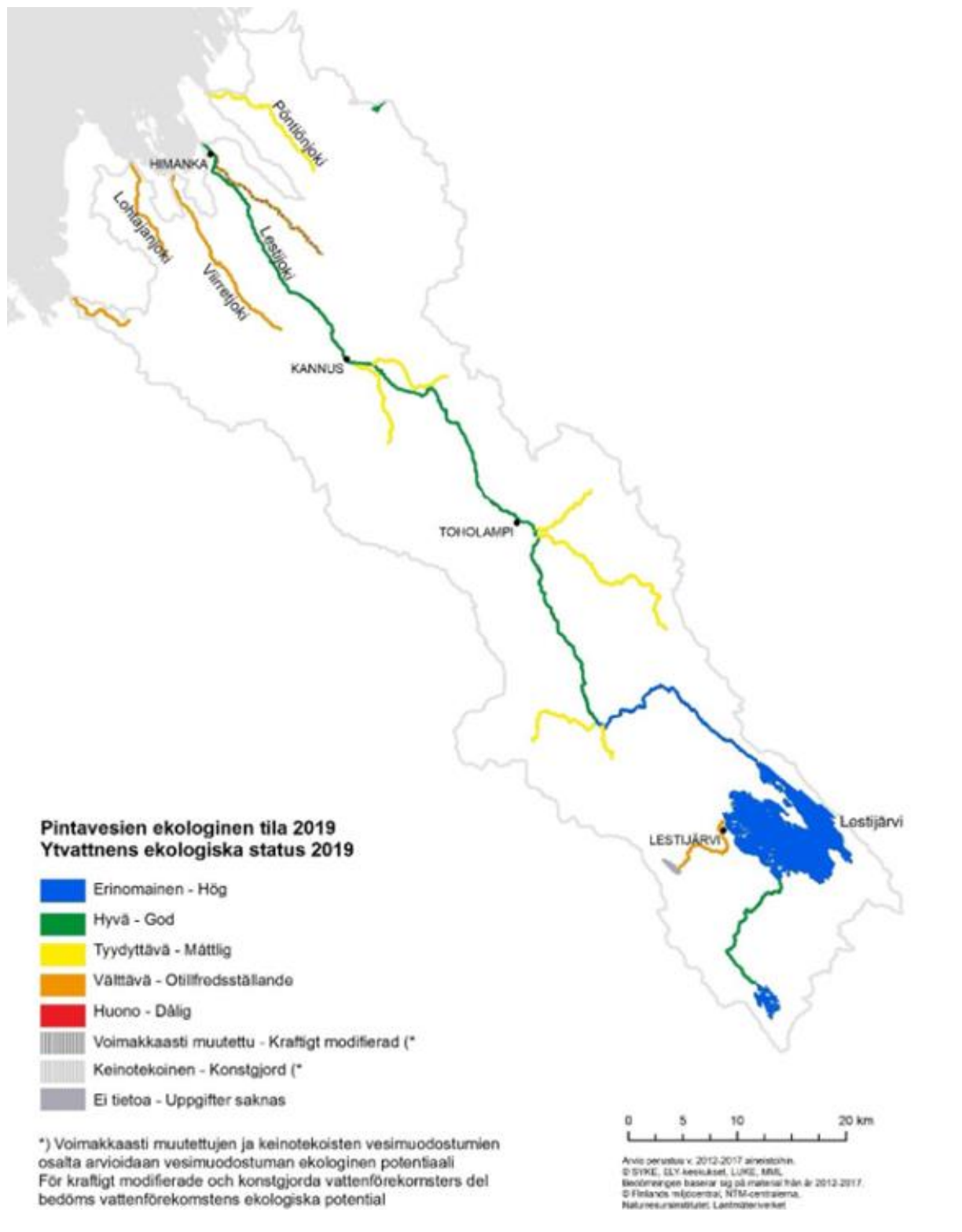
3.1.1. Perustiedot vesialueesta

Lestijoen valuma-alueen latvajärvenä voidaan pitää Suomenselältä alkunsa saavaa Lestijärven kunnan alueella sijaitsevaa Lehtosenjärveä, josta vedet virtaavat Lehtosenjokea pitkin Lestijärveen. Lestijärvestä lähdettyään Lestijoki virtaa Lestijärven, Toholammin, Kannuksen, Himangan ja osin Lohtajan pitäjien läpi laskien Pohjanlahteen Himangalla. Pituutta pääuomassa on noin 110 km ja pudotuskorkeutta 141 m. Joen keskivirtaama on 11,8 m³/s, ylivirtaama 191 m³/s ja alivirtaama 1,2 m³/s. Alaosallaan joki jakautuu kahdeksi haaraksi; Hillilän haaraksi ja Tomujoeksi, mutta yhdistyy jälleen hieman ennen laskemistaan Himanganlahteen. Lestijärven vedenjakaja-alueelta Lestijärven Jokelanlahteen laskevan suurimman sivujoen, Lehtosenjoen, pituus on noin 18 km. Muita mainittavia virtaamiltaan pienempiä sivuhaaroja ovat Pappilanjoki Lestijärvellä sekä Härkäoja, Sarkoja ja Itäoja Toholammilla sekä Salinoja ja Ypyänoja Kannuksessa. Lestijoen valuma-alueen pinta-ala on 1372 km². Valuma-alueesta on metsää 71,5 %, peltoa 11,1 % kosteikkoja 9,2 % ja rakennettuja ympäristöjä 2,0 %. Alueen järvisyys on 6,1 %.

Lestijoen kanssa samaan vesienhoidolliseen kokonaisuuteen lasketaan kuuluvaksi **Pöntiönjoki ja Viirretjoki**, jotka ovat keskisuuria turvemaiden jokia ja sijaitsevat Kannuksen ja Kalajoen alueella. Pöntiönjoen pituus on noin 15 km ja se laskee Perämereen Himangan kylätaajaman pohjoispuolella. Valuma-alueen pinta-ala on 207 km². Viirretjoen pituus on noin 14 km ja se laskee Perämereen Himangan ja Lohtajan kylien välillä. Valuma-alueen pinta-ala on 195 km². Pieni turvemaiden joki **Lohtajanjoki** virtaa Kannuksen ja Kokkolan alueella, sen pituus on noin 11 km ja joki laskee Perämereen Lohtajan kylän kohdalla. Valuma-alueen pinta-ala on 105 km². **Koskenkylänjoki** virtaa Kokkolan kaupungin Lohtajan kylän alueella. Koskenkylänjoen pituus on noin 8 km ja joki laskee Perämereen Marinkaisten kohdalla. Valuma-alueen pinta-ala on 78 km².

Lestijoen pääuomassa on yksi voimalaitos, Kannuksessa oleva Korpelan vesivoimalaitos. Lisäksi kahdessa vesistön myllyssä (Roukalankoskessa Tomujoella ja Tokolankoskessa Kannuksessa) on sähköä tuottava laitteisto. Edellisestä huolimatta Lestijoki edustaa varsin vähän muutettua pohjalaista jokiluontoa, ja se on liitetty NATURA 2000 suojeluohjelmaverkostoon. Lestijoki on suojeltu koskiensuojelulain nojalla ja se kuuluu erityistä suojelua vaativien vesistöjen suojeluohjelmaan (UNESCO: n hyväksymä Project Aqua-kohde). Joessa elää äärimmäisen uhanlainen meritaimen ja jokeen nousee merestä kudulle mm. vaellussiika ja nahkiainen. Lestijoki sivu-uomineen on luokiteltu vaelluskalavesistöksi. Pöntiön- ja Lohtajan- ja Viirretjoki ovat maa- ja metsätalousalueiden poikki virtaavia ja pieniä turvemaiden jokia (Kuva 4).

Vesistön merkittävin järvimuodostuma, Lestijärvi on vesistöalueen ja Keski-Pohjanmaan suurin järvi. Se on yleismuodoltaan soikea, lähes 13 kilometriä pitkä ja 8 kilometriä leveä. Lestijärven pinta-ala on 6 469 ha ja sen keskisyvyys on 3,6 m ja syvin kohta 7 m. Järven viipymä on noin 2,1 vuotta. Järven pinta on 140,7 metriä merenpinnan yläpuolella. Muita mainittavia järviä ovat Lehtosenjärvi (389 ha) ja Iso-Lemmistö Lestijärvellä (113 ha), Toholammin Kirkkojärven jokilaajenema (52 ha) sekä Pitkäjärvi Kalajoella (55 ha).

Lestijoen, Pöntiönjoen, Lohtajanjoen, Viirretjoen ja Koskenkylänjoen vesistöalueen vesimuodostumien ekologinen tila

Kuva 4. Lestijoen ja Pöntiönjoen, Lohtajanjoen, Viirretjoen ja Koskenkylänjoen vesistöalueen vesimuodostumat ja niiden ekologinen tila (Lähde: Ehdotus vesienhoidon toimenpideohjelmaksi 2022–2027, EPOELY 2020)

3.1.2. Lestijoen valuma-alueen virtavesien tila

Lestijoen pääuoma sekä alueen pienet joet virtaavat maa- ja metsätalousvaltaisten alueiden halki, minkä vuoksi näiden kuormitusvaikutukset korostuvat vesistöissä. Ojitettujen soiden osuus valuma-alueesta on suuri, mutta turvetuotantoa Lestijoen valuma-alueella on vähän. Alueen vesistöt ovat väriltään pääosin ruskeahkoja. Tummaan veden väriin vaikuttaa korkea orgaanisen aineksen määrä ja rautapitoisuus. Vesistöä on rakennettu ruoppaamalla, pengertämällä ja mm. patoamalla maankuivatuksen, tulvasuojelun ja voimatalouden tarpeisiin, mikä on heikentänyt sen ekologista tilaa.

Rehevyys ja kiintoainekuormitus heikentävät varsinkin rannikon jokien (Koskenkylänjoki, Lohtajanjoki, Viirretjoki ja Pöntiönjoki), mutta myös Lestijoen keski- ja alaosan sekä Lestijokeen laskevien pienten jokien ja purojen (esim. Härkäoja, Kivioja, Mato-oja, Salinoja, Sarkoja, Ypyänoja ja Pappilanpuro) tilaa. Maaperän happamuus heikentää etenkin rannikon jokien sekä ajoittain myös Lestijoen alaosan tilaa (Taulukko 8). Osa em. Lestijoen valuma-alueen pienistä jokivesistä on maa- ja metsätalouden ja erilaisen pistekuormituksen kuormittamia ja rakenteellisesti (perkauksin tai padoin) muutettuja.

Taulukko 8. HERTTA-rekisteristä koottua Lestijoen-Pöntiönjoen alueen jokien vedenlaatutietoa vuosilta 2012–2017 ja vesienhoitosuunnitelmaa 2022–2027 varten koottua biologisten laatutekijöiden tietoa (Teppo et al. 2020).

Jokityyppien lyhenteet: P = pienet, K = keskisuuret, S = suuret, k = kangasmaiden, t = turvemaiden joet; **pH** vuosiminimien log - muunnettu keskiarvo; – = ei ole voitu arvioida; **Luokka:** E = erinomainen, H = hyvä, T = tyydyttävä, V = välttävä, Hu = huono. * = voimakkaasti muutettu.

Nimi	rajaus	Pin-tavesi-tyyppi	Veden-laatu	Kok.P	Kok.N	pH	COD	kiin-toaine	Ka-lat	Pohja-eläimet	Pohja-levät	Hymo
Lestijoen alaosa	jokisuu-Kannus	St	T	62	1019	5,5	27,2	7,9	H	E	T	E
Kinarehenoja*	–	Kt	–	–	–	–	–	–	–	–	–	V
Ypyänoja	–	Pt	–	–	–	–	–	–	–	–	–	H
Salinoja	–	Pk	–	–	–	–	–	–	E	–	–	H
Lestijoen keskiosa	Sykaräinen-Kannus	St	H	30	662	5,8	23,8	5,5*	T	E	E	T
Sarkoja	–	Pt	–	–	–	–	–	–	E	–	–	H
Kivioja	–	Pt	–	–	–	–	–	–	–	–	–	H
Härkäoja	–	Kt	–	–	–	–	–	–	–	–	–	H
Mato-oja	–	Pt	–	–	–	–	–	–	–	–	–	H
Lestijoen yläosa	Lestijärvi-Sykaräinen	Kt	H	16	480	5,2	19,3	2,3*	E	E	E	E
Pappilanpuro	–	Pt	–	–	–	–	–	–	–	–	–	H
Lehtosenjoki	–	Kt	H	24	592	4,8	29	2,2	H	E	T	E
Pöntiönjoki	–	Kt	T	60	1087	6,5	27,5	10	–	H	T	E
Koskenkylänjoki	–	Pt	T	–	–	5,5	–	–	–	–	–	E
Lohtajanjoki	–	Kt	Hu	123	2015	5,7	31,3	20,9	–	–	V	T
Viirretjoki	–	Kt	Hu	127	1790	6	27,3	17,6	T	H	V	T

Jäsenyhteisöille toimitetun kyselyyn vastanneiden yhteisöjen mielestä Lestijoen virtavesien tila on hyvän ja tyydyttävän välillä eikä vesien tilaan ole odotettavissa olennaisia muutoksia lähivuosina (Liite 1.c).

3.1.3. Lestijoen valuma-alueen järvien tila

Lestijärvi on toistaiseksi luokiteltu erinomaiseen tilaan, sillä ravinnepitoisuudet ja kalasto ilmentävät lähes luonnontilaisia olosuhteita. Järveen on kuitenkin pitkän ajan kuluessa kertynyt valuma-alueen maankäytön seurauksena orgaanista kuormitusta, joka on hiljalleen muuttanut järven olosuhteita. Ominaisuuksiensa takia järvi on kuormitukselle ja pilaantumiselle herkkä, eikä sen kuormitusta saisi missään tapauksessa lisätä. Järven vedenlaatu on keskeisen tärkeää alapuolisen Lestijoen vedenlaadulle ja ekologiselle tilalle.

Lehtosenjärvi ja Kalajoen Pitkäjärvi ovat valuma-alueittensa latvoilla olevia järviä. Lehtosenjärven kuormitus on varsin pientä, mikä tukee ekologisen tilan säilymistä. Kalajoen Kärkisissä olevasta Pitkäjärvestä on vähemmän tutkittua tietoa, mutta myös sen kuormituksen on todettu olevan melko vähäistä. Kirkkojärvi on Lestijoen laajentuma, jonka veden laatu ja tila määräytyy yläpuolisen Lestijoen mukaan. Iso-Lemmistön suurin ongelma on veden pinnan laskusta johtunut mataloituminen, jota valuma-alueelta tuleva kuormitus on kiihdyttänyt. Viimeaikaisia vedenlaatutietoja ei pienemmistä järivistä ole saatavilla (Taulukko 9).

Taulukko 9. Lestijoen vesistöalueen virtavesien ekologinen tila (Teppo et al. 2020)

Lestijoen valuma-alueen järvien kesäaikaista (1.6.–30.9.) vedenlaatutietoja vuosilta 2012–2017.

Paikka	Tyyppi	pinta-ala ha	max. syv. m	Kok.P µg/l	Kok.N µg/l	Näkösyv- yys	a-klorofylli µg/l	Happi (min) mg/l
Kirkkojärvi	MRh	52						
Lestijärvi	Mh	6469	3	18	446	1,5	10,3	5,7
Iso-Lemmistö	MRh	113						
Lehtosenjärvi	MRh	389		18	383	0,7	7,5	8,1
Pitkäjärvi	MRh	55						

Jäsenistölle tehdyn kyselyn vastauksissa todettiin järviolueiden olevan kalastalouden kannalta hyvässä kunnossa eikä suurempia muutoksia ole odotettavissa (liite 1.b.).

3.2. Kalakantojen ja kalastuksen nykytila

3.2.1. Kalakantojen nykytila ja saaliit

Lestijoella esiintyvät ainakin seuraavat kalalajit: ahven, harjus, hauki, kiiski, kirjolohi, kivenuoliainen, kivisimppu, kuha, lahna, made, nahkiainen ja pikkunahkiainen, salakka, siika, särki, säyne sekä kaikki taimenmuodot. Lajeista istutuksin ylläpidetään nahkiaisen, siian ja taimenen eri muotojen kantoja Vesistöalueella esiintyy myös vähäisessä määrin täplä- ja jokirapua.

Lestijokeen nousevan meritaimenkannan katsotaan olevan Tornionjoen ohella toinen jäljellä olevista Perämeren alkuperäisistä taimenkannoista. Lestijokeen kudulle nousevien meritaimenten määrä on ollut jo vuosikymmeniä erittäin vähäinen ja kantaa uhkaa häviäminen luonnosta ja Lestijoen taimenkanta on nykyisin täysin istutusten varassa (Koivurinta ym., 2019). Lestijoen kalataloudellisesti tärkein eliölaji lienee tätä nykyä nahkiainen. Jokeen nousevista kalalajeista merkittävin on vaellussiika. Lestijärven kalataloudellisesti merkittävin saaliskala on muikku.

Viime vuosien saaliskehityksestä voidaan vuosien 2016 ja 2020 kalataloustarkkailuihin kuuluneiden kalastustiedusteluiden perusteella päätellä, että joki- ja järvialueiden ahven- ja haukikannat ovat vahvat ja särkikaloista alueella eniten esiintyy särkeä ja lahnaa. Olosuhteiden muuttumisen airueena lienee kuhan ilmaantuminen Lestijoen saaliskalastoon. Aikanaan koko joen matkalla esiintyneen harjuksen kohtalo on epäselvä.

Yleisenä huomiona Lestijoen vesistöalueen sisävesien kalansaaliista voidaan todeta, että saalistaso on olennaisesti vähentynyt koko viimeisen vuosikymmenen. Vielä 2010 -luvun alkupuolella saaliit laskettiin kymmenissä kiloissa ruokakuntaa kohden. Viimeisimmän Lestijoen kalataloudelliseen yhteistarkkailuun kuuluneen kalastuskyselyn mukaan ruokakuntaakohtainen saalis on laskenut Lestijärveä lukuun ottamatta alle 10 kiloon vuodessa (Juutinen A. ym., 2021). Tarkkailuun kuuluvassa kalastusselvityksessä ilmaistun ja kaupallisten kalastajien saaliskirjapidon tiedoilla täydennetyn Lestijokilaakson kokonaissaaliin arvioitiin olleen vuonna 2020 n. 46.000 kiloa. Saaliista suurimman osan muodosti Lestijärvestä pyydetty muikku, ja sitä peesasivat koko jokilaaksossa tasaisemmin saaliiksi saadut ahven ja hauki. Nämä kolme kalalajia muodostivat yli 95 % alueen kokonaissaaliista. Lohikalajien saalisosuus koostuu lähinnä kirjolohesta ja oli murto-osa (vajaat 3 %) kokonaissaaliista (Taulukko 10). Saaliiden perusteella Lestijärvi (87 % saaliista) on selvästi merkittävin kalastuskohde jokilaakson alueella. Vesialueiden omistajien oma saalisarviointi on viime vuosina ollut horjuvaa ja epäsäännöllistä.

Lestijoen ja sen pienempien naapurijokien sekä Lestijärven rapukannat ovat olleet viimeiset 15 vuotta erittäin heikkoja. Rapukannan alennustila johtuneen Lestijoen alajuoksulle 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa koeluonteisesti istutetusta täplärapukannasta. Täplärapu sinnittelee joessa edelleen esiintyvänä, mutta se ei ole muodostanut pyyntiä kestäviä kantoja. Rapuruttoa jokirapua paremmin sietävänä se lienee ylläpitänyt piilevää tautikantaa, joka jokirapukannan kohentuessa on äitynyt kuolettavaksi. Lestijärvestä ei ole täplärapua tavattu, mutta viimeisin jokiravut hävittänyt ruttokanta määritettiin v. 2007 täpläraputyypin rutoksi.

Jäsenistölle käyttö- ja hoitosuunnitelman laadintaa varten kevättalvella 2021 suunnattuun tiedusteluun saatujen vastausten mukaan hauki, ahven ja särkikalakantojen koettiin olevan jokilaaksossa hyvällä tasolla ja jopa erinomaiset ja niiden odotettiin samanlaisina pysyvänkin. Vaeltavien (lohi-)kalakantojen tila koettiin heikoksi, mutta niiden tilan arveltiin paranevan tulevaisuudessa. Rapukantojen tilaa kuvattiin huonoksi eikä niiden osalta tilan odotettu paranevan (Liitetaulukko 1.c.).

Taulukko 10. Lestijoen valuma-alueen sekä Viirretjoen ja Lohtajanjoen kalansaaliit 2020 perusjoukkoon laajennettu arvio kalalajikohtaisesta saaliista osa-alueittain (lähde: Lestijoen kalataloudellinen yhteistarkkailu vuonna 2020, AFRY Finland Oy 2021 ja Lestijärvellä kaupallisesti kalastavien henkilöiden saaliskirjanpito)

Laji	Lestijärvi	Lestijoki Lestijärvi	Lestijoki Toho- lampi	Lestijoki Kannus	Lestijoki Himanka	Viirrejoki	Lohtajan- joki	kg	%
Ahven	10 043	16	343	194	304	576	23	11 499	25,1
Kiiski	29	0	4	3	32	16	0	84	0,2
Kuha	0	0	0	32	8	0	0	40	0,1
Hauki	7 472	47	749	766	635	181	0	9 850	21,5
Taimen	0	0	0	8	32	0	0	40	0,1
Harjus	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
Kirjolohi	0	410	339	308	114	0	0	1 171	2,6
Muikku	18 333	0	16	2	24	0	0	18 375	40,0
Siika	35	0	0	0	39	0	0	74	0,2
Made	816	0	0	16	39	0	0	871	1,9
Lahna	0	0	32	322	18	0	1	373	0,8
Pasuri	16	0	0	0	0	0	0	16	0,0
Särki	3 135	0	114	52	166	39	1	3 507	7,6
Silakka	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
Säynävä	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
Kuore	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
Yht. (kg)	39 879	473	1 597	1 703	1 411	812	25	45 900	100,0
%	86,9	1,0	3,5	3,7	3,1	1,8	0,1	100,0	

3.2.2. Kalastuksen nykytila

Lestijoen ja sen läheisten Viirret- ja Lohtajanjoen valuma-alueiden kalastus on Lestijoen kalataloudellisen yhteistarkkailun kalastuskyselyn (Juutinen A. ym., 2021) mukaan suurimmalta osaltaan virkistyskalastusta, vain noin neljäsosa kalastaneista ruokakunnista on ilmoittanut kalastuksen tärkeimmäksi motiiviksi kotitarpeiksi kalastuksen. Mainittavampaa pyydyskalastusta (verkot, rysät, katiskat sekä koukut) esiintyy Lestijärvellä ja Lestijokisuun (meri)alueella. Alueella kalastavia ruokakuntia on selvityksen mukaan noin 1.180, joista noin 440 kalastaa Lestijärven alueella ja Lestijoella 630 taloutta. Pienillä jokialueilla kalastaa joitakin kymmeniä ruokakuntia. Alueilla kalastaneita henkilöitä on arvioitu olleen hieman vajaat 2.300 (Taulukko 11). Kaupallista kalastusta harjoittavia on 1–3 henkilöä ja heidän kalastuksensa keskittyy muikun kalastukseen Lestijärvellä.

Muualta kuin jokilaaksosta kotoisin olevien kalastajien määrää Lestijoen ja -järven alueella on horjuvan seurannan takia ollut viime vuosina vaikea arvioida, samoin heidän saamiaan saaliita. Lestijärvi tunnetaan hyvänä haukijärvenä ja muutoinkin vapakalastus eri muodoissaan houkuttelee järvelle parhaimmillaan kymmeniä henkilöitä päivittäin. Osakaskuntien luvilla Lestijokivarren alueilla kalastavien määrä on niin ikään hataran arvioinnin varassa. Lohtajanjoella ja Viirretjoella kalastus lienee enimmäkseen paikallista vapapyyntiä. Aikanaan vapapyyntiin kehittämiseen Lestijoella ja -järvellä asetettiin 1990-luvulla paljon toiveita ja panoksia, mutta aika ajoi hankkeiden kehittämisen ohi ja parhaimmillaan yli 10.000 vapavuorokauteen yltäneet vuosittaiset kalastajamäärät ovat supistuneet yllä mainitulle tasolle. Jäljelle ovat jäänyt kuntien ja yhteisöjen ylläpitämä koko jokivarren kattava polkujen, pitkospuiden sekä taukopaikkojen ja opastintaulupohjien verkko. Kaikilla kalatalousyhteisöillä on käytössään, ainakin jonkin asteisesti, sähköiset lupamyyntialustat.

Taulukko 11. Lestijärven, Lestijoen, Viirretjoen ja Lohtajanjoen alueella kalastaneiden ruokakuntien ja henkilöiden määrä vuonna 2020 (Lähde: Lestijoen kalataloudellinen yhteistarkkailu vuonna 2020, AFRY Finland Oy 2021)

Osa-alue	Kyselyyn vastanneet		Painotetut (korjatut) määrät	
	Kalastaneet taloudet	Kalastaneet henkilöt	Kalastaneet taloudet	Kalastaneet henkilöt
Lestijärvi	56	101	442	795
Lestijoki Lestijärvi	7	9	55	74
Lestijoki Toholampi	24	57	189	450
Lestijoki Kannus	29	53	229	421
Lestijoki Himanka	20	38	158	297
Lestijoki yhteensä	80	157	631	1242
Viirrejoki	9	15	71	118
Lohtajanjoki	4	15	32	116

Alueen metsälammilla ja -järvillä kalastus on, Lehtosenjärvi mukaan lukien, satunnaista ja suhteellisen pienen pyytäjäjoukon harrastusta.

Käyttö- ja hoitosuunnitelmaa varten tehtyyn kyselyyn vastanneiden yhteisöjen käsitykset olivat samansuuntaisia. Alueen vesillä todettiin harjoitettavan enimmäkseen harrastusluonteista vapakalastusta ja tämän kalastusmuodon oletetaan lisääntyvän. Kaupallista ravinnoksi kalastamista tapahtuu vain Lestijärvellä eikä tilanne muuksi muuallakaan jokilaaksossa odotusten mukaan muutu. Opastettua (kaupallista) kalastusta todettiin olevan hyvin vähän eivätkä vastaajat nähneet tilanteen lähiaikoina muuksi muuttuvan (Liite 1.c).

Alueella on kaksi erityiskalastuskohteeksi luokiteltavaa vesialuetta. Kummatkin ovat Metsähallituksen omistamia ja sijaitsevat Lestijärvellä, Iso-Valkeinen Kinnulan rajalla ja Iso-Valkiainen Raivioon johtavan ns. pikkuradantien varressa. Iso-Valkeinen on vuokrattu paikalliselle yrittäjälle, joka pyörittää lammen rannalla matkailutoimintaa (mm. vuokrattavia mökkejä, matkailuvaunu- ja -autoalue, kesä- ja tilausravintola, veneenvuokrausta, onkikalaistutuksia ja kalastuslupamyyntiä). Iso-Valkeinen sen sijaan on pitkospuuyhteyden päässä tiestä ja ns. omatoimikalastajien kohde. Järven rannalla on leiriytymispaikka kotilaavuinen ja venevalkama. Kummankaan kalastajamäärästä ei ole tarkempaa tietoa.

Rapukantojen alennustilan takia ravustus on viime vuodet ollut yksittäisten pyytäjien koeluontoista mertapyyntiä sekä Lestijoella että -järvellä.

3.2.3. Kalavesien hoito ja istutukset

Lestijoen kalavesien hoito on vuosikymmenet keskittynyt äärimmäisen uhanalaiseksi taantuneen, alkuperäiseksi todetun meritaimenkannan (Hyvärinen E. ym., 2019) kohentamiseen. Meritaimenkannan hoidon voi katsoa lakanneen 1970-luvulla, jolloin paikalliset neuvontajärjestöt pyydystivät jokisuulta nousevia meritaimenia, joiden jälkeläisistä perustettiin emokalasto Köyliön kalanviljelylaitokseen. Näistä emoista saatuja poikasia istutettiin Lestijokeen (myös Perhonjokeen) ja sen edustan merialueelle aina 1990-luvulle saakka. Valtio otti meritaimenen kannanhoidon hoteisiinsa 1980-luvulla, jolloin perustettiin emokalasto silloisen Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen Laukaan toimipaikkaan. Emokalastoja on aika-ajoin uusittu sekä Lestijokeen että Perhonjokeen pyrkivistä emoista saaduilla sukutuotteilla. tällä hetkellä (2020-luvun alussa) Lestijoen meritaimenen emokalasto ja sieltä toimitettu mätä/poikasmateriaali on edelleen Laukaassa, nykyään Luonnonvarakeskuksena tunnetun tutkimuslaitoksen hoteissa. Järjestöjen ja valtion viljelystä peräisin olevia 1- ja 2-vuotiaita poikasia toimitettiin Lestijoen ja edustan sekä Perhonjoen istutuksiin vaihtelevasti muutamasta tuhannesta kymmeneen tuhansiin istukkaisiin vuosittain.

Lestijoen luonnontaloudellisen kehittämissuunnitelman valmistuttua 1989 ja sen linjausten sekä oman käyttö- ja hoitosuunnitelmansa edellyttämänä Lestijoen kalastusalue rakensi 1994 Lestijoen meritaimenkannan tukemiseksi kalanviljelylaitoksen Lestijokivarteen, joen yläjuoksulle Sykäräiseen. Laitoksella on vuodesta 1995 lähtien tuotettu pääasiassa valtion viljelystä peräisin olevasta mätimateriaalista haudottua mätä ja eri-ikäisiä poikasia enimmäkseen Lestijoen valuma-alueelle, mutta myös Perhonjoen yläjuoksun alueelle. Viime vuosikymmenen aikana laitoksella on keskitytty lähinnä vastakuoriutuneiden ja esikesäisten poikasten tuottamiseen pääasiassa Lestijoen yläjuoksulle ja sivupuroihin tehtyihin istutuksiin. Lestijoen viljelylaitokselta on toimitettu vuosien 1995–2021 aikana noin 2,5 miljoonaa esikesäistä tai nuorempaa kalayksilöä ja 395.000 1 -kesäistä tai vanhempaa taimenenpoikasta Lestijoen vesistöalueen istutuksiin. Laitosviljelytoiminta on siirtynyt Keski-Pohjanmaan kalatalousalueen hoidettavaksi ja jatkuu edelleen. Istutusten tulokset ovat sähkökalastusrekisteritietoihin pohjautuen olleet varsin vaisuja eli kalan on havaittu joessa menestyvän, mutta merkittäviä vastaavuuksia istutuksien ja jokeen nousevien ja lisääntyvien taimenten määrissä ei toistaiseksi ole havaittu. Joessa syntyneiden poikasten määrät ovat sähkökoekalastustietojen perusteella hyvin pieniä (Liitteet 5 a ja 5 b).

Lestijoen lauttaussäännön purkamistoimitus aloitettiin vuonna 1991, mutta erinäisten syiden vuoksi asian käsittely eri lupaportaisissa ja oikeusasteissa otti aikaa siten, että ensimmäisiin kunnostustoimiin lauttaussäännön nojalla peratuille koskille päästiin aloittamaan Lestijoen yläjuoksulla vuonna 2003. Lestijoen alajuoksulla kunnostukset saatiin päätökseen vuonna 2018. Kunnostuksissa parannettiin noin 35 peratun kosken aluetta joen noin 50 koskesta. Tomujokihaara Kannuksen ja Himangan rajamailla samoin joen yläjuoksun muutamia alueita jätettiin kunnostuksen ulkopuolelle, koska niillä ei koskia uittoa varten ollut aikanaan perattu. Kunnostukset hoidettiin viranomaistoimin valtion velvoitteina.

Joen sivuhaarojen kalataloudellista kuntoa alettiin kartoittaa vuosituhaten vaihteessa ja tuolloin tehtiin Kannuksen Salinojalle (Hautala A. 2001) ja Toholammin Sarkojalle (Hakala E. ja Hautala A. 2004) kunnostustarvekatsaukset. Varsinaista kunnostussuunnitelmaa ei kummallekaan puroille ole tehty, vaikka niillä on suoritettu pienimuotoisia kunnostuksia 2010-luvulla. Lestijärveen laskevan Lehtosenjoen kalataloudellinen kunnostuskartoitus tehtiin vuonna 2012 (Hakala E. 2013) ja sielläkin on järjestelmällisemmin suunnittelemta kunnostettu muutamia jokialueita vuosien 2014–2018 välillä. Toholammin Härkäojan pääuomalle on tehty kunnostussuunnitelma vuonna 2020 (Hakala E. 2020). Muita jokeen ja Lestijärveen laskevia puroja ja uomia ei ole kunnostustarvemielessä kartoitettu.

Toholammilla sijaitsevan Lestijoen jokilaajentuman, Kirkkojärven, tilaa on koetettu vuosituhaten taitteessa ruoppauksin kohentaa, mutta joki on ruopatut alueet hiljalleen täyttänyt. Samoin Lestijärvellä on kahteenkin otteeseen, vuosituhaten alkupuolella, ruoppaamalla kohennettu kirkonkylän edustan umpeenkasvanutta ranta-aluetta. Lestijärvellä Lehtosenjoen purkualuetta, lähes umpeenkasvanutta

Jokelanlahtea, niitettiin puoli vuosikymmentä sitten suunnitelmallisesti kolmena vuotena peräkkäin. Lahtialue on niittojen ansiosta hieman avartunut. Himangalla Lestijokisuulla ja noin 5 kilometrin matkalla siitä ylävirran suuntaan toteutettiin vuosina 2016–2019 hanke, jossa jokipenkkoja sekä jokialuetta ja Raumankoskea muotoiltiin ensisijaisesti tulvasuojelutarkoituksessa.

Lestijoen kalastusalueen aloitteesta alkunsa saanut Kannuksen Korpelankosken ohittava kalatie näki päivänvalonsa vuonna 2014. Hankkeen pohjana oli voimalaitospatoa koskenut ehdollinen kalatievelvoite vuodelta 1925. Seurantojen perustella (Haikonen A. 2019) kalatie toimii ainakin jossain määrin kalannousuväylänä, mutta kalojen alusvaelluskäyttäytymisestä padolla ja kalatiessä ei ole tutkittua tietoa. Tomujoen Raumankosken niskalla olevaan patoon tehtiin vuonna 2019 Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen rahoittamana ja paikallisvoimin kalatie. Sen toimivuudesta ei ole seurantatietoa. Ainakin alivirtaamalla kalan nousun estävän Toholammin Parkkikosken pienvoimalan padolle on tehty alustava kalatiesuunnitelma 2019, mutta hankkeen toteuttamisvaiheeseen se ei ole edennyt.

Lestijärvellä toteutettiin ammattikalastajien toimesta särkikalojen poistopyyntejä 1990-luvulla ja särkikaloja (säski ja salakka) saatiinkin poistettua siinä määrin, että järveä uhannut ravinnekierte saatiin katkaistua. Siitä saakka järven kalasto on (kaupallisen)kalastuksen ansiosta pysynyt suhteellisen tasapainoisena. Järven tilaa eniten heikentävä tekijä on valuma-alueilta järveen vaivihkaa kohdistuva ravinne-, kiintoaine ja humuskuormitus (Kolmen Vyyhti, 2018).

Lestijokivarren kalatalousyhteisöt ovat vuosikymmenten kuluessa istuttaneet Lestijokeen ja -järveen rekisteritietojen (Sähi, luettu/haettu 15.2.2021) mukaan ainakin harjusta, järvitaimenta, kirjolohta, kuhaa, meritaimenta ja eri siikamuotoja sekä täplä- että jokirapua (Taulukko 12). Lestijokeen ja -järveen ei ole tietämän mukaan istutettu kuin Lestijoen kantaa olevia taimenia. Lestijokisuulle on istutettu kalastusseurojen ja rannikon neuvontajärjestön toimesta Lestijoen kantaa olevien vaellussiikojen vastakuoriutuneita poikasia. Sekä Lestijokeen että -järveen ovat kalastusoikeuden haltijat istuttaneet ns. onkikokoista (n. 1 kg) kirjolohta kalastuksen virkistämistarkoituksessa aina 1990-luvulta saakka. Vuosittaiset istutukset ovat asettuneet viime vuosina 1000 kilon luokkaan. Muiden lajien istutukset ovat olleet satunnaisempia.

Taulukko 12. Lestijoen valuma-alueelle istutusrekisterin (Sähi, luettu 15.2.2021) mukaan toimitettujen kala-, rapu- ja nahkiaisistukkaisen määriä vuosien 2009–2020 välillä (taulukossa ek tarkoittaa *esikesäinen*, 1k *yksikesäinen*, 1v *yksivuotias*, 2v *kaksivuotias jne*, emo *lisääntymiskokoinen*)

Istutusrekisterin mukaan Lestijoen valuma-alueelle vuosina 2009–2020 tehdyt kala- ja rapuistutukset

laji	Harjus	Järvitaimen	Kirjolohti	Kuha	Meritaimen	Meritaimen	Siikat	Rapu
ikä	1k	3v	1v-3v	1k	ek	1k-2v	1k	emo
kpl	6 897	752	14 965	6 000	829 980	304 573	85 932	200
kanta	lijoki Puruvesi	Rautalammin reitti	viljely	ei tietoa	Lestijoki	Lestijoki	Rautalammin r. Sotkamon r. Koitajoki Pyhäjärvi S.	ei tietoa

3.3. Kalakantojen ja kalastuksen (ml. ravut) tavoitetilat ja osatavoitteet Lestijoen osa-alueella

Kalatalousalueen tavoitetilana Lestijokilaakson osa-alueella tulee olla se, että vesiympäristöt ja niiden kalakannat mahdollistavat jo tällä suunnittelukaudella kalavarojen hyödyntämisen siten, että vesistöissä voidaan kalastaa monipuolisesti kalakantojen tuottoa ja monimuotoisuutta vaarantamatta. Jokilaakson virtavesien tila sekä maa- ja vesialueiden käyttö ja hoito mahdollistavat sekä paikallisten että vaeltavien kalojen elinvoiman ja -kierron. Kalatalousalue tukee toimia, joilla Lestijärven hitaasti heikkenevän tilan

kehitys käännetään parempaan päin. Alueelle keskeisten kalalajien sekä nahkiaisen ja jokiravun kannat kehittyvät kestävästi kalastusta nyt ja tulevaisuudessa. Alueen kalastus ja tärkeimpien kalakantojen tila tunnetaan hyvin ja kertynyttä tietoa käytetään kalastuksen ohjauksessa.

Edellä mainittuun tavoitetilaa pyritään asettamalla suunnittelukaudelle osatavoitteita. Osatavoitteiden toteutumista edellyttäviä toimia on kuvattu luvuissa 3.3. ja 3.4. alalukuineen ja niiden toimeenpano on esitetty luvussa 11. Siellä on myös kuvattu toimet, joihin ryhdytään, jos jotain tavoitetta ei pystytä toteuttamaan. Yhteenveto osatavoitteista, niiden toteutumista edeltävistä keinoista, toteuttajatahoista sekä toteutumisen arvioimisesta on koottu taulukoksi liitteeseen 2.b.

Osatavoite 1. Vaeltavilla kalalajeilla, eritoten Lestijoen meritaimenella, on mahdollisuus hyödyntää elinkierrossaan koko jokiekosysteemiä. Tarkoittaa sitä, että kalojen kulkua vaikeuttavien tai estävien rakenteiden sijainti ja luonne on selvitetty ja kaloille on luotu mahdollisuus ohittaa ne. Vesialueiden käytössä ja suunnittelussa otetaan aidosti huomioon vaeltavien kalojen, nahkiaisen sekä ravun elin- ja liikkumisedellytykset. Vaeltavien kalalajien kannat kehittyvät suotuisasti.

Osatavoite 2. Alueen virtavedet ovat siinä kunnossa, että ne mahdollistavat virtakalojen lisääntymisen ja poikasten sekä aikuisvaiheiden menestymisen. Eri syistä rakennettujen vesialueiden tila on kartoitettu ja aloitettu suunnittelutoimet alueiden kunnostamiseksi. Kohteita, joille kunnostussuunnitelmat on laadittu, on alettu kunnostaa. Olemassa olevien ja jo kunnostettujen alueiden tila arvioidaan ja suunnitellaan alueille täydennys- tai korjaussuunnitelmat.

Osatavoite 3. Vesistöalueen vesien tila on riippuvainen sen valuma-alueiden tilasta, joten kalatalousalue vaikuttaa osaltaan siihen, että vesistöissä ja valuma-alueilla toteutetaan vain toimia, joilla parannetaan alueen vesien ekologista tilaa. Kalatalousalue suhtautuu hyvin varauksellisesti sellaisiin valuma-alueilla tai niiden partailla suunniteltaviin tai toteutettaviin hankkeisiin, joilla voi ennalta arvioiden olla em. tavoitteiden saavuttamista vaikeuttava vaikutus.

Osatavoite 4. Alue säilyy ja kehittyy kiinnostavana vapaa-ajan ja kaupallisen kalastuksen kohteena. Vapaa-ajankalastus tuottaa paikallista virkistystä ja lupatuloja vesialueiden omistajille ja kalavesien hoitoon. Pyrkimyksenä on, että vapaa-ajankalastusta harjoitetaan kalakantojen kestävästi edellyttämällä tavalla. Lestijärven kaupallisen kalastuksen toimintaedellytykset säilytetään. Niin vapaa-ajankalastuksen kuin kaupallisenkin kalastuksen edellytyksiä parannetaan tarpeen mukaan mm. lupajärjestelmiä yhdenmukaistamalla.

Osatavoite 5. Edistetään sitä, että osakaskuntien ja muiden omistajayksiköiden toiminta on järjestäytynyttä ja pirstaleisten vesialueiden yhdistäminen nykyistä isommiksi kokonaisuuksiksi käynnistyy. Tavoitteina on yhtenäisten vesialueiden pinta-alojen kasvu.

Osatavoite 6. Alueen keskeisistä kalakannoista, kalastuksesta ja vesien tilasta saadaan suunnittelukauden aikana sellaista olennaista tietoa, jota voidaan hyödyntää kaikkien osatavoitteiden toteutumisen arvioinnissa, mutta myös seuraavaa suunnittelukautta koskevien tavoitteiden asettamisessa. Tiedon hankinnan pohjana ovat toimiva yhteisöjen järjestämä saaliskirjanpitojärjestelmä ja tutkimuksen nykyistä kattavampi alueellinen ja aiheen mukainen kohdistuvuus ja tutkimustiedon parempi hyödyntäminen.

Osatavoite 7. Kalatalousalue tuntee alueen kalastuksen luonteen ja kohdistumisen. Toimiva ja tehokas kalastuksen valvonta on tiedon keruun ohella varmin seurantamenetelmä. Tätä osatavoitetta toteutetaan valvontaohjelmaan kirjatuin toimin.

3.4. Vesialueiden käytön alueellinen suunnittelu ja yhteistoiminnan kehittäminen Lestijoen osa-alueella

3.4.1. Kalataloudellisesti merkittävät alueet

Lestijoen valuma-alueella kalataloudellisesti merkittävimmän alueen muodostaa Lestijärvi. Sieltä saadaan lähes 90 % koko jokilaakson kalansaaliista. Lestijärvellä kalastaa 1–3 kaupallista kalastajaa ja heidän pääasiallinen saaliskalansa on muikku. Lestijärvi on hyvin suosittu virkistyskalastuskohde, joka houkuttelee paikallisten asukkaiden ja mökkiläisten lisäksi talvikaudella lukuisia pilkkijöitä ja avovesikaudella hauenuistelijöitä. Saaliiden vuosittaisen kaupallisen arvon voidaan arvioida olleen parhaimmillaan 100.000 euron luokkaa riippuen muikkuvuosiluokkien runsaudesta. Viime vuosina hankalat jäätalvet ovat haitanneet merkittävästi nuottakalastusta. Huolimatta mitä ilmeisimmin vaikeutuvista pyyntiolosuhteista Lestijärvi säilyttäneen vankan ykkössijansa Lestijokilaakson kalataloudellisesti merkittävimpänä alueena.

Toinen Lestijoen taloudellisesti tärkeä kaupallisen kalastuksen alue on Lestijokisuu, josta saadun nahkiaissaaliin arvo on hyvinä vuosina ollut merkittävä. Nahkiaisen pyyntiä harjoitetaan nykyisellään lähes yksinomaan rysäpyydyksin Raumankosken alapuolisella jokisuualueella. Jokisuualueen vaellussiian pyynti on tiukentuneiden säädösten ja rajoitusten myötä supistunut erityisluvalla harjoitettavaksi emokalapyynniksi. Kummankin lajin pyynti on aiheuttanut ajoittaista ristiriitaista polemiikkaa paikallismedioissa ja sosiaalinen median alustoilla.

Lestijokeen merestä nousevasta taimenesta kaavailtiin muutama vuosikymmen sitten jokivarren kalastuksellista vetovoimatekijää, mutta heikkona pysynyt meritaimenkanta ei ole luonut edellytyksiä kaupallisen (opastetun) kalastuksen kehittymiselle. Lestijokivarren virkistyskalastus onkin perustunut jokeen istutettuun kirjoloheen, mutta sen kalastajia houkuttava tenho on sitten 1990-luvun alun olennaisesti vähentynyt eli jokivarren virkistyskalastus on nykyään paikallisen harrastuksen varassa.

Kaikki Lestijoen sekä sen sivu-uomien koski- ja virta-alueet ovat vaeltavien sekä paikallisesti esiintyvien että vaeltavien taimenten ja harjusten potentiaalisia lisääntymisalueita. Pelkästään Lestijoen pääuomassa on yli 50 tällaista koski- ja virta-aluetta. Jokialueilla jo tehtyjen sekä niille kaavailtujen kunnostusten myötä taimenten ja harjusten lisääntymisalueet tulevat lähivuosina enenmään sekä määrällisesti että pinta-alallisesti. Vaellussiian merkittävimmät lisääntymisalueet sijainnevat Lestijoen alaosalla, Hillilän, Tomujoen ja Välikannuksen kylien alueilla. Samoin nahkiaisen lisääntymisalueet. Kalojen ja nahkiaisten lisääntymisalueiden tilaa ja toimivuutta ei Lestijoella tai sen sivu-uomilla ole suunnitelmallisesti viime vuosina selvitetty. Lestijärven kalatalouteen vaikuttanevat lähitulevaisuudessa merkittävimmin muikun lisääntymisalueiden kunto ja olosuhteet.

Alueen istuta ja ongi -järvet (Lestijärvellä sijaitsevat Iso-Valkiainen ja Valkeinen) ovat säilyttäneet vetovoimaansa ja niillä kalastusta kehitetään vesialueiden omistajien ja kaupallista toimintaa harjoittavien yritysten sopimusten mukaisesti.

3.4.2. Kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvat alueet ja niillä käytettävät pyydykset

Kuten aiemmin todettu, Lestijärvi on tärkein kaupalliseen kalastukseen soveltuva alue Lestijokilaaksossa. Kaupalliset kalastajat ovat käyttäneet Lestijärvellä nuottia ja rysäpyydyksiä lähinnä muikun pyyntiin. Muikun pyynnin yhteydessä saatavalla sivusaalilla, erityisesti särkikalakantojen säätelijänä, on tärkeä merkityksensä Lestijärven kalakantojen tasapainotilan ylläpidossa.

Toisella kaupallisen kalastuksen kannalta merkittävällä alueella, Lestijokisuulla Himangalla, pyydetään nykyisellään kaupallisessa tarkoituksessa enimmäkseen nahkiaista, sillä vaellussiikaan (ja muihin

vaelluskaloihin) kohdistuvat säätelytoimet ovat rajoittaneet sen pyyntiä hyvin voimakkaasti. Nahkiaista pyydetään nykyisin pääsääntöisesti rysillä mereen laskevan Raumankosken alapuolisella jokisuualueella.

Kalatalousalueen hallitus pyrkii yhdessä kaupallisten kalastajien sekä vesialueiden omistajien kanssa selvittämään kaupalliseen kalastukseen soveltuvien pyydysten ja pyyntipaikkojen käyvät hinnat niille uusille kaupallisille kalastajille, jotka mahdollisesti ovat alueelle kalastamaan pyrkimässä. Yhteistyöllä pyritään selvittämään em. käypä hinta ottaen huomioon lupahintaan vaikuttavat erityiset olosuhteet ja tekijät alueella. Lähtökohtana kalatalousalue pitää sitä hintatasoa, jolla kalastusoikeuden haltijat ovat vuokranneet vesiään kaupallisille kalastajille. Samalla selvitetään vastaavien vesialueiden lupien hintatasoa viereisillä kalatalousalueilla. Ennen hinnan vahvistamista kalatalousalue kysyy näkemyksiä kohtuullisesta hintatasosta myös Suomen ammattikalastajaliitolta sekä Kalatalouden Keskusliitolta.

Lestijoelle ei ole kehittynyt, toiveista huolimatta, kalastusopastointia.

Lestijoen alueen rapukannat ovat ja pysyvät alennustilassaan, niin kauan kuin täplärapu muodostaa ruttoa ylläpitäviä osakantoja niin joella kuin Lestijärvelläkin. Ravusta ei siten ole lähitulevaisuudessa kaupallisen pyynnin kohteeksi.

3.4.3. Kalastusmatkailuun hyvin soveltuvat alueet

Lestijoen virtavesialueelle kalastusmatkailua viriteltiin jo 1990-luvulla, mutta riittävän vetovoimaista tekijää ei tuolloin löydetty. Matkailu hyittyi yrittäjien puutteeseen ja vastaavanlaisten alueiden kehittyessä muilla virtavesillä, niiden luomaan kilpailuun. Lestijärvelläkin järjestynyttä kalastusmatkailua ei ole kehittynyt.

Lestijokivarresta runsaine koskialueineen voisi kehittyä varteenotettava kalastusmatkailukohde sillä edellytyksellä, että joen meritaimenkanta kohenee pyyntiä kestäväälle tasolle. Istutetun kalan varassa kalastusmatkailua on vesien nykytilanteessa uskaliaasta kehittää.

Lestijärvi runsaine hauki- ja ahvenkantoineen sekä omanlaatuisine ympäristöineen voi sen sijaa tarjota erittäinkin hyviä mahdollisuuksia kehittää etenkin ulkomaista kalastusmatkailua.

Toholammin ja Lestijärven metsälampikohteiden (esim. Lehtosenjärvi) virkistyskalastuksellisen kehittymisen jarruna voi olla suunnitellut ja näiden järvien lähiympäristöön tulevaisuudessa nousevat tuulivoimapaistot. Ainakin, jos näitä kohteita on tarkoitus kehittää ns. erämaisina alueina.

3.4.4. Vapaa-ajankalastuksen yhtenäislupa-alueet ja järjestelmän kehittäminen

Lestijoella oli vuodesta 1992 alkaen ja reilun 20 vuoden ajan käytössä vapakalastuksen yhteislupa. Alkuun yhteislupa käsitti lähes koko joen Himangan Hillilästä Lestijärveen. Luvan hoitajatahona toimi aluksi Lestijoen kalastusalue. Lestijärven yläosan (Lestijärven osakaskunnan ja Metsähallituksen hallitsemat alueet) erkaannuttua yhteisluvasta vuosituhaten vaihteessa, luvan idea alkoi hiljalleen murentua. Jäljelle jääneet yhteisöt purkivat yhteisluvan vuonna 2016. Yhteisöiltä tulleen palautteen mukaan suurta kiinnostusta uuden yhteisluvan muodostamiseen jokivarren alueella ei ole.

Metsähallitus ja Lestijärven osakaskunta pitävät edelleen yllä yhteistä vapakalastuslupa-aluetta Lestijoen yläjuoksulla. Tilanne ei ole lähivuosina muuttumassa.

Edellä mainitut yhteisöt myyvät Lestijärvelläkin sekä vapakalastuksen että pyydyskalastuksen yhteislupaa. Toki molemmat yhteisöt myyvät yhteisluvan rinnalla hallitsemilleen alueille myös omia lupiaan.

Kalatalousalue kehittää Lestijokilaaksoa tai koko sisävesialuetta koskevaa yhteislupaa sen mukaan, kun sellaiseen alueen jäsenyhteisöt katsovat kysyntää tai tarvetta olevan.

3.5. Toimenpiteet kalakantojen hoitamiseksi ja kalastuksen kehittämiseksi

3.5.1. Ehdotukset kalastuksen säätelytoimenpiteiksi

Lestijoen alueella on erityisesti meritaimenkannan heikon tilan vuoksi edelleen tarvetta säädöksiä tiukempaan kalastuksen säätelyyn. Kalastussäädökset kieltävät mm. rasvaevällisen taimenen kalastuksen käytännössä koko jokilaakson alueella. Jokivarren osakaskunnat Välikannuksesta Lestijärveen ovat omilla päätöksillään kieltäneet rasvaevättömienkin (> 50 cm:n) taimenien ottamisen saaliiksi. Lapin ELY -keskus on kieltänyt taimenen saaliiksi ottamisen 60 leveyspiirin pohjoispuolisilla osilla Lestijokea (Saarenpäästä jokisuulle) vuoteen 2022 saakka. Taimenkannan uhanalainen tila (Hyvärinen E. ym. 2019) huomioon ottaen taimenen saaliiksi ottaminen tulisi toistaiseksi kokonaan kieltää koko Lestijoen matkalla. Vapauttamisvelvoitetta tukisi se, että vapapyyhinnissä olisi syytä sallia kalastus ainoastaan väkäsöttömin koukuin (Koivurinta M. ym. 2019). Samoin olisi syytä kieltää verkkopyydysten käyttö Lestijoessa (mmm 2015). Hauen, ahvenen mateen ja särkikalojen kotitarvepyynti voidaan hoitaa katiska- ja rysäpyydyksillä, joista ei-toivotun saaliin vapauttaminen onnistuu aiheuttamatta kaloille vakavia vaurioita.

Merialueen, mutta myös joen harjuskanta on erittäin heikko ja harjuksen elinvoimaisuuden lisäämiseksi olisi syytä rajoittaa harjuksen ottamista saaliiksi. Kattavaa käsitystä harjuskannan koosta tai luonnonlisääntymisestä Lestijoessa ei ole, joten harjuskannan mahdolliset lisääntymisalueet tulisi järjestelmällisesti kartoittaa ja vähentää kalastusrajoituksin kalastuspainetta em. alueilla.

Lestijokeen laskevien sivupurojen merkitys taimenen ja osittain harjuksenkin lisääntymis- ja poikasalueina on hajanaistenkin sähkökalastushavaintojen perusteella hyvin suuri, joten sivupurojen virta-alueet olisi syytä rauhoittaa kaikelta kalastukselta. Kahlaaminen kalastustarkoituksessa lisääntymisalueiksi soveltuvilla sorakoilla on syytä kieltää sivupuroilla, mutta myös pääuomassa 15.9.–31.5. välisenä aikana mätä- ja pienpoikastappioiden välttämiseksi. Tällaiset alueet tulee kartoittaa ja merkitä maastoon suunnitelmakauden aikana. Pääuoman lisääntymisalueiden ja sivupurojen merkitys kotitarve- tai virkistyskalastuskohteina on hyvin paikallinen ja pieni.

Lestijärvellä tai alueen muilla järviolueilla ei toistaiseksi ole voimassa olevia kalastussäädöksiä raskaamman säätelyn tarvetta.

Lestijoen alaosalla aina Korpelaan saakka hajanaisesti esiintyvää täplärapusaalista ei saa pyynnin yhteydessä palauttaa jokeen eikä varsinkaan siirtää pois esiintymisalueeltaan. Ravustuksessa käytettäviä pyydyksiä ja veneitä yms. pyyntikalustoa ei saa siirtää Korpelan padon alapuolisilta osilta joen yläpuolisille alueille. Kalastusvälineet ja muu kalastuksessa käytettävä kalusto tulee käsitellä raputautien leviämistä ehkäisemiseksi laadittujen desinfiointiohjeiden (Salminen & Böhling 2002, s.229) mukaisesti.

3.5.2. Suunnitelma kunnostustoimenpiteistä

Lestijoen uittosäännön purkamiseen liittyen joen pääuoma on kokonaisuudessa kunnostettu. Yläosan kunnostustoimet (Lestijärven Tikankoskelta Toholammin Kallisenkoskelle) tehtiin vuosina 2003 ja 2004 ja alaosalla (Toholammin Myllykoskelta Himangan Hillilänkoskeen) vuosina 2016 ja 2017. Kalatalousalueen käsityksen mukaan kunnostettujen alueiden nykykuntoa (mm. soraikoiden tila ja toimivuus) ei sen koommin ole arvioitu. Pääuoman kunnostuksia ei tehty Lestijärvellä Niskankorven (jokiluusuan) ja Tikankosken välisellä aikanaan järven laskua varten peratulla alueella. Edellä mainitun sekä sitä alempana sijaitsevan Jatkonkosken alueen kunnostustarve tulisi selvittää jo senkin vuoksi, että siellä virtaamaolot ovat joen vakaimmat ja veden laatu paras.

Lestijoen alaosan tulvasuojeluhankkeen yhteydessä vuosina 2018–2019 muotoiltiin pengerrysten yhteydessä Lestijoen pääuomaa noin 5 kilometrin matkalla ja samalla kunnostettiin mereen laskeva Raumankosken alue.

Lestijoki haarautuu Saarenpäässä hieman Kalajoen ja Kannuksen kaupunkien rajan pohjoispuolella kahdeksi haaraksi, joista eteläisempää, eli Tomujokea ei ole kunnostusmielessä tarkasteltu. Vaikka Tomujoen koskialueita ei Roukalankoskea lukuun ottamatta tiemmä ole raskaammin muutettu, olisi koskialueiden nykykunto syytä kartoittaa ja arvioida niiden kunnostustarve. Jokialueella runsaasti pienpoikasille sopivaa koskipinta-alaa ja Roukalankoskelle vuonan 2020 valmistunut kalatie helpottaa vaeltavien kalojen kulkua näille alueille.

Lestijoessa on kaksi kalojen vaeltamista jossain määrin vaikeuttavaa patoa. Korpelankoskeen valmistui vuonna 2014 kalatie ja se on selvitysten mukaan toiminut kohtalaisesti kalojen nousuväylänä (Haikonen A. ym. 2019), mutta seurantamenetelmä ei sovellu alasvaeltavien kalojen seurantaan, joten kalatien toimivuudesta alaspäin pyrkivien kalojen kuluväylänä ei ole tietoa. Korpelankosken padon yläpuolisella alueella tulee toimivin teknisin ratkaisuin varmistua siitä, etteivät alasvaeltavat kalat ajaudu voimalaitokseen johtavaan paineputkeen, vaan joko kalatiehen tai ylisuon mukana ohijuoksukskanavana toimivaan Korpelankoskeen. Toholammin Sykäräisessä sijaitseva Parkkikosken voimalaitospato toimii ainakin alivirtaamakaudesta kalojen kulkua vaikeuttavana rakenteena. Parkkikosken padon ohittamiseksi on tehty kalatiesuunnitelma, mutta patoalueen epäselvä lupatilanne on osaltaan jumiuttanut asian etenemisen. Kalatalousalue edistää käytössään olevin keinoin sitä, että Parkkikosken kalatiehanke saadaan ratkaisuun suunnitelmakauden aikana.

Lestijokeen laskee lukuisia puroluokan vesistöjä. Näistä merkittävin paikallisten havaintojen ja sähkökalastustulosten perusteella Lestijoen vaeltavan taimenen kannalta on ollut Kannuksen Salinoja. Salinojalle on tehty kunnostustarvekartoitus vuonna 2001 (Hautala A. 2001) ja talkoomuotoinen kunnostus Lintukosken niska-alueella. Salinoja, yläosaltaan Holmanoja, saa alkunsa Polenharjun lähteistä ja sen vesitilanne pysyy kalatalouden kannalta varsin siedettävänä läpi vuoden, siksi sille tulisi laatia kunnostussuunnitelma ja sen mukaisesti puro kunnostaa mitä pikimmin. Niin ikään Kannuksessa Lestijokeen laskevan Ypyänojan kunto ja tila on nykytilassaan arvoitus. Se tulisi selvittää.

Toholammilla Sarkoja-Särkiojan kunnostustarve on niin ikään kartoitettu vuonna 2003 (Hakala E. ja Hautala A. 2004) ja ojaa on muutamien kohdin kunnostettu sorastamalla vuonna 2006, mutta varsinainen kunnostussuunnitelma on laatimatta. Samaan Papuan jokilaajentumaan laskevan Itäojan tilaa ja kunnostustarvetta ei ole kattavasti arvioitu. Toholammin muita pienempiä puroja, kuten Viitojaa, Toristojaa, Tervapuroa, Nuoraspuroa, Heinospuroa ei myöskään ole kartoitettu. Näistä ainakin Viitojassa ja Toristojassa on havaittu elävän taimenta ja kaikkiin edellä mainittuihin on istutettu eri-ikäisiä taimenenpoikasia. Sykäräisessä Lestijokeen laskevan Härkäojan pääuomalle on laadittu kunnostussuunnitelma (Hakala E. 2020), mutta sen toista päähaaraa ei ole kunnostusmielessä tarkasteltu.

Lestijärveen Lehtosenjärvestä laskevan Lehtosenjoen kalataloudellinen kunnostustarvekartoitus on tehty vuonna 2012 ja jokea on useaan eri otteeseen vuosina 2014–2017 kunnostettu. Kunnostusten onnistumista ei ole selvitetty ja osa jokivarren koskialueista on edelleen kunnostamatta. Lehtosenjokeen yhtyvien Mustikkapuron ja Salmipuron tilaa ja kunnostustarvetta ei ole tarkasteltu. Muiden Lestijärveen laskevien purojen suora kalataloudellinen merkitys lienee hyvin vähäinen.

Lestijärven tila on vuosien mittaan hiljalleen nuhjautunut ja tämä kehitys olisi syytä saada katkaistua. Lestijärveä kuormittaa vuonna 2019 tehdyn arvioinnin (Kolmen Vyyhti -hanke 2019) ja viranomaisarvioiden ((Teppo et al. 2020) merkittävimmin valuma-alueilta kulkeutuva hajakuormitus (lähinnä fosfori, kiintoaine ja humus). Valuma-alueilta järveen kulkeutuvan kuormituksen vähentäminen olisi ensiarvoisen tärkeää järven tilan vakauden kannalta. Lestijärven kalasto on pysynyt hyvin vakaana 1990-luvulta alkaen ja suurin

ansio tästä lankeaa järvellä harjoitetulle ammattimaiselle pyynnille. Lehtosenjoen suualueen edustalla olevaa Jokelanlahtea kunnostettiin vesikasvillisuutta niittämällä vuosina 2014–2016 ja Kirkonkylän edustaa ruopattiin maisemasyistä vuonna 2004. Kalatalouden näkökulmasta itse järviolueella ei ole suurta kunnostustarvetta.

Kunnostustoimia toteutettaessa tärkeysjärjestyksenä voitaisiin pitää:

1. Pääuoman kunnostettujen kohteiden tilan tarkastelua ja sen mukaista täydennyskunnostamista.
2. Tomujoen ja Lestijoen yläosan kunnostustarpeen kartoitusta ja -suunnittelua sekä niiden mukaisten toimien toteutusta.
3. Tärkeimpien sivupurojen (Salinoja, Sarkoja, Viitoja, Toristoja, Nuorasenpuro ja Lehtosenjoki sivupuroineen) kunnostussuunnittelua ja kunnostamista osana Helmi -hankkeita.
4. Nousuestetilanteen selvittämistä ja järjestämistä kalojen liikkumisen kannalta parempaan tilaan.
5. Lestijärven ja -joen (sivu-uomineen) valuma-alueilta vesistöihin kohdistuvan kuormituksen vähentäminen.

Kaikkien kunnostustoimien osalta äärimmäisen tärkeää on niiden vaikutusten ja onnistumisen seuranta sekä mahdollisten täydennys- tai korjauskunnostustarpeiden määrittely ja toteutus. Kunnostusten tarkkailu onnistuu kansalaishavaintojen perusteella (<https://virho.fi/kunnostuksen-toteuttaminen/>, luettu 8.2.2022), mutta edellyttää nykyistä kattavampaa ja suunnitelmallisempaa seurantatarkkailua. Lestijoen kalatalouden tilaa ei kokonaisuudessaan viime vuosina ole kartoitettu.

3.5.3. Suunnitelma istutuksista

Edelleen erittäin uhanalaisen Lestijoen meritaimenen luonnonkiertoa tukevaa istutustoimintaa on syytä jatkaa ensisijaisesti omalla vesistöalueella sijaitsevasta kalaviljelystä saatavin mäti- ja pienpoikasistutuksin siihen saakka, kunnes selvityksin voidaan todeta kannan luonnonlisäntymisen nousevan vähintäänkin kantaa ylläpitävälle tasolle. Istutukset tulisi kohdistaa Lestijoen sivu-uomiin ja Lehtosenjokeen, joissa predaatio (saaliiksi joutuminen) on olennaisesti pienempää kuin pääuoman lisääntymis- ja poikasalueilla.

Lestijokeen nouseva vaellussiikakanta on edelleen heikko ja on perusteltua jatkaa emosiikojen pyyntiä mädinhankintaa ja viljelyä varten. Mädinhanke tulisi toteuttaa mahdollisimman vähän kalastotappioita aiheuttavin menetelmin esim. rysäpyyntinä. Istutuksissa tulisi keskittyä Lestijokeen nousevista emoista saatujen jälkeläisten istutuksiin, sillä Lestijokeen pyrkivät vaellussiikat ovat olleet hieman muihin Perämeren kantoihin verrattuna vähemmän sekoittuneita (Kallio-Nyberg I. ym. 2019).

Lestijoen harjuskannan tilasta tai luonnon lisääntymisestä ei ole luotettavia havaintoja, mutta sähkökalastushavaintojen (Syke koekalastusrekisteri luettu 27.1.2022) sekä kalataloustarkkailussa (Juutinen A., 2021) saatujen tietojen mukaan kanta on erittäin heikko jopa lähes olematon. Harjuksen kotiuttamisistutuksia on syytä harkita, suunnitella ja toteuttaa.

Lestijärveen ja jokilaakson lukuisiin järvi- ja lampivesiin on kalastuskiinnostavuuden lisäämiseksi vuosien saatossa istutettu erinäisiä määriä eri siikamuotoja. Istutuksia voidaan tarpeen mukaan jatkaa ja käyttää yhtenäisyyden vuoksi istutuksissa planktonsiikaa (Taulukko 13). Pikkujärvillä ja lammilla istutusmäärät pidetään suositusten, eli 10–20 kpl/ha/v (Salminen M. ja Böhlting P., 2019) mukaisina, mutta Lestijärvellä siian istuskasmäärä on syytä rajoittaa enintään 15.000 siikaan (n 2 kpl/ha/v) vuosittain, jottei muikun ja siian keskinäinen ravintokilpailu ala rajoittaa kummankin lajin menestymistä. Suojelun kannalta keskeisimpiä ovat alkuperäiset ja luonnonvaraisesti lisääntyvät kalakannat sekä arvokkaiden kalalajien elinvoimaiset

kannat. Siirretyt kalakannat voivat olla suositeltavia, mikäli ne jo lisääntyvät istutusvesistössään ja lajin luonnonvaraisia kantoja on alueella niukasti (Salminen M. ja Böhling P., 2019,).

Taulukko 13. Yhteenvedo Lestijoen valuma-alueella käytettävistä istukaslajeista ja niiden kannoista

Laji	Käytettävä kanta
Meritaimen	Lestijoen kanta
Järvitaimen (vain umpivedet)	Rautalammin reitti
Planktonsiika (sisävedet)	Rautalammin ja Sotkamons reittien kannat
Vaellussiika	Lestijoen (Perhonjoen ja Kalajoen) kannat
Kuha	Pyhäjärvi (Pirkanmaa)
Lohi	Perämeren kanta
Harjus	Merellä Krunnien kanta, sisämaassa lijoen kanta
Kirjolohi	viljelyt, lisääntymiskyvyttömissä käsitellyt kannat
Nahkiainen	Lestijokeen (Perhonjokeen/Kalajokeen) nouseva kanta
Jokirapu	Terveeksi todettu kanta

Lestijoen kalastoon kuulumattoman ja tarkkailtavaksi vieraslajiksi luetun (Kansallinen vieraslajistrategia 2012) onkikokoisen kirjolohen istutuksista tuskin voidaan kerralla tai lähivuosina luopua, muuta taimenkannan kehittyessä kirjolohen käyttöä vapakalastuskiinnostusta lisäävänä kalana tulee vakavasti arvioida uudelleen. Semminkin, kun ilmastonmuutoksen myötä lajin luonnon lisääntymisen mahdollisuudet saattavat parantua myös Lestijoen oloissa.

Lestijärveen ja jokeen Korpelan padon yläpuoliselle alueelle voidaan ELY-keskuksen luvalla ja määräyksiin sekä Kansallisen rapustrategian 2019–2022 (Erkamo E. ym., 2019) ohjeita noudattaen kotiutusistuttaa jokirapua. Alueelle mahdollisesti tuotavien rapujen terveydentila tulee varmistaa karanteenisumputuksin ja terveystarkastukseen lähettävin koe-erin.

Lestijoen alaosan täplärapukannan esiintymisalue pyritään Kansallisessa rapustrategiassa 2019–2022 (Erkamo E. ym., 2019) esitetyn hallintasuunnitelman keinoin (pyydysten siirtokielloin ja pyynnissä käytetyn välineistön desinfiointikäytännöin ym. kehitettävien menetelmin) rajaamaan Korpelankosken alapuoliseen alueeseen eikä ainuttakaan tältä alueelta saaliiksi saatua täplärapua palauteta takaisin vesistöön.

3.5.4. Ehdotukset kalastuksen kehittämistoimenpiteiksi

Lestijokivarressa, jossa kalastusoikeuden haltijoiden vuonna 1992 sopima viehekalastuksen yhteislupa purettiin vuonna 2017, ei lähivuosina ole odotettavissa erityisen suurta kiinnostusta vapakalastuksen yhtenäislupajärjestelyjä kohtaan. Jokivarren virta-alueilla ei myöskään ole mahdollista kalastaa yleiskalastusoikeuksin (onkiminen, pilkkiminen, viehekalastus yhdellä vavalla ja vieheellä). Siksi vaivattoman kalastamiseen pääsyn ja lupaehdoista tiedottamisen edellytyksenä on se, että kalatalousyhteisöillä on käytössään mahdollisimman yhtenevät digitaaliset lupa- ja kalastusohjejärjestelmät. Mieluiten kalatalousalueen ja yhteisöjen yhdessä suunnittelemat ja ylläpitämät.

Sosiaalisen median alustoille toimitettujen lupahintojen, -ohjeiden ja -aluekarttojen lisäksi suosituimpien (koski)kalastusalueiden rannoille, näkyville paikoille, on syytä asettaa em. asioista kertovia opastauluja.

Kalastusharrastusmahdollisuuksien tarjoamiseksi laajemmille kansalaisjoukoille on ainakin yhdelle kohteelle pitäjää kohden syytä luoda esteettömän kulkemisen mahdollistava kalastuspaikka.

4. Suunnitelma osa-alueelle 3 (Keski-Pohjanmaan rannikko)

4.1. Vesialueiden tila

4.1.1. Perustiedot vesialueesta

Keski-Pohjanmaan kalatalousalueen rannikkoalue käsittää kylänvesien muodostaman kaistaleen Perämeren rannikkoa Kokkolan edustalta Kalajoen Rahjaan. Luonteeltaan rannikko on matalaa ja suhteellisen vähäsaarista. Vesialueen pinta-ala on noin 20.000 hehtaaria.

Alueen rannikon läheisten vesien tila on korkeintaan kohtuullinen, kun taas ulompana tila on hyvä (Kuva 5). Merenhoidon toimenpideohjelman 2022–2027 mukaan Perämeren ulappa-alueen ekologinen tila on erinomainen. Rannan läheisiä merialueita ja erityisesti lahtivesiä sekä jokisuualueita kuormittavat sisämaan valuma-alueilta kulkeutuvat ravinnepestöt. Ulompana kuormitusta aiheuttaa hajakuormituksen lisäksi ilmastonmuutoksen myötä tapahtunut meriveden lämpeneminen ja sen aiheuttamat muutokset veden ja sitä myötä ravinteiden kierrossa. Rannikkovesien tilan heikkeneminen ilmenee näkösyvyyden huonontumisena, leväkasvuston ja vesikasvillisuuden lisääntymisenä ja nyttemmin myös sinilevän (syanobakteerien) kasvaneina massaesiintyminä (Taulukko 14).

Pintavesien ekologinen tila 2019
Ytvattens ekologiska status 2019

Kuva 5. Keski-Pohjanmaan rannikon vesimuodostumien ekologinen tila (Lähde: Teppo A. ym., 2020)

Taulukko 14. Keski-Pohjanmaan rannikon vesimuodostumien ekologinen tila (Ps =Perämeren sisempi Pu= Perämeren ulompi rannikkoalue, E= erinomainen ekologinen tila, Hy=Hyvä, T= tyydyttävä, V=välttävä) (Lähde: Teppo A. ym., 2020)

Vesi- muodostuma	Tyyp- pi	Pelagiaali				Pohja		Hymo- -tila	Ekologinen tila
		Kok P	Kok N	Chl a ug/l	Näkö- syvyys	BBI ELS	Syvyys (max)		
Tyyppi: Perämeren sisemmät rannikkovedet									
Rahjan saaristo etelä	Ps	-	-	-	-	0,3	7		
		-	-	-	-	V		E	T
Lohtajanselkä	Ps	15	357	3,9	2,1	0,9	8		
		T	T	T	T	Hy		Hy	T
Lohtaja-Kälviä	Ps	16	369	3,8	1,8	0,6	9		
		T	T	T	T	Hy		Hy	T
Kälviä-Kokkola	Ps	14	329	3,9	2,3	-	8		
		Hy	Hy	T	T	-		Hy	T
Luodon saaristo	Ps	19	391	3,8	2,3	0,9	11		
		V	V	T	T	Hy		Hy	T
Kokkolan edusta	Ps	13	324	4,8	2,5	0,7	16		
		Hy	Hy	T	Hy	Hy		V	T
Himanka- Kokkola	Pu	6	285	1,8	5,1	0,7	6		
		E	Hy	Hy	E	Hy		E	Hy
Tankar	Pu	8	285	2,3	3,8	0,4	3		
		E	Hy	T	Hy	T		E	T

Rannikon veden laatuun vaikuttavat pääasiassa valuma-alueiden maa- ja metsätaloudesta juontuva hajakuormitus, jonka osuus on merienhoitosuunnittelussa arvioitu olevan yli 86 % kokonaiskuormituksesta. Rannikkovesiin johtavien uomien rakenteelliset muutokset, kuten ojitukset ja perkaukset ovat osaltaan lisänneet vesien tilan epävakautta. Paikallisella tasolla myös puhdistuslaitosten, turvetuotannon ja turkiseläintuotannon pistekuormitus saattaa vaikuttaa vesiä kuormittavasti. Vaarallisten aineiden (dioksiini, elohopea, kadmium, nikkeli ja PCB) pitoisuudet ovat vähentyneet vesissä ja vesieliöstössä koko 2000-luvun ajan (Teppo A. ym., 2020). Kokkolan alueelle keskittyneen teollisuuden metallikuormitus on prosessien kehittymisen myötä hiljalleen pienentynyt. Happamien sulfaattimaiden läpi virtaavien jokien metallikuormitus on joinakin vuosina ja joillain paikoin ongelmallista. Virtaavien vesistöjen rakenteelliset muutokset haittaavat kalojen elinkiertoa ja vähentävät kutemiseen soveltuvia ympäristöjä. Alueella on muutamia maankohoamisrannikolle tyypillisiä fladoja ja kluuveja.

Hoitosuunnitelmaa varten kevättälvellä 2021 tehtyyn tiedusteluun annettujen vastausten mukaan rannikkoalueen kalavesien koetaan olevan kohtaisessa kunnossa, mutta niiden tilan oletetaan kalastuksen kannalta lievästi huonontuvan kuluvan vuosikymmenen aikana (Liite 1 d).

Kalatalousalueen merialueilla ei ole kalanviljelylaitoksia. Merellä ei ole tuulivoimapuistoja eikä niitä liene olevan tällä hetkellä suunnitteilla. Alueelle ei myöskään ole suunnitteilla sora- tai hiekanottoalueita.

Mereen purkavia kunnallisia jäteveden puhdistuslaitoksia on Kokkolassa ja Himangalla. Kokkolan Pihlajan satamaan johtaa vilkkaasti liikennöity raskaan meriliikenteen käyttämä laivaväylä. Kokkolan lisäksi Kälviällä, Himangalla ja Rahjassa on aluetta halkovia pienveneväyliä.

Lohtajan Vattajanniemellä on laaja ranta-alueiden suojelualue, joka sisältyy Natura 2000 -verkostoon. Tällä alueella kalastus on sallittua kaupallisille kalastajille tietyin rajoituksin.

4.2. Kalakantojen ja kalastuksen nykytila

4.2.1 Kalakantojen nykytila

Itämerellä esiintyvä, luontaisesti lisääntyvä lohikanta on ihmistoiminnan vuoksi hävinnyt Keski-Pohjanmaan jokialueilta ja se lisääntyy koko Perämeren Suomen puoleisista jokialueista enää Tornionjoessa ja Simojoessa. Taantuneiden kantojen kompensoimiseksi Perämeren alueelle istutetaan edelleen merkittäviä määriä lohta. Rannikkoa pohjoiseen vaeltava lohi on pitkään ollut kaupallisesti erittäin merkittävä kalalaji myös Keski-Pohjanmaan rannikolla. Viime vuosina rannikolla liikkuvasta lohesta on tullut myös uistelijoiden keskuudessa suosittu kalastuksen kohde.

Keski-Pohjanmaan jokialueiden vaellussiikakannat ja -saaliit ovat taantuneet ja perustunevat pääosin istutuksiin. Jokialueiden koepyyntöissä on saatu vain vähäisiä havaintoja vaellussiian luonnonpoikasista. Merikutuisen karisiikana tunnetun, vaellussiikaa selvästi pienikokoisemman, siikamuodon kannat ovat pysyneet vakaampina. Karisiika lisääntyy rannikkoalueella luontaisesti ja se on verrattain paikallinen laji.

Lisäksi alueella esiintyy ja myös kalastetaan paikallisempia rannikkolajeja, kuten ahventa, haukea, muikkua, madetta, kuhaa ja särkikaloja. Paikallisten kalakantojen tilaa ja runsautta voidaan arvioida kaupallisilta kalastajilta saadun saalistiedon pohjalta. Ahvenelle ja kuhalle on tyypillistä sääoloista johtuvat voimakkaat vuosien väliset vaihtelut lisääntymisen onnistumisessa ja kantojen runsaudessa. Keväiden ja kesien lämpeneminen saattaa hyödyttää erityisesti kuhaa. Kaupalliset haukisaaliit ovat pysyneet vakaina, madesaaliissa on havaittavissa taantumaa. Alueen lahnakannat ovat voimakkaasti parin viimeisen vuosikymmenen aikana lisääntyneet. Koekalastusten perusteella ainakaan Kokkolan edustan merialueen kalalajistossa ei ole viime vuosina tapahtunut merkittävää muutosta (Kivinen S. ja Holsti H. 2016).

Perämeren silakkakantojen kokoa seurataan yhdessä Selkämeren kantojen kanssa. Viimeisimpien tutkimusten mukaan silakkakannat ovat runsastuneet Selkämerellä, samalla on havaittu, että kalat ovat aiempaa huonokuntoisempia (<https://www.luke.fi/uutinen/selkamerella-kehittymassa-runsas-silakkavuosisluokka-2021-kookkaiden-silakoiden-kunto-heikkenee-edelleen>, luettu 16.12.2021). Pohjanlahden kahdesta altaasta Selkämeri on runsasravinteisempi, ja siellä on myös runsaampi kalabiomassa vesitilavuuteen nähden kuin niukkaravinteisessa Perämeressä. Perämeren pohjoisen sijainnin vuoksi ympäristöolot vaikuttavat olennaisesti silakan lisääntymisen onnistumiseen – vahvoja vuosiluokkia syntyy harvemmin kuin Selkämeren alueella. Silakan kalastus Perämerellä on myös vaikeaa ilman erityistä paikallistuntemusta, käytännössä tämä rajoittaa kalastajien määrää (<https://www.luke.fi/tietoa-luonnonvaroista/kalat-ja-kalatalous/kalavarat/silakka-kilohaili-ja-turska>, luettu 16.12.2021).

Keski-Pohjanmaalla sijaitsevat Perämeren eteläisen osan tärkeimmät meritaimenen lisääntymisjoet Lestijoki ja Perhonjoki. Luonnossa lisääntyvien kantojen vähäisyyden ja heikon luonnonlisääntymisen vuoksi meritaimen on luokiteltu Suomessa erittäin uhanalaiseksi. Meritaimenen merkitys kaupallisen kalastuksen saaliina on Keski-Pohjanmaalla vähäinen (1461 kg vuonna 2015), mutta pelkästään Kokkolan edustalla kalastaneiden kalastajien (ml. kaupalliset kalastajat) taimensaalis oli vuonna 2015 noin 1700 kiloa (Kivinen S. ja Holsti H. 2016). Kaupallisen kalastuksen taimensaaliit ovat vähentyneet tilastojen mukaan vuosikymmenen loppuun mennessä lähes puoleen (801 kg v. 2020). Kotitarpeiksi ja virkistykseksi kalastavien taimensaalista ei ole uudempia viitteitä. Kalastusmatkailun kannalta meritaimeneen on kohdistettu paljon toiveita. Meritaimen on mielletty tärkeimmäksi rannikon vapakalastuksen kohdelajiksi, mikäli meritaimen saavuttaa kalastusta kestävän kannan.

Keski-Pohjanmaan jokiin nousevien nahkiaisten määrä on ollut tällä vuosituuhannella arvioilta kolmanneksen pienempi kuin esim. 1980- ja 1990-luvuilla. Hataran olemassa olevan tiedon perusteella voidaan arvailla, että lisääntymis- ja toukkatuotantoalueiltaan hyvässä tilassa olevilla jokialueilla

pyyntikuolleisuus vähentää lisääntyvien yksiöiden määrää ja se rajoittaa toukkatuotannon määrää. Jokialueilla, joissa vesien tai ympäristöjen heikompi laatu rajoittaa nahkiastoukkien elinalueiden määrää ja laatua, kutukanta lieenee harvemmin kantaa rajoittava tekijä (Lappalainen A. ym. 2021). Aronsuu ym. (2019) ovat esittäneet Perhonjoelta ja Kalajoelta yli 30 vuoden aikana kerättyjen seurantatietojen perusteella, että jokeen kudulle nousevasta nahkiaiskannasta voidaan melko helposti pyytää pois jopa puolet, jos pyyntiä ei millään tavalla rajoiteta.

Jäsenistölle käyttö- ja hoitosuunnitelmaan varten kevättalvella 2021 tehtyyn tiedusteluun saatujen vastausten mukaan karisiikakanta on alueella vaihtelevan kohtalainen ja sen oletettiin sellaisena pysyvän. Vaellussiikakantojen tilaa vastaajat kuvasivat huonoksi ja näkivät tilanteen kehittyvän edelleen huonommaksi. Taimenkantojen tilaa kuvattiin välttäväksi ja sen tilan odotettiin edelleen heikkenevän. Muikku ja silakkakantoja pidettiin kohtalaisina ja sellaisina niiden pysyvänkin. Paikallisten kalalajien (ahven, hauki, made, särkikalat) tila nähtiin enimmäkseen hyvinä ja niiden odotettiin haukea lukuun ottamatta jopa paranevan. Nahkiaisen tila on ja pysyy vakaana (Liite 1 d).

4.2.2. Kalastuksen nykytila

Kaupallisessa kalastuksessa on viimeisen 10 vuoden aikana tapahtunut muutosta verkkopyynnistä rysäpyynnin suuntaan Perämeren alueella, eikä Keski-Pohjanmaan rannikko tee tähän poikkeusta. Keskipohjanmaalaisten kaupallisten kalastajien verkkokalastuspäivien määrä on vähentynyt vuosikymmenen alun tasosta kolmanneksen viime vuosiin verrattuna. Rysäpyynnin pyyntiponnistus on pysynyt saman ajanjakson aikana kokolailla tasaisena. Tilastosta voi päätellä, ettei Keski-Pohjanmaan rannikkoalueella ole merkittävää troolipyyntiä. Kalastajien määrissä ei ole havaittavissa olennaista muutosta (Taulukko 15).

Jäsenkunnalle keväällä 2021 lähetettyyn tiedusteluun saaduissa vastuksissa todettiin alueella harjoitettavan nyt ja tulevaisuudessa melko aktiivista pyydyskalastusta (kotitarpeiksi). Kaupallista kalastusta todettiin harjoitettavan paikoin aktiivisesti ja yleisesti vähänlaisesti eikä kaupallisen kalastuksen odoteta ainakaan merkittävästi lisääntyvän alueella. Kaupallista kalastusmatkailua (opastettua kalastusta) on rannikolla vähänlaisesti ja odotukset tämän tyyppisen toiminnan suhteen ovat hieman toisistaan poikkeavia (Liite 1 d).

Kaupallisen kalastuksen saamat saalit ovat olleet niin ikään laskussa. Määrällisesti eniten saalisosuuttaan on menettänyt silakka, jonka saalismäärä on pudonnut viime vuosikymmenellä neljännekseen aiemmasta ja saalisosuus puolittunut 39 %:sta 20 %:iin. Muiden ulappalajien, kuten kuoreen ja muikun saalistasot ovat pysyneet kutakuinkin ennallaan. Siian vuosittainen saalismäärä on pysynyt kutakuinkin ennallaan, mutta sen osuus kokonaissaaliista on kasvanut n. 10 % vuosikymmenen alkupuolen tasosta ja muodostaa nykyään yli puolet kokonaissaaliista. Lohen kalastuksessa ja saaliissa on tapahtunut selvä nousu vuosien 2013 ja 2014 aikana, jolloin lohen saalismäärät nousivat lähes nolasta pariin sataan yksilöön vuodessa. Taimenen määrä saaliissa on laskenut kolmannekseen vuosikymmenen alkupuolen tasosta. Rannikkolajien saalismäärissä on vuosittaista vaihtelua eikä selviä muutostrendejä ole havaittavissa (Taulukko 16).

Taulukko 15. Keski-Pohjanmaan rannikon kaupallisten kalastajien määrä ja pyyntiponnistus 2010–2019

Kaupallista kalastusta harjoittavien lukumäärä ja pyyntiponnistus pyydystypeittäin Keski-Pohjanmaan rannikolla 2010–2019 (Lähde: Kalatalousalueille toimitetut merialueiden kaupallisen kalastuksen tilastot, Takolander A., Luonnonvarakeskus, 2020)

vuosi	verkko päivät	verkko- kalastajia	rysa päivät	rysä kalastajat	siima päivät	siima kalastajat	rannikko- kalastajien lukumäärä
2010	196 501	83	3 313	23	p	p	87
2011	170 831	83	4 740	23	p	p	91
2012	180 479	78	6 557	22	2 764	3	82
2013	189 612	68	4 883	22	0	p	74
2014	98 131	63	5 616	16	0	p	68
2015	107 445	69	4 261	23	0	p	74
2016	178 731	106	1 733	19	p	p	110
2017	119 472	85	2 746	24	p	p	96
2018	127 028	70	5 546	20	p	p	79
2019	118 912	72	5 145	21	p	p	78

p = tieto puuttuu

Taulukko 16. Kaupallisen kalastuksen saaliit vuosina 2010–2019 Keski-Pohjanmaan rannikolla

Kaupallisen kalastuksen saaliit Keski-Pohjanmaan kalatalousalueen vesialueilla (pyyntiruudut 15 ja 20); A. Takolander, Luke 2020

vuosi	ahven kg	hauki kg	kampela kg	kuha kg	kuore kg	lahna kg	lohi kg	lohi kpl	made kg	muikku kg	särki kg	säyne kg	siika kg	silakka kg	taimen kg	
2010	3 378	945	0	102	748	6 347	0	0	938	1 043	1 990	1 656	52 915	50 550	2 270	122 882
2011	3 925	830	0	53	999	26 279	195	36	721	1 903	3 480	2 385	52 660	45 408	2 574	141 448
2012	4 626	820	6	43	153	9 710	160	18	637	2 764	2 318	805	50 204	65 307	2 331	139 902
2013	5 762	1 137	45	69	282	19 067	962	179	700	2 664	4 299	997	48 590	75 988	1 510	162 251
2014	3 813	662	0	90	221	13 197	1 000	190	771	1 505	1 824	863	36 015	49 588	1 188	110 927
2015	4 986	1 390	0	853	263	6 805	1 805	273	573	3 028	2 082	3 237	41 987	18 444	1 461	87 187
2016	8 810	2 492	0	91	388	14 245	601	117	1 106	1 288	3 728	2 962	54 690	18 244	1 225	109 987
2017	5 436	1 677	9	59	697	7 962	2 466	373	648	891	2 476	751	41 382	15 746	1 100	81 673
2018	7 350	797	0	151	901	4 170	2 192	234	696	870	4 051	3 706	44 451	12 854	889	83 312
2019	4 021	1 077	0	55	965	6 420	1 668	212	1 178	1 256	3 578	2 571	45 706	17 972	801	87 480
YHT	52 107	11 827	60	1 566	5 617	114 202	11 049	1 632	7 968	17 212	29 826	19 933	468 600	370 101	15 349	1 127 049
ka	5 211	1 183	6	157	562	11 420	1 105	163	797	1 721	2 983	1 993	46 860	37 010	1 535	112 705

Keski-Pohjanmaan rannikkoalueen vapaa-ajankalastajien ja heidän pyydysvuorokausiensa määrää on vaikea arvioida. Jonkinlaista mielikuvaa osakaskuntien ja kalastusseurojen luvilla kalastaneiden kalastuksesta voi luoda Kokkolan edustan merialueen kalataloustarkkailuraporttien tuloksista. Vuoden 2015 tarkkailun (Kivinen S. ja Holsti H. 2016) perusteella näyttäisi siltä, että kalastusoikeuden haltijoiden luvilla kalastaneiden (221 kalastajaa, joista 2 on luokan 1 ja 8 luokan 2 kaupallista kalastajaa) kalastus painottuu verkkokalastukseen (85.500 pyydysvuorokautta eli n. 85 % koko pyyntiponnistuksesta) ja tämän joukon saaliin (51.000 kg) eittämättä tärkein saalis on siika 41 %:n eli 17.800 kg:n saalisosuudella. Muiden kalalajien saalisosuudet jäivät 10 % tietämiin ja sen alle. Vapakalastus kalastusoikeuden haltijoiden luvilla on ollut vähäistä (v. 2015 n. 9 % ja reilut 8.000 pyydysvuorokausista), mutta selvässä kasvussa. Vapakalastuksella saatua saalista ja lajisuhteita ei selvityksessä eroteltu kokonaissaaliista.

Jos kalastus muualla Keski-Pohjanmaan rannikkoalueella voidaan olettaa olevan samansuuntaista, voitaisiin koko merialueen kalastajamääriä, pyyntiponnistusta ja saaliiden määriä summittaisesti arvioida selvittämällä rannikkoalueiden kylänvesillä kalastaneiden lukumääriä. Rannikon osakaskunnilta ja kalastusseuroilta ei ole ollut saatavilla säännöllistä kalastajamäärien, pyydysten ja saaliiden seuranta tai arviointia (suullinen ilmoitus Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto ry/Pasi Anttila 2021).

Omistajakorvauksien jakamista varten tehdyn valtakunnallisen kalastusrasitus selvityksen (Eskelinen, P. & Mikkola, J. 2019) mukaan koko Keski-Pohjanmaan alueella oli kalastonhoitomaksun suorittaneiden viehekalastuspäiviä vuonna 2018 n. 30.000. Se, miten em. kalastuspäivät jakautuivat rannikon ja sisämaan kesken, ei ole arviota. Rasitus selvityksessä ei myöskään ole arviota saaduista saaliista tai siitä, miten hoitomaksun suorittaneet ovat Keski-Pohjanmaan alueella kalastaneet muilla luvilla ja pyydyksillä.

4.2.3. Kalavesien hoito ja istutukset

Keski-Pohjanmaan rannikkoalueilla Perämerellä kalavesien hoitotoiminta on ollut jokisuualueilla tapahtuvaa vaellussiian emopyyntiä. ELY-keskuksen erityisluvalla esim. Lestijokisuuan alueella on pyydetty rysillä ja verkoilla jokeen lisääntymään hakeutuvia vaellussikaemoja. Emot on lypsetty ja hedelmöitetty mästi on toimitettu Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liiton ylläpitämään hautomoon Pyhäjokisuulle, josta kuoriutuneet poikaset on toimitettu vastakuoriutuneina takaisin pyyntijokiin tai niiden edustoille. Rekisteritietojen mukaan tällä tavalla tuotettuja vastakuoriutuneita poikasia on istutettu 2010–2021 välisenä aikana n. 5,4 miljoonaa. Joinakin vuosina Lestijoki- ja Kalajokisuilta pyydettyjen emojen jälkeläisiä on kasvatettu lähialueen luonnonravintolammikoissa ja istutettu kesänvanhoina merialueelle. Näiden määrä on ollut em. ajanjaksolla parikymmenen tuhannen kalan luokkaa. Muualta Perämeren alueelta pyydettyjen vaellussiikojen mädistä saatuja vastakuoriutuneita poikasia on istutettu vuosina 2010–2021

Keski-Pohjanmaan rannikolle noin 23 miljoonaa (Taulukko 17). Perhonjoen säännöstelyn veloitteena on Perhonjokisuun alueelle istutettu noin 280.000 kesänvanhaa vaellussiian poikasta.

Lestijoen meritaimenkannan hoidossa yhteistyö Himangan Kalastajainseuran ja Lestijoen kalastusalueen kesken oli kiinteää 1990-luvulla. Tuolloin jokisuulta pyydetyt emokalot siirrettiin Lestijoen kalanviljelylaitokselle ja emoista saatu mätä haudottiin sekä kasvatettiin poikasiksi ja istutettiin vastakuoriutuneena tai vuoden ikäisenä samalle vesistöalueelle. Nyttemmin siian emopyyntien yhteydessä jokisuualueelta saatavat taimenet kuljetetaan ja vapautetaan ylemmäs jokivarteen. Viime vuosina kaikki merialueelle tehty meritaimenistutukset on tehty veloitteina Kokkolan edustan merialueelle. Kalat ovat olleet 2-vuotiaita ja Isojoen kanta.

Taantuneita madekantoja tuettiin muutaman vuoden ajan 2010-luvun molemmin puolin mittavin (800.000–3.000.000) vastakuoriutuneiden poikasten istutuksin. Tämä toiminta on saanut viime vuosina uutta puhtia ja kaikkiaan tarkastelujakson aikana Keski-Pohjanmaan rannikon vesiin on istutettu noin 13 miljoonaa mateen vastakuoriutunutta poikasta.

Uusimpana tulokkaana vesialueen vesissä on kuha, jota on istutettu tarkasteluajanjaksolla Rahjan Ja Kokkolan väliselle alueelle hieman vajaan 160.000 kesänvanhan poikasen verran.

Taulukko 17. Keski-Pohjanmaan rannikolle Perämereen istutusrekisterin (Sähi, luettu 15.2.2021) mukaan toimitettujen kala-, rapu- ja nahkiaistutukkaiden määriä vuosien 2009–2020 välillä (taulukossa vk =vastakuoriutunut, 1k =yksikesäinen, 1v =yksivuotinen ja 2v =kaksi vuotta vanha poikanen)

Istutusrekisterin mukaan Perämereen Keski-Pohjanmaan rannikolle vuosina 2010-2021 tehtyt nahkiais-, kala-, ja rapuistutukset

laji	Kuha	Made	Made	Meritaimen	Vaellussiika	Vaellussiika
ikä	1k	vk	1v	2v	vk	1k
kpl	157 218	13 085 000	15 042	301 983	28 256 700	305 897
kanta	Lannevesi	ei tietoa		Isojoki	Kemijoki	Perhonjoki
					Lestijoki	Lestijoki
					Kalajoki	Kalajoki
					Pyhäjoki	Iijoki
					Tornionjoki (kesä)	
					Kiiminkijoki	

Muu rannikkoalueiden kalavesien hoitotoiminta on keskittynyt vesikasvillisuuden poistoon matalilta ranta- ja jokisuualueilta ja satamista.

Särkikalat ovat lisääntyneet rannikkoalueen vesillä ja särkikaloja poistuu lähinnä sivusaaliin muodossa olemassa olevasta kalastosta.

4.3. Kalakantojen ja kalastuksen (ml. ravut) tavoitetilat ja osatavoitteet Keski-Pohjanmaan rannikon osa-alueella

Kalatalousalueen tavoitetilana Keski-Pohjanmaan rannikon osa-alueella tulee olla se, että vesiympäristöt ja niiden kalakannat mahdollistavat jo tällä suunnittelukaudella kalavarojen hyödyntämisen siten, että vesistöissä voidaan kalastaa monipuolisesti kalakantojen tuottoa ja monimuotoisuutta vaarantamatta. Kalatalousalueen virtavesien ja niiden valuma-alueiden tila sekä maa- ja vesialueiden käyttö ja hoito mahdollistavat sekä paikallisten että vaeltavien kalojen elinvoiman ja -kierron. Alueelle keskeisten kalalajien (erityisesti alueella esiintyvät siikamuodot) sekä nahkiaisen kannat kehittyvät kestävästi kalastusta nyt ja tulevaisuudessa. Alueen kalastus ja tärkeimpien kalakantojen tila tunnetaan hyvin ja kertynyttä tietoa käytetään kalastuksen ohjauksessa.

Edellä mainittuun tavoitetilaan pyritään asettamalla suunnittelukaudelle osatavoitteita. Osatavoitteiden toteutumista edellyttäviä toimia on kuvattu luvuissa 4.4. ja 4.5. alalukuineen ja niiden toimeenpano on esitetty luvussa 11. Siellä on myös kuvattu toimet, joihin ryhdytään, jos jotain tavoitetta ei pystytä toteuttamaan. Yhteenveto osatavoitteista, niiden toteutumista edeltävistä keinoista, toteuttajatahoista sekä toteutumisen arvioimisesta on koottu taulukoksi liitteeseen 2 c.

Osatavoite 1. Kaupalliselle kalastukselle tärkeimmät kalalajit eli siika ja taimen sekä nahkiainen säilyvät elinvoimaisina. Kannaltaan horjuvan vaellussiian emopyyntejä ja istutuksia vastakuoriutuneina jatketaan Lesti- ja Perhonjoen alajuoksilla ja jokisuilla siihen asti, kun voidaan luotettavasti todeta kantojen tulevan omillaan toimeen. Kalatalousalueen tavoitteena on myös vähentää tutkimuksissa osoitettua (mmm 2019:27) meritaimenen ensimmäisten elinvuosien suurta kuolleisuutta meressä ja se edellyttää erilaisia pyydyksiin kohdistuvia tai ajallisia tai paikallisia rajoitustoimia. Yleisesti ottaen vaeltavien kalalajien kannat kehittyvät suotuisasti. Nahkiaisen pyynti on suhteutettu nousevan nahkiaiskannan kokoon.

Ahven-, hauki-, lahna-, ja madekannat perustuvat luontaiseen lisääntymiseen. Kantojen vahvistamiseksi tarkoitettuja toimenpiteitä voivat olla kutupaikkojen rauhoitukset, kalalajin suurten yksilöiden rauhoitukset ja kutupaikkojen tilaa heikentävien toimenpiteiden valvonta. Luontaisten kutupaikkojen säilyttäminen on tärkeä osatavoite, jota toteutetaan osin kunnostuksilla, joiden tavoitteena on ylläpitää vaellusreittejä ja kunnostaa tuhoutuneita kutupaikkoja.

Osatavoite 2. Kaupallinen kalastus säilytetään vähintään nykyisellä tasollaan ja elinkeinon toimintaedellytyksiä tulee parantaa tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Alalla olevia ja sinne pyrkiviä tulee innostaa mm. hylkeen ja merimetson aiheuttamia haittoja vähentävin investoinnein kalastukseen. Kotimaisen kalan saatavuuden parantamiseksi pyritään pyyntiä tehostaen lisäämään tärkeimpien rannikkokalalajien saaliita, mutta myös vähemmän hyödynnettyjen kalalajien, kuten erilaisten särkikalojen ja kuoreen kalastusta on aihetta lisätä. Tämä osatavoite vahvistaa tärkeimpien kalalajien tilaa tukien osatavoitetta 1.

Osatavoite 3. Harmaahylkeen, itämerennorpan ja merimetson kaupalliselle kalastukselle ja vapaa-ajankalastukselle aiheuttamat haitat vähentyvät ohjelmakauden aikana. Merimetsoyhdyksuntien lukumäärälle ja kannan koolle alueella asetetaan katto. Lisäksi määritellään suojavyöhykkeet kalatalouden kannalta tärkeimpien lisääntymisalueiden ympärille. Hylkeen metsästykseen ja metsästyskiintiöihin liittyvää yhteistyötä ja vaikuttamista tulee lisätä. Lisäksi on otettava uudelleen käyttöön mahdollisuudet hyljetuotteiden kaupalliseen hyödyntämiseen.

Osatavoite 4. Merikutuista harjusta tavataan alueella äärimmäisen harvoin. Toimenpiteisiin harjuskannan elvyttämiseksi ryhdytään yhteistyössä järjestöjen, tutkijoiden ja viranomaisten kanssa. Kalatalousalue osallistuu mahdolliseen harjuksen hoitosuunnitelman laatimiseen.

Osatavoite 5. Vesistöalueen vesien tila on riippuvainen sen valuma-alueiden tilasta, joten kalatalousalue vaikuttaa osaltaan siihen, että vesistöissä ja valuma-alueilla toteutetaan vain toimia, joilla parannetaan rannikkoalueen vesien ekologista tilaa. Kalatalousalue suhtautuu hyvin varauksellisesti sellaisiin valuma-alueilla tai niiden partailla suunniteltaviin tai toteutettaviin hankkeisiin, joilla voi ennalta arvioiden olla em. tavoitteiden saavuttamista vaikeuttava vaikutus.

Osatavoite 6. Edistetään sitä, että osakaskuntien ja muiden omistajayksiköiden toiminta on järjestäytynyttä ja pirstaleisten vesialueiden yhdistäminen nykyistä isommiksi kokonaisuuksiksi käynnistyy. Tavoitteina on kalataloudellisesti yhtenäisten vesialueiden pinta-alojen kasvu.

Osatavoite 7. Alueen keskeisistä kalakannoista, kalastuksesta ja vesien tilasta saadaan suunnittelukauden aikana sellaista olennaista tietoa, jota voidaan hyödyntää kaikkien osatavoitteiden toteutumisen arvioinnissa, mutta myös seuraavaa suunnittelukautta koskevien tavoitteiden asettamisessa. Tiedon hankinnan pohjana ovat toimiva ja tutkimuksen nykyistä kattavampi alueellinen ja aiheen mukainen kohdistuvuus ja tutkimustiedon parempi hyödyntäminen.

Osatavoite 8. Kalatalousalue tuntee alueen kalastuksen luonteen ja kohdistumisen. Toimiva ja tehokas kalastuksen valvonta on tiedon keruun ohella varmin seurantamenetelmä. Tätä osatavoitetta toteutetaan valvontaohjelmaan kirjatuin toimin.

4.4. Vesialueiden käytön alueellinen suunnittelu ja yhteistoiminnan kehittäminen Keski-Pohjanmaan rannikon alueella

4.4.1. Kalataloudellisesti merkittävät alueet

Jäsenistöltä saatujen palautteiden mukaan koko rannikkoalue voidaan laskea kalataloudellisesti merkittäväksi. Ammattimaisen eli kaupallisen kalastuksen vähennyttyä paikallisen pyydyskalastuksen voidaan kuitenkin arvioida keskittyvän vakituisen asutuksen ja loma-asuntotihentymien sekä kala- ja venesatamien tuntumaan ja lähivesille.

Merkittävimmät kaupallisen kalastuksen kohteena olevien lajien (merikutuinen siika sekä silakka ja muikku) lisääntymisalueet on määritelty VELMU -tietokantaan (<https://paikkatieto.ymparisto.fi/velmuviewers/>), josta on löydettävissä näitä alueita kuvaavat kartat

Merialueilla käytetyimmät pyydykset ovat monentyyppiset verkot ja rysät. Vesialueiden omistajayhteisöt ovat vuokranneet erilaisin sopimuksin alueittensa kalastusoikeudet tai osan niistä kalastusseuroille, jotka päättävät kokouksissaan kalastusoikeuksien jaosta jäsenistönsä kesken.

Kalatalousalueen hallitus pyrkii kaupallisten kalastajien, kalastusseurojen sekä vesialueiden omistajien kesken selvittämään kaupalliseen kalastukseen soveltuvien pyydysten ja pyyntipaikkojen käyvät hinnat niille uusille kaupallisille kalastajille, jotka mahdollisesti ovat alueelle kalastamaan pyrkimässä. Yhteistyöllä pyritään selvittämään em. käypä hinta ottaen huomioon lupahintaan vaikuttavat erityiset olosuhteet ja tekijät alueella. Lähtökohtana kalatalousalue pitää sitä hintatasoa, jolla kalastusoikeuden haltijat ovat vuokranneet vesiään kaupallisille kalastajille. Samalla selvitetään vastaavien vesialueiden lupien hintatasoa viereisillä kalatalousalueilla. Ennen hinnan vahvistamista kalatalousalue kysyy näkemyksiä kohtuullisesta hintatasosta myös Suomen ammattikalastajaliitolta sekä Kalatalouden Keskusliitolta.

Mikäli käypää hintaa ei saada yhteistyöllä selvitetyn, ELY-keskus voi muodostaa käyvän hinnan viime kädessä perustuen viranomaisen alueella myymiin kalastuslupien hintoihin.

Kaupalliseksi kalataloustoiminnaksi luokiteltavaa kalanviljelyä on Keski-Pohjanmaan kalatalousalueen hallinnoimalla rannikolla luonnonolojen takia (avoimet, matalat ja karikkoiset vesialueet) perin hankala järjestää.

4.4.3. Kalastusmatkailuun hyvin soveltuvat alueet

Keski-Pohjanmaan rannikkoalueelle on ELY-keskuksen tilastojen mukaan haettu ja myönnetty yksittäisiä tai ei lainkaan kalastusopastointiaan oikeuttavia lupia. Muutakaan järjestettyä vapakalastustoimintaa ei rannikolla kalatalousalueen tietojen mukaan ole lähiaikoina harjoitettu. Avonainen ja karikkoinen merialue laajasti ja nopeasti liikkuvine kalapopulaatioineen on ainakin toistaiseksi asettanut opastettua kalastusta harjoittaville yrittäjille ratkaisemattomia haasteita.

Edellä mainitusta huolimatta koko Keski-Pohjanmaan rannikkoalue, poislukien rajoitus- ja rauhoitusalueet sekä tiheimmät loma-asutusalueet, soveltuu kalastusmatkailuun ja opastettuun kalastukseen.

4.4.4. Vapaa-ajankalastuksen yhtenäislupa-alueet ja järjestelmän kehittäminen

Yhtenäislupa-alue on isohko vesialue, joka voi käsittää useiden osakaskuntien vesialueita. Yhtenäislupa-alueen perustaminen edellyttää, että osakaskunnat sopimusteitse siirtävät oman lupamyyntinsä kalatalousalueelle, tai jollekin yhdessä sopimalleen taholle.

Keski-Pohjanmaan rannikolla ei tällä hetkellä ole yhtään yhtenäislupa-aluetta. Jotkut kalastusoikeuden haltijat myyvät omilla alueillaan lupia usealla vavalla kalastamiseen tai uisteluun. Nykyisin kiinnostus esim. täykalastukseen ja siianongintaan kasvaa jatkuvasti. Molemmissa kalastusmenetelmissä olennaista on kalastaminen yhtä useammalla vavalla samanaikaisesti.

Myös vapaa-ajalla tapahtuvan pyydyskalastuksen yhtenäislupa-alueiden muodostamista olisi syytä harkita kaikinpuolisen kalastusharrastuksen lisäämiseksi ja kalavarojen paremmaksi hyödyntämiseksi.

Kalatalousalue ottaa kalastusmahdollisuuksien ja -lupa-alueiden yhtenäistämisen kehittelyn tehtäväkseen. Kalatalousalue selvittää yhtenäislupa-alueen tai -alueiden perustamisen edellytyksiä suunnittelukauden aikana.

4.5. Toimenpiteet kalakantojen hoitamiseksi ja kalastuksen kehittämiseksi

4.5.1. Ehdotukset kalastuksen säätelytoimenpiteiksi

Silakan ja lohen kalastusta säädellään kansainvälisillä kiintiöillä ja kansallisilla säädöksillä, eli näiden lajien kalastuksen säätelyyn ei kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmassa ole tarpeen huomiota osoittaa. Muiden lajien kalastuksen säätelyyn kalatalousalueella on enemmän sananvaltaa.

ELY-keskukset määrittävät vuosittain rannikkoalueilla kaupallisesti kalastaville henkilöille kappale- ja kilomääräiset saaliskiintiöt. Vapaa-ajankalastajilla ei vastaavaan kiintiöjärjestelmää ole, mutta säädöksiin on määritetty, että kukin vapaa-aikanaan kalastava saa ottaa saaliikseen enintään 2 lohta päivässä. Säädöksen noudattamista on vaikea käytännössä valvoa. Valvonnan tehostamiseksi lohen vapaa-ajankalastukseen tulee liittää saaliin ilmoittamisvelvollisuus. Tämä helpottaisi myös vapaa-ajankalastuksen aiheuttaman pyyntikuolevuuden arviointia. Jos tarvetta on, voidaan päiväkohtaista saaliskiintiötä edelleen tiukentaa (esim. 1 lohi/kalastaja/päivä) tai määrätä vuosikiintiö.

Kansallinen lohi- ja meritaimenstrategian (mmm 2/2015) erään suosituksen mukaan myös rasvaeväleikatun meritaimenen viehekalastus merialueella tulee sallia ainoastaan vieheellä, jossa on yksi enintään kolmihaarainen ja väkäsetön koukku tai kaksi yksihaaraista väkäsetöntä koukkuja.

Keski-Pohjanmaan rannikkokalastuksen merkittävin saalis on ollut ja on edelleen siika. Perämerellä siikakannat koostuvat monenkirjavasta joukosta eri kantoja ja ekotyyppejä. Keski-Pohjanmaalla siikasaaliit koostuvat enimmäkseen istutuksista lähtöisin olevasta vaellussiioista taikka luonnossa lisääntyvästä merikutuisesta karisiasta. Näiden saalisosuudet vaihtelevat alueittain ja ajankohdittain. Luonnossa syntyneiden vaellussiikojen osuus saaliissa lienee vähäisempi.

Perämerellä kalastetaan kaikkia eri siikamuotoja ja -kantoja niin verkoilla kuin rysilläkin ja osittain samoilta paikoilta. Perämeren jokiin nousevien vaellussiikojen ikäryhmäkohtaiset keskipituudet ovat selvästi laskeneet 1980-luvun tasosta (Kallio-Nyberg ym. 2019, Jokikokko ym. 2020). Tämä muutos johtunee pitkään jatkuneesta voimakkaasti valikoivasta verkkopyynnistä. Nykyisin suuri osa pyydettävistä sioista tulee pyydetyksi jo ennen ensimmäistä kutukertaansa (Kallio-Nyberg ym. 2020). Tilannetta monimutkaistaa se, että Perämeren eteläosassa merikutuisen siian koko jää alle 35 cm:iin. Jos vaellussiian kalastus optimoidaan kalakannan kannalta kestävästi, jää osa merikutuisesta siiaista kalastamatta ja toisaalta, jos merikutuisia siikoja kalastetaan tehokkaasti, jää vaellussiikoja saaliiksi liian pienenä (Lappalainen, A., Veneranta, L., Kuningas, S., Olin, M. & Aronsuu, K. ,2021).

Siian kalastusta on Perämerellä säädelty säädöksiin eli verkkopyynnissä käytettävää silmäkokoa koko rannikolla säättävä asetusta (VNA 451/2013) tuli voimaan vuonna 2013. Siinä määrätään, että siian pyynnissä pienin solmuväli saa Merenkurkkua lukuun ottamatta olla 43 mm. Merenkurkussa pyynti sallittu 40 mm solmuvälin ja sitä harvemmillä verkoilla. Merikutuisen karisiian pyynti on joillain alueilla Perämeressä kuitenkin sallittua 27–35 mm solmuvälisillä pohjaverkoilla (VNA 1360/2015). Silmäkosäätelyn tavoitteena on ollut vähentää nuorten vaellussiikojen osuutta saaliissa sekä lisätä lisääntymiseen asti selviytyvien siikojen määrää. Siian pyynti mereen laskevissa joissa ja puroissa on kielletty syyskuun alusta marraskuun loppuun saakka (VNA1360/2015). Siialla ei nykyisin ole alamittaa. (Lappalainen, A., Veneranta, L., Kuningas, S., Olin, M. & Aronsuu, K. ,2021).

Selvityksissä on todettu, että siikakantoihin voidaan edellä kuvatun tilanteen takia nykyisellään vaikuttaa varsin rajallisesti kalastuksen säätelyllä ja pientenkin muutosten toteutuminen voi kestää vuosikausia. Nykytilanteessa, jossa luonnollinen kuolevuus ja kalastuskuolevuus ovat samalla tasolla, vaellussiikasaaliin arvoa ei voida todennäköisesti kasvattaa silmäkokoa kasvattamalla (Kallio-Nyberg, I., Veneranta, L.,

Jokikokko, E. & Leskelä, A. 2020) (Lappalainen, A., Veneranta, L., Kuningas, S., Olin, M. & Aronsuu, K. 2021). Kalastalousalueen omalla, säädöksiä tiukemmalla siian kalastuksen säätelyllä ei siten voitane olennaisesti vaikuttaa siikakantojen kokoon tai rakenteeseen. Juuri karisiian kalastuksen vaikutuksia meritaimenen merivuosiin eloonjääntiin ei ole tarkemmin selvitetty, mutta mm. ”Itämeren meritaimenen vesistökohtaiset elvytys- ja hoitosuunnitelmat -julkaisussa” (Koivurinta M. ym. 2019) on todettu, että suurin osa taimenen kalastuskuolevuudesta johtuu verkkokalastuksesta ja yli puolet verkkokalastuksesta on vapaa-ajankalastusta.

Keski-Pohjanmaan rannikon merikutuinen harjuskanta on hyvin lähellä häviämistä tai jopa jo hävinnyt. Harjuskantojen kehittämistä käsitellään käyttö- ja hoitosuunnitelman kohdassa 5 (Vaellus-kalojen, uhanalaisten kalakantojen ja biologisen monimuotoisuuden huomioon ottaminen toimenpiteissä). Harjuksen ja yleisemminkin kalastuksen säätelyssä otetaan huomioon valtakunnallisen meriharjuksen hoitosuunnitelman (Keränen P. 2015) toisen osan sivulla 8 esitetystä taulukosta luetellut toimet.

Koko Perämeren alueella ahvensaaliit ovat kaksinkertaistuneet kolmenkymmenen vuoden aikajaksolla. Ahven on siian, silakan ja lahnan jälkeen kaupallisessa kalastuksessa eniten saalista antanut kalalaji. Merkittävin pullonkaula kantojen kehittymiselle on ollut sopivien lisääntymisalueiden rajallisuus. Jos alueella katsotaan tarpeelliseksi, voidaan yksittäisiin kohteisiin (esim. fladoihin ja kluuveihin) asettaa ELY-keskusten päätöksin lisääntymisaikaisia kalastusrajoituksia. Toiminnalla ei kuitenkaan tule tarpeettomasti rajoittaa lajin kalastusta (Lappalainen, A., Veneranta, L., Kuningas, S., Olin, M. & Aronsuu, K. 2021).

Keski-Pohjanmaan rannikolla hauen merkitys kalastettavana kalalajina ollut hyvin paikallinen ja vähäinen. Haukikantojen kokoon vaikuttanevat eniten lisääntymisalueiden määrä ja olot. Nykyinen kalastuslaki mahdollistaa lisääntymiseen liittyvän ajallisen ja paikallisen säätelyn ja ratkaisut edellyttävät ELY-keskuksen hyväksyntää. Myös hauenkalastuksen muuhun säätelyyn; ylä- ja alमितat, saaliskiintiöt, on kalatalousalueella mahdollisuus, jos sellaiseen tarvetta katsotaan olevan. Kalatalousalueella ei ole lähiaikoina tarvetta säädellä hauen kalastusta rannikkoalueilla.

Tiedot madekantojen tilasta ja niihin vaikuttavista tekijöistä ja kutuajan tuntumaan ajoittuvan kalastuksen merkityksestä ovat hyvin vähäisiä, joten erityisiä todennettuja perusteita kalastuksen säätelylle ei tällä hetkellä ole. Syitä mateen vähenemiseen rannikkovesissä olisi kuitenkin syytä selvittää (Lappalainen, A., Veneranta, L., Kuningas, S., Olin, M. & Aronsuu, K. 2021).

Lahnan ja muiden särkikalojen kalastusta ei nykyisin säädellä. Mikäli näihin lajeihin kohdistuva pyynti tehostuu uudestaan, voisi olla mahdollisten säätelytarpeiden arvioimiseksi syytä aloittaa kantojen tilan järjestelmällinen seuranta (näytteet kaupallisesta saaliista). Olosuhteiden mitä todennäköisimmin muuttuessa mm. särkikaloja suosivaksi olisi kannan säätelyn lisäksi syytä pohtia keinoja, joilla särkikalojen pyyntikautta saataisiin kannattavasti laajennettua.

Yleisesti voidaan todeta, että Keski-Pohjanmaan rannikon kalalajien nykyiset kannat kestävät kalastusta ja näiden osalta ei ole syytä ryhtyä säädöksiä järeämpiin säätelytoimiin. Vapaa-ajankalastusta tulisi välttää meriharjuksen kutualueilla, sekä verkkokalastuksessa huomioida meritaimenen vaellusalueet.

Monet kevätkutuiset lajit, kuten hauki, kuore, lahna ja muut särkikalat hakeutuvat samoille kutualueille ahvenen ja kuhan kanssa. Sisälahtien ohella fladat, eli matalat lähes umpeen kuroutuneet merenlahdet ja jo umpeen kuroutuneet lampimaiset kluuvit sekä makeanveden lammet ovat tärkeitä lisääntymisalueita. Näiden määrää ja laatua ei Keski-Pohjanmaan rannikolla ole kattavasti selvitetty. Keski-Pohjanmaan kalatalousalue aloittaa em. vesialueiden sijainnin ja tilan alustavan arvioimisen sekä myöhemmässä vaiheessa toteuttamaan arvioinnin pohjalta arvokkaiden lisääntymisalueiden säilyttämistä ylläpitäviä tai palauttamiseen tähtäviä toimia turvatakseen rannikkolajien kalakantojen menestymisen alueella.

Olennainen osa kalastuksen säätelyä on kalastuksen valvonta, jota tulee toteuttaa riittävän kattavasti koko rannikon mitalla. Valvonnassa erittäin tärkeää on yhteistyö asiasta vastaavien viranomaisten (ELY-keskusten, rannikkovartioston, polisin ja tullin sekä metsähallituksen) kanssa, sillä rannikkokalastusta ja kalakantoja säädellään kansainvälisin sopimuksin ja määräyksin, kansallisin säädöksin ja määräyksin, mutta myös paikallistason päätöksin.

4.5.2. Suunnitelma kunnostustoimenpiteistä

Kutupaikkojen kunnostuksilla pyritään ensisijaisesti ylläpitämään vaellusreittejä sekä kunnostamaan tuhoutuneita kutupaikkoja. Kalatalousalue laatii toimenpidelistan kunnostuksen tarpeessa olevista kohteista. Kalatalousalue tekee näille alueille kunnostus- ja toimenpidesuunnitelmat. Kunnostusten toimeenpanemiseksi kalatalousalue hakee kohteille rahoitusta sekä vesi- ja maa-alueiden omistajien luvat.

4.5.3. Suunnitelma istutuksista

Keski-Pohjanmaan rannikkoalueilla voidaan jatkaa meritaimenen kannanhoidollisia tai velvoiteistutuksia Lestijoen kantaa olevilla taimenilla. Merialueella Kokkolan edustan meritaimenten velvoiteistutuksissa on käytetty Isojoen kantaa, koska riittäviä määriä Lestijoen kantaa olevia poikasia ei ole ollut saatavissa. Koska lähitulevaisuudessa näyttää, siltä ettei Lestijoen kantaa olevia 2 -vuotiaita meritaimenistukkaita ole saatavilla, on perusteltua jatkaa Kokkolan ja Pietarsaaren edustan merialueille tehtäviä 2-vuotiaiden taimenten velvoiteistutuksia Isojoen kantaa olevilla (eväleikatuilla) poikasilla.

Vaellussiikakannan tukemiseksi on ilmeisen perusteltua käyttää alueen jokiin (Perhonjoki, Lestijoki ja Kalajoki) nousevia tai nousemaan pyrkivistä emokaloista saatuja jälkeläisiä (Taulukko 17).

Taulukko 17. Yhteenvedo Keski-Pohjanmaan rannikkoalueella käytettävistä istukaslajeista ja niiden kannoista

Laji	Käytettävä kanta
Meritaimen	Lestijoen kanta, tarvittaessa Isojoen kanta (Kokkolan edustalla)
Vaellussiika	Perhonjoen, Lestijoen ja Kalajoen kannat
Kuha	Pyhäjärvi (Pirkanmaa)
Lohi	Perämeren kanta
Harjus	Merellä Kruunien kanta, sisämaassa Iijoen kanta
Kirjolohi	viljelty, lisääntymiskyvyttömiksi käsitellyt kannat
Made	Perämeren kanta
Nahkiainen	Perhonjokeen/Lestijokeen/Kalajokeen nouseva kanta

4.5.4. Ehdotukset kalastuksen kehittämistoimenpiteiksi

Kalastuksen kehittämiseksi rannikon pienvene- ja kalasatamien sekä veneenlaskupaikkojen kuntoa ja määrää tulee tarkastella säännöllisesti. Saatujen havaintojen perusteella alue tekee yhdessä kalastusoikeuden haltijoiden kanssa aloitteita em. kalastusta palvelevien rakenteiden kehittämiseksi.

Vapaa-ajankalastuksen kannalta keskeisimpiä kalastuksen kehittämistoimia ovat edellisten lisäksi laajat yhteisviihelupa-alueet, kalastuslupien helppo saatavuus sekä tieto kalastusta koskevista säännöistä ja rajoituksista. Kalastusta ja siihen tarvittavia lupia koskevaa tietoa tulisi koota, julkaista ja pitää ajan tasalla mm. alueen kotisivuilla.

Keski-Pohjanmaan rannikkoalueilla hylkeet aiheuttavat suuria vahinkoja ja ne haittaavat etenkin kaupallista kalastusta. Hylkeiden ja norppien ravinnonkäyttö vaikuttaa myös suoraan vaelluskalakantoihin. Suunnittelukauden aikana kehitetään keinoja, joiden avulla pyritään ongelmakalojen karkottamiseen tai jopa poistamiseen alueilta, joissa on merkittävää kaupallista kalastusta. Hylkeiden kalastukselle aiheuttamia haittoja esiintyy yleisesti koko Perämeren alueella, joten ongelmia on syytä pyrkiä ratkomaan kalatalousalueiden yhteisellä hankkeella.

Merimetso on luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettu ja siihen kohdistuvat toimenpiteet edellyttävät nykyisin poikkeuslupaa ELY-keskukselta. Perämeren alueella pesii noin 5 % Suomen merimetsokannasta. Pesäkolonioiden määrä on Keski-Pohjanmaalla vielä vähäinen, mutta kannan kehitystä on syytä seurata.

Edellä mainittujen hankkeiden toteutusta varten haetaan harkinnan mukaan mm. rahoitusta Leader-ryhmältä, edistämisvaroja kalataloustoimintaan ja ELY-keskuksen avustuksia vesien- ja merenhoidon sekä vesistö- ja kalataloustoimenpiteiden toteuttamiseen.

5. Suunnitelma kalastusta ja kalakantoja koskevan seurannan järjestämisestä

ELY-keskukset keräävät kaupallisilta kalastajilta tietoja saaliista ja pyyntiponnistuksesta. Kaupallisen kalastuksen seurannassa käytetään Itämeren alueella tilastoruutuja. Keski-Pohjanmaata koskevat tilastoruudut ovat 15 ja 20. Näillä ruuduilla toimivien kaupallisten kalastajien lajikohtaisista saaliista ja pyydysryhmäkohtaisista pyyntiponnistustiedoista laaditaan vuosiyhteenvedot. ELY-keskus seuraa myös saaliista ilmoittaneiden I- ja II-ryhmän kalastajien lukumääriä. Seuranta koskee myös sisämaassa kalastavien kaupallisten kalastajien lukumääriä, saaliita ja pyyntiponnistusta.

Vapaa-ajankalastuksen saaliista ja kalastajamääristä ei koko Keski-Pohjanmaan kalatalousalueen merialueelle ole saatavilla luotettavaa seurantatietoa. Kattavampia seurantatietoja tarvitaan erityisesti Ruotsalon ja Rahjan väliseltä rannikkoalueelta, jotta arviot kalastuksen vaikutuksista kalakantojen tilaan, säätely- tai hoitotoimiin ja istutusten kannattavuuteen olisivat luotettavampia. Järjestelmällinen vapaa-ajankalastusta koskevan tiedon kerääminen on tämän takia hyvin merkittävä kehityskohde niin Keski-Pohjanmaan sisävesialueella kuin sen edustan rannikkoalueella.

Kalatalousalueen kaikille vesialueille pyritään luomaan alustava kalastuskirjanpitojärjestelmä, jonka avulla seurataan kalastuksen (pyyntipäivien, pyydysten ja saaliiden) määrää. Kalatalousalue tukeutuu saalis-kalastajamäärä- ja pyyntipainemäärien arvioinnissa myös säännöllisiin (joka kolmas tai viides vuosi tehtäviin) jokialueiden ja rannikon kuormittajien yhteistarkkailuselvityksiin. Samoin pyritään siihen, että tutkimusyhteisöt ja viranomaiset toimittavat säännöllisesti ja ajallaan ajankohtaista tietoa etenkin vaeltavien kalalajien esiintymisestä, vaelluksista ja lisääntymisestä sekä pyydyskuolevuudesta.

Vapakalastuksen valvonnan yhteydessä voisi olla mahdollista kerätä ainakin kalastajamääräseurantaa, mutta myös saalistietojen keruuta. Aiemmin mainituista syistä myös vesialueiden omistajien ja kalastusoikeuden haltijoiden omaa ja vapaaehtoista saaliskirjanpitoa tulee kehittää. Kalatalousalue seuraa ja tarpeen mukaan osallistuu tähän kehitystoimintaan.

Maa- ja metsätalousministeriön vuonna 2018 teettämän, kalastonhoitomaksuista vesialueiden omistajille palautettavien korvausten eräksi jakoperusteeksi tarkoitetun viehekalastuspaineesta kalatalousalueilla laaditun selvityksen (Eskelinen, P. & Mikkola, J., 2019) tulos oli suuntaa-antava eikä siinä eroteltu rannikolla ja sisävesillä tapahtuvaa vakalastusta. Jatkossa em. tiedustelut tuottanevat aiempaa tarkempaa ja ainakin vertailukelpoista tietoa kalastonhoitomaksuun liittyvän vakalastuksen kohdistumisesta ja kehittymisestä kalatalousalueilla. Vapaa-ajankalastuksen saalis- ja kalastuspaineseurantaan on kehitteillä Oma Kala -järjestelmä, jonka voi olettaa toimiessaan tuottavan täydentävää tietoa yleiskalastusoikeuksin tapahtuvasta kalastuksesta.

Järvialueiden kalastoja seurataan paitsi osakaskuntien omin saalisarvioinnein niin tarvittaessa myös vesialueiden omistajien ja kalatalousalueen yhdessä rahoittamin ja toteuttamin tai toimeksi antamin koeverkkokalastuksin. Kaikille merkittävämmille järvi- ja jokialueille pyritään saamaan alueiden koosta riippuen useampia kalastuksesta kirjanpitoa pitäviä.

Tutkimuslaitosten tai viranomaisvoimin tehtäviin taikka veloitettuihin tutkimuksiin kuuluvien sähkö- ja koeverkkokalastusten täydennykseksi kalatalousalue järjestää rahoitusta ja toteuttaa virtavesialueilla em. koekalastuksia, joiden avulla pyritään yhtäältä kartoittamaan kattavasti kalatalousalueen virtavesien kalakantojen tilaa ja toisaalta seuraamaan kalataloudellisten kunnostusten ja istutustoiminnan tuloksia. Koekalastusten tulokset tallennetaan koekalastusrekisteriin. Kalatalousalueen tavoitteena on, että meritaimenen mereen vaeltavien poikasten (smolttien) määrää selvitetään sekä Perhon- että Lestijoen suualueilla. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi vuorovuosina kummankin jokisuun alueelle sijoitettavan smolttiruuvipyynnin avulla. Smolttipyynti on yleisesti vaelluskalajoilla käytetty menetelmä, joka antaa suoraan tietoa joelta mereen vaeltavien poikasten eli smolttien tuotannon tasosta sekä meritaimenkannan tilasta. Osakaskuntatoimijoita ja kalastuksesta kiinnostuneita kansalaisia kannustetaan seuraamaan virtavesialueiden lisääntymisalueiden kuntoa ja poikastuotantoa silmämääräisesti Virtavesien hoitoyhdistyksen (<https://virho.fi/kunnostuksen-toteuttaminen>, luettu 29.12.2021) ja viranomaisten Hoida ja kunnosta lähipuroasi -esitteen mukaisin menetelmin (www.syke.fi/julkaisut Esitteet, luettu 29.12.2021). Havainnoista raportoidaan vuosittain kalatalousalueelle ja kalatalousalue tarkastelee havaintojen perusteella kolmen vuoden välein, miten kalastusta ja hoitotoimia tulee alueella kehittää.

Kalastusta ja kalakantoja koskevien seurantatietojen perusteella arvioidaan kalastukselle ja kalakantojen tilalle asetettujen osatavoitteiden toteutumista. Tietoja tarvitaan myös muussa alueen kalatalouteen kuuluvassa suunnittelussa.

6. Vaelluskalojen, uhanalaisten kalakantojen ja biologisen monimuotoisuuden huomioon ottaminen toimenpiteissä

Keski-Pohjanmaan kalatalousaluetta koskevat vaelluskalavesistöjen säädösrajoitukset. Näiden säädösten mukaan vaelluskalavesistö on vesialue, jota vaelluskalat käyttävät keskeisenä vaellus- tai lisääntymisalueenaan. Näihin alueisiin lukeutuvilla koski- ja virta-alueilla onkiminen ja pilkkiminen on kaikilta kielletty. Viehekalastus on sallittu ainoastaan koski- ja virta-alueen vesialueen omistajan tai kalastusoikeuden haltijan luvalla. Jokisuilla ja jokialueilla on voimassa säädösten mukaisia ajallisia ja alueellisia pyydyskalastuskieltoja ja rajoituksia, joista on saatavana ajankohtaista tietoa mm. kalastusrajoitus.fi-verkkosivuilla. Karttakuvat kalatalousalueella voimassa olevien kalastusrajoitusalueiden sijainneista liitteinä 3.a ja 3.b.

Merialueella alueen lohi- ja meritaimenkantoja turvataan jokisuiden lakisääteisillä kalastuskieltoalueilla ja kalaväylillä. Lohen kalastusta säädellään sekä kansainvälisin sopimuksin että kansallisin säädöksin. Merialueella kaupallista lohen kalastusta rajoittavat pyyntiaikarajoitukset ja saaliskiintiöt (VNA 236/2017) ja jokisuissa ajalliset ja alueelliset kalastusrajoitus- ja kieltoalueet (VNA 1360/2015). Saman asetuksen mukaan lohen vapaa-ajankalastuksessa merellä on voimassa päiväkohtainen saalisrajoitus (kaksi lohta/kalastaja/päivä). Keski-Pohjanmaan jokiin ei nouse merkittäviä määriä lohta ja lohien vaellusreitit Perämeren tärkeimmille lisääntymisalueille kulkevat pääsääntöisesti kalatalousalueen toimialueen (rannikon kylänvedet) ulkopuolella. Sen takia alueen käyttö- ja hoitosuunnitelmassa ei toistaiseksi ole tarpeen ottaa tämän suunnitelman kohdassa 4 (Keski-Pohjanmaan rannikko) esitettyä laajemmasti huomioon lohikantojen suojelua ja monimuotoisuutta koskevia säädöksiä, suunnitelmia ja linjauksia.

Koko elämänsikertonsa ajan pääasiassa Keski-Pohjanmaan rannikolla ja jokialueilla elävän ja erittäin uhanalaiseksi luokitellun Lestijoen kantaa olevan meritaimenen (Hyvärinen E. ym. 2019) suojelu- ja kotiuttamistoimien toteuttamiseen niin Lestijoella ja Perhonjoella kuin Keski-Pohjanmaan rannikollakin tulee kiinnittää vakavaa huomiota. Kansallisessa lohi- ja meritaimenstrategiassa (mmm 2015) ja Itämeren meritaimenen vesistökohtaisissa elvytys- ja hoitosuunnitelmissa (Koivurinta M. ym. 2019) ehdotetaan useita toimenpiteitä luonnollisen meritaimenkannan suojelemiseksi ja kohentamiseksi. Voimassa olevassa kalastusasetuksessa (VNA 1360/2015) säädetään mm. alamitoista, rasvaevällisten taimenten vapauttamisesta ja taimenen kalastuskiellosta. Näitä toimenpiteitä toteutetaan jokikohtaisissa osasuunnitelmissa esitetyillä tavoilla. Kalatalousalueen vaelluskalajoissa tehdään toimia vaeltavien kalojen kulkumahdollisuuksien parantamiseksi. Vaeltavien kalojen lisääntymis- ja poikasaluiden kuntoa seurataan ja arvioidaan sekä jatketaan perus- ja täydennyskunnostuksia, mutta kartoitetaan myös lisääntymis- ja poikasaluiden kuntoon ratkaisevasti vaikuttavien valuma-alueiden kunnostustarpeita. Tämän suunnitelman jokialuekohtaisissa osasuunnitelmissa on esitetty Itämeren meritaimenkantojen elvytys- ja hoitosuunnitelman (Koivurinta M. ym. 2019) mukaisia toimia, joita tulee ottaa käyttöön jokialueilla tapahtuvan kalastuskuolevuuden vähentämiseksi. Kaikilla näillä keinoilla edistetään Lestijoen meritaimenkannan kehittymistä ja ehkäistään kannan perinnöllistä kaventumista.

Lestijoen erittäin uhanalaisen taimenkannan luontaiseen kohentamiseen eivät riitä toimet jokialueilla, sillä merkintäselvityksissä on todettu, että valtaosa (95 %) meritaimenista pyydetään merestä ja ainoastaan murto-osa (5 %) joista ja puroista. Merkkipalautusten perusteella noin 90 % Lestijoesta mereen vaeltaneista taimenista joutuu saaliiksi kolmen ensimmäisen merivuoden aikana eli ennen kuin ne ovat ehtineet lisääntyä kertaakaan (Koivurinta M. ym. 2019). Pääosa Lestijoesta mereen vaeltaneista taimenista saadaan saaliiksi Himangan ja Kalajoen välisellä rannan läheisellä merialueella (Koivurinta M. ym. 2019). Saman selvityksen mukaan meritaimenen merivaiheen kuolleisuus on mitä ilmeisimmin sidoksissa rannikon vapaa-

ajankalastuksessa tärkeäksi koettuun karisiin pyyntiin. Ilman läheistä ja ratkaisuja hakevaa yhteistyötä rannikolla kalastavien henkilöiden ja yhteisöjen sekä Kalajoen kalatalousalueen kanssa yksinkertaisia kalastusta sääteleviä ja taimenen kuolevuutta pienentäviä ratkaisuja ei liene saavutettavissa. Yhteiset suuntaviivat naapurikalatalousalueiden, eritoten Kalajoen kalatalousalueen kanssa, niin meritaimen- kuin vaellussiikakantojen elinvoimaisuuden säilyttämiseksi ovat erittäin tarpeellisia.

Istutussuunnitelmissa ohjataan käyttämään alueen olosuhteisiin sopeutuneita paikallisia kalakantoja sekä mahdollisuuksien mukaan suosia kalakantoja tukevissa istutuksissa mahdollisimman lähellä haudottuja taikka kasvatettuja paikallisten kalakantojen poikasia. Meritaimenistutuksissa tulee leimautumisen parantamiseksi ja luonnonvalinnan lisäämiseksi siirtyä enenevässä määrin mädin ja esikesäisten poikasten istutuksiin jokialueiden latvaosille ja sivupuroihin.

Niin Perhonjokeen kuin Lestijokeenkaan nousevan taimenkannan kokoa ei ole pystytty luotettavasti arvioimaan ja sama koskee jokialueilta mereen pyrkivien vaelluspoikasten (smolttien) määrää. Kummallakaan joella taimenten toimivien lisääntymisalueiden sijainnista, saavutettavuudesta, tilasta ja laajuudesta ei ole kattavaa kuvaa. Sen selvittäminen tai ainakin suunnitelman luonti asiantilan selvittämiseksi, on erittäin tärkeää arvioitaessa uhanalaisten ja/tai vaeltavien kalakantojen kokoa ja vointia sekä hoitotoimien tarpeita. Edellä mainitun takia suunnittelukaudella on suuri tarve selvittää laajemmin vaelluskalojen ja uhanalaisten kalakantojen tilaa ja kehittymistä. Samalla tulisi tutkia mitä olisi tehtävissä elinvoimaisten raakkupopulaatioiden aikaansaamiseksi lajille soveltuville elinalueille kummallakin päävesistöalueella.

Sekä Perhon- että Lestijokeen nousee ja niillä lisääntyy erittäin uhanaliseksi luokiteltu (Hyvärinen E. ym. 2019) vaellussiikakanta. Kumpaankin jokeen nousevien siikojen määrää ja kokoa seurataan säännöllisten emopyyntien yhteydessä. Saaliit mitataan, punnitaan ja osasta emoja lypsetään mätiä jatkohaudontaan ja vastakuoriutuneiden ja kesänvanhojen poikasten istutuksiin. Perhonjoen siikakannan kehitystä on seurattu myös merkinnöin sekä keväisin poikasnuottauksin ja haavinnoin. Nuottausten ja haavipyyntien tarkoituksena on selvittää siian luontaisen lisääntymisen onnistumista.

Merikutuinen tai merestä jokiin nouseva harjus on lähes hävinnyt Keski-Pohjanmaan alueelta (Keränen P. 2015) ja lajia voidaankin pitää äärimmäisen uhanalaisena (Hyvärinen E., 2019). Kannan pienentymisen syitä saattaa olla useita: kalastus, kutualueiden tilan heikkeneminen niin joki- kuin merialueillakin, lintujen, kalojen sekä hylkeiden saaliiksi joutumien ja kalalajien välinen kilpailu. Selvää syytä meriharjuksen kannan heikkenemiseen ei ole pystytty osoittamaan. Luonnonvarakeskus on määritellyt erityiset harjusalueet niiden merellisen levinneisyyden perusteella. Keski-Pohjanmaan kalatalousalueen vesialueista meriharjuksen levinneisyysalueisiin lasketaan kuuluvan mm. Himangan edustan saaristo, Rahjan saaristo ja Maakalla (Keränen P. 2015). Kannanhoitoalueen (Merenkurkku II) erityiset harjusalueet sijaitsevat mm. Rahjan saaristossa Himangan ja Kalajoen välisellä merialueella. Kalastussäädösten mukaan merikutuinen harjus on kokonaan rauhoitettu. Kalatalousalue ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin (ks. Keränen P. 2015. ”Meriharjuksen hoitosuunnitelma Osa 2. Tavoitteet ja toimenpiteet” kappale 4.2 Toimenpiteet) merikutuisen harjuksen elinkierron turvaamiseksi.

7. Suunnitelma kalastuksenvalvonnan järjestämisestä

Kalastuksen valvonnan tulisi olla tasapuolista ja näkyvää, jotta valvonnan koettaisiin kohdistuvan kaikkiin kalastajaryhmiin. Näin kalastajat olisivat motivoituneempia noudattamaan sääntöjä ja määräyksiä ja vesialueiden omistajat kehittämään alueen kalastusta. Lisäksi tieto aktiivisesta kalastuksen valvonnasta motivoi kalastuksen harrastajaa ottamaan selvää niin yleisistä kuin paikallisistakin kalastussäännöistä.

Keski-Pohjanmaan kalatalousalueella voidaan pitää tavoitteena 4 valvojakurssin käyntyä kalastuksen valvojaa kutakin aluekokonaisuutta (Perhonjoki, Lestijoki ja rannikko) kohden. Vuosittaisesta kalastuksen

valvonnasta sen painopisteistä tehdään suunnitelma. Valvonnan toteuttamisesta ja valvojien yhteydenpidosta vastaa toiminnanjohtaja yhdessä hallituksen kanssa. Aktiivinen ja avoin yhteydenpito valvonnan ohjaamisessa on tärkeää. Kalatalousalueen valvojille luodaan kirjalliset valvontaohjeet, joissa sovitaan valvonnan toimintatavoista, raportoinnista, käytettävästä kalustosta, vakuutusturvasta ja vastuunjaosta. Valvonta voi olla myös ammattimaisempaa toimintaa, jolloin valvonta keskitetään pienemmälle ryhmälle valvojia ja apuna voi toimia talkootyönä valvovia henkilöitä.

Valvonnan tuloksellisuutta seurataan valvonnan raportoinnin kautta. Raportissa tulee olla saatavissa ainakin seuraavat tiedot:

- Valvontatunnit
- Tarkastettujen kalastajien ja pyydysten lukumäärät
- Luvatta kalastaneiden lukumäärä
- Epäiltyjen rikkomusten määrä
- Huomautusten lukumäärä
- Tutkintapyyntöjen lukumäärä

Kalatalousalue koostaa valvojien raporteista vuosittaiset yhteenvedot, joiden avulla seurataan valvonnan määrän toteutumista ja miten erilaiset rikkomusten määrät kehittyvät. Aktiivinen valvonta yleensä vähentää kalastuksessa tapahtuvia rikkomuksia. Jos rikkeet kuitenkin lisääntyvät, pitää valvontaa lisätä, resursseja kasvattaa ja painottaa valvontaa selkeämmin ongelma-alueille.

Valvonnan tehostamiseksi on hyvä tehdä valvontavaltuutuksia osakaskuntien ja kalatalousalueen kalastuksen valvojien kanssa etenkin, jos osakaskunnilla ei ole omia valvojia tai valvonta on vähäistä. Sopimuksia tehtäessä valvojille on toimitettava kunkin osakaskunnan kalastussäännöt, joista selviää mm. pyydysten sallitut solmuvälit, rauhoitusalueet ym. kalatalousalueen säädöksistä poikkeavat määräykset. Osakaskuntien on myös selvitettävä valvojille toimintaohjeet, jos alueella esiintyy luvaton kalastusta. Osakaskunnan kokouksessa on aiheellista tehdä selkeä päätös toimintaohjeeksi kalastuksen valvojille. Toimintaohjeissa, niin osakaskunnan kuin kalatalousalueenkin, on mainittava millaisten rikkeiden kohdalla pelkkä huomautusten antaminen olisi riittävää.

Kalastuksen valvontaa voidaan tilata vuosittain kalastuksen valvontaa ammattimaisesti tekevilta tahoilta. Kalatalousalueen omat valvojat toimivat näissä tilanteissa ensisijaisesti paikallisina oppaina. Rannikkoalueilla kalastuksen valvontaa tehdään yhteistyössä ELY-keskusten, poliisin, merivartioston ja tulliviranomaisten kanssa. Koko kalatalousalueen toimialueella on syytä tehdä valvontayhteistyötä metsähallituksen ja poliisiviranomaisten kanssa, mikäli heillä on muiden tehtävien ohella mahdollisuus antaa panoksensa kalastuksen valvontaan.

8. Yhteistoiminnan kehittäminen kalatalousalueella

Kalatalousalueen yhteistoiminnalle on ratkaisevaa, että kaikille kalastajaryhmille tai yhteisöille annetaan mahdollisuus osallistua alueen toimintaan. Käytännössä tämän tulisi näkyä kalatalousalueen toimeenpanevan elimen, eli hallituksen jäseniä valittaessa. Varsinaisissa kokouksissa hallituksen kokoonpanon on hyvä olla mahdollisimman laajapohjainen niin alueellisesti kuin edustuksenkin suhteen. Hallituksessa tulisi olla sijansa niin vesialueen omistajilla (mukaan lukien metsähallitus), vapaa-ajankalastajilla sekä kaupallisilla kalastajilla.

Yhteistoiminnan kehittäminen on myös kalataloussektorin tukijalan, eli osakaskuntatoiminnan elinehto. Osakaskuntatoiminnan on viime vuosina havaittu hiipuvan aktiivisten toimijoiden vähentyessä ja vanhetessa. Osakaskuntien ja sitä myötä kalatalousalueen voi olla helpompi saada uusia toimijoita mukaan, kun toimintayksiköt ovat toiminnallisesti järkevän kokoisia ja muotoisia. Niin ikään kalavesien hoidon järjestämisestä tulee tarkoituksenmukaisempaa, kun se kattaa laajempia kokonaisuuksia. Vaikka osakaskuntien yhdistymiset vaativat toistaiseksi varsin kalliita ja töiseviä maanmittaustoimituksia, on ne hyvä nähdä investointina tulevaan.

Olennainen edellytys kalatalousalueen yhteistoiminnan kehittämiseksi on saada osakaskuntien ja yksityisten vesialueiden omistajien yhteystiedot kalatalousalueen tietoon. Tähän ovat edellä mainitut tahot velvoitettu jo kalastuslain 84 §:ssä. Kalatalousalueen tehtävä on kehottaa toimimattomia tai järjestäytymättömiä osakaskuntia tarkastelemaan ja yksinkertaistamaan hallintoaan yhteisäluelain mukaisesti.

Keski-Pohjanmaan kalatalousalueen järvillä vesialueiden omistusyksiköt ovat suhteellisen yhtenäisiä. Alueen jo järjestäytyneet osakaskunnat ovat varsin toimivan kokoisia, mutta alueella on joitakuita suurehkojakin (satoja hehtaareita) järjestäytymättömiä osakaskuntia. Tällaisten yhteisöjen järjestäytyminen helpottaisi osakaskuntien yhteistoiminnan tai yhdistymisten järjestämistä. Tekojärvien alueilla ja muutamilla jokialueilla vesialueiden omistus on hyvinkin pirstaleista. Näillä alueilla on aihetta aloittaa selvitystyö erillisten vesialueyksiköiden yhdistämiseksi tai niiden hallinnon kootummaksi järjestämiseksi.

Selkeän ja pysyvän yhteistoiminnan varmistamiseksi etenkin pienempiä osakaskuntia tulisi kannustaa yhdistymään viereisten alueiden kanssa laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Tämä vähentäisi hallintoa ja lisäisi yhdistyneiden alueiden vaikutusvaltaa kalatalousalueella. Pieni järjestäytymätön osakaskunta voi myös antaa alueensa toistaiseksi vuokralle vieressä olevalle aktiiviselle osakaskunnalle tai siirtää sopimuksella hallintonsa ja kalavesiensä käytön ja hoidon kalatalousalueen hoidettavaksi. Vesialueiden yhdistämisestä on katsottu koituvan osakaskunnille mm. seuraavia etuja:

- Kalastusoikeus laajenee koko yhdistettävälle alueelle
- Vesien käytön ja hoidon suunnittelu helpottuu
- Vesistökuunnostusten suunnittelu ja toteuttaminen yksinkertaistuvat
- Kalastuslupien hankinta ja kalastuksen valvonta helpottuvat
- Kalatalousalueen hallinto kevenee ja syntyy sosioekonomisesti vahvempia yksiköitä (iso osakaskunta on vahva alueellinen toimija)
- Kokous- ja tiedottamiskulut pienenevät
- Kiinteistöjen arvo kasvaa
- Pienet vesialueen omistajat saadaan suunnitelmallisen toiminnan ja omistajakorvausten piiriin

Suunnittelukaudella selvitetään, onko alueella kiinnostusta ja mahdollisuuksia siirtosopimuksen kautta siirtää kalavesien hoito ja kalastuslupien myynti kalatalousalueelle sellaisilta alueilta, joilla ei ole järjestettyä hallintoa tai joiden oma kiinnostus kalastuksen hoitoon on vähäistä. Keski-Pohjanmaan rannikkoalueella osa tai kaikki kalastusoikeudet on siirretty sopimuksilla osakaskunnilta kalastusseuroille.

Kalastuslakia uudistettaessa lainsäädännössä on unohdettu kalatalousalueiden yhtenäislupien tarpeet. Kalastuslain mukaan käyttö- ja hoitosuunnitelmissa voidaan määrätä alueita osakaskunnista riippumatta niin kaupalliseen kalastukseen kuin kalastusmatkailuun. Tätä mahdollisuutta ei kuitenkaan ole sisällytetty kalatalousalueiden omien yhtenäislupien kehittämiskeinoin. Kalatalousalueiden on käytännössä mahdotonta saada yhtenäislupa-alueisiin mukaan esimerkiksi toimimattomien osakaskuntien vesialueita, vaikka näille alueille voidaan ohjata niin kaupallista kalastusta kuin kalastusopastointia.

9. Täpläravun ja muiden vieraslajien huomioon ottaminen toimenpiteissä

Kalatalousalueen vesissä jokirapua ei enää esiinny aiemmalla levinneisyysalueellaan. Toistuneet jokiraputyypin (As) rapurutot, täplärapu ja sen tuomat (Psl -tyypin) ruttoepidemiat sekä jokien ja purojen elinalueiden muuttamiset, heikentynyt vedenlaatu sekä happamoituminen ovat heikentäneet jokiravun elinympäristöjä aiheuttaen jokirapukantojen voimakkaan taantumisen kaikkialla Keski-Pohjanmaalla. Viime vuosikymmeninä vain Vetelin Pulkkinen ja Perhon Oksakosken välisellä alueella sekä Möttöressä on ollut ravustettava rapukanta, joka on hiljalleen levinnyt alavirran suuntaan.

Lestijokeen Välikannuksen alueelle 1980- ja 1990- lukujen vaihteessa koemielessä siirretty täplärapukanta on suunniteltu hengissä ja ilmeisesti ylläpitänyt täpläraputyypin ruttoitioita sekä estänyt jokirapukannan elpymisen Korpelan padon alapuolisessa Lestijoessa. Porasenjoessa Räytingin kylän kohdalla havaittiin täplärapua viime vuosikymmenen puolivälissä. Ravun alkuperää ja tarkkaa ilmestymisaikaa jokeen ei tiedetä.

Kansallisessa rapustrategiassa todetaan Keski-Pohjanmaan kuuluvan ns. jokirapujen suoja- ja hoitoalueisiin. Se tarkoittaa sitä, ettei alueelle saa istuttaa muita rapulajeja ja kantoja. Tämä syystä, että oloissamme selviytyvän täpläravun tärkein ja ilmeisin haittavaikutus on toimiminen Psl -tyypin rapuruton kantajana. Täplärapukantojen levittäytyessä myös rapurutto leviää käytännössä pysyvästi vesistöön. Psl-tyypin rapurutto puolestaan tappaa erittäin tehokkaasti jokirapuja, joten jokainen täplärapuvesi on pysyvä uhka etenkin lähiseudulla oleville, mutta myös kauempana sijaitseville jokirapukannoille (Erkamo E., Tulonen J. ja Kirjavainen J., 2019).

Täpläravun jatkuvaa leviämistä estetään tiedotuksella ja lajin ehdottomalla istutuskiellolla. Lajia ei tule istuttaa pieniinkään umpivesiin tai harjoittaa lajin viljelyä suljetuissakaan oloissa, jottei siitä muodostu uhkaa jokiravulle, jota on istutettu ainoastaan joihinkin järviin. Jokiravulla tulee olla niin vahva kanta, että lajia voi hyödyntää ja ravustusta ja ravun kulutusta lisätä. Myöskään jokirapujen istutuksia vesistöistä tai viljelystä alueen vesiin ilman ELY keskuksen lupaa ei tule tehdä.

Kalatalousalueen vesiin on istutettu Pohjois-Amerikasta peräisin olevia kalalajeja, kuten kirjolohta (istutettu ainakin 1980-luvulta saakka) ja 1990-luvulla pieniä eriä puronieriää. Kumpikin laji on nykyisin määriteltä vieraslajiksi. Puronieriästä ei ole kalatalousalueen tietoon tulleita havaintoja kuluvan vuosituhatvuoden puolelta. Kirjolohta sen sijaan käytetään edelleen ns. onkikokoisena istukkaana laajalti alueen lampi- ja jokivesissä. Vaikka nykyisin istutettavat kirjolohet ovat peräisin lisääntymiskyvyttömiksi käsitellyistä ns. käännetyistä täysnaarasparvista ja ne ovat luonnonoloissa varsin lyhytikäisiä, olisi kirjolohen käyttöä virtavesien onkikalaistukkaana syytä tarkoin punnita. Tämä syystä, että kirjolohi aggressiivisena lajina voi syrjäyttää tai karkottaa taimenen jokipoikasia ainakin kirjolohen istutusalueilla.

Kalatalousalueen vesiltä ei toistaiseksi ole havaittu muita vieraslajilistalle kuuluvia kaloja tai rapuja, mutta elinolojen muuttuessa sellaisia (mustatäplätokko, hopearuutana, kapea- tai villasaksirapu) saattaa lajistoihin pesiä. Perämereltä Raahesta on tehty havaintoja mustatäplätokosta. Lieneekin vain ajan kysymys, koska laji levittäytyy laajemminkin Perämeren rannikolle. Mustatäplätokko on tehokas lisääntymään ja saattaa ravinto- ja elintilakilpailullaan haitata alueen alkuperäisiä kalalajeja. Vahvat petokalakannat ja kalaa syövät lintukannat ovat todennäköisesti paras keino rajoittaa mustatäplätokkon runsastumista. Mahdollisista uusista täplärapu- ja muiden vieraslajien havainnosta tulee kertoa www.vieraslajit.fi- ja [www.kalahavainnot.fi -palveluissa](http://www.kalahavainnot.fi-palveluissa), suoraan viranomaisille taikka kalatalousalueelle.

10. Ehdotus kalastuksenhoitomaksuina kerättävien varojen omistajakorvauksiin käytettävän osuuden jakamiseksi

Kalatalousalue jakaa omistajakorvaukset soveltuvin osin Kalpan (Kalatalousalueiden sähköiset palvelut) avulla. Palvelu sisältää alueen tiedot vesialuekiinteistöistä ja niiden omistajista, sekä kalastuspainetta ilmaisevan rasisuskertoimen. Kalpan omistaja- ja kiinteistötietoja täydennetään jatkuvasti. Kalatalous-alueelle järjestelmä on maksuton ja sen käyttöoikeudet ovat toiminnanjohtajalla.

Vesienomistajille jaetaan korvaus, joka perustuu maksullisten yleiskalastusoikeuksien käytöstä ja kalastusopastotoiminnan järjestämisestä heidän omistamillaan kalavesillä. Yleiskalastusoikeudeksi katsotaan viehekalastus: heittokalastus tai vetouistelu yhdellä vavalla ja yhdellä siimalla. Kalatalousalue päättää varojen jakamisperiaatteesta yleisessä tai varsinaisessa kokouksessaan. Ehdotettava jakoperiaate koskee korvausta, joka on em. maksuista kertynyt edellisenä tai edellisinä vuosina ja jonka ELY-keskus on päätöksellään alueensa kalatalousalueille edelleen vesialueiden omistajille jaettavaksi osoittanut.

Kalatalousalue määrittelee alueelleen kalastusrasitusta kuvaavan perusarvon (arvot 0–5). Keski-Pohjanmaan kalatalousalueella ei toistaiseksi ole ollut käytettävissään päivitettyjä ja tarkkoja numeerisia tietoja kalastusrasituksen alueellisesta kohdistumisesta, joten se on päättänyt antamaan kaikille vesialueille perusarvon 2. Kalpa ottaa huomioon alueet, jossa yleiskalastus on rajoitettua tai kielletty (esim. lohipitoiset virtavesialueet). Perusarvon ja em. kalastusrajoitusalueiden pinta-alojen perusteella Kalpa laskee kullekin vesialuekiinteistölle rasisuskertoimen. Kalatalousalueella on toistaiseksi ollut käytäntönä se, että taulukkolaskentaohjelmaa käyttäen kunkin vesialuekiinteistön pinta-ala kerrotaan Kalpan korjaamalla kertoimella, jolloin saadaan vertailuluku, jonka perusteella ohjelma on laskenut kunkin vesialuepalstan korvausosuuden (prosenttia vertailulukujen yhteissummasta) ja euromääräisen korvausosuuden. Rasisuskertoimien arvot ja niiden perusteet voidaan määrittellä myöhemmin, kun Kalpa-järjestelmä on ollut pitempään käytössä ja rasisuskertoimien määrittämiseksi saadaan tarkempia alueellisia tietoja.

Jos jonkin vesialueen omistajalle jaossa tuleva summa on enintään 50 euroa, jää korvausosuus kalatalousalueelle. Mikäli palautusosuus ylittää 50 euroa, mutta palautukseen oikeutetun vesialueen omistus- tai tilittiedot eivät ole kalatalousalueen tiedossa, jäävät varat kalatalousalueen tilille tilittämättömiin varoihin. Jos näitä varoja ei kolmen vuoden kuluessa jakopäätöksen tekovuodesta voida omistajalle em. tietojen puuttuessa toimittaa, siirtyvät varat kalatalousalueelle. Jotta korvausosuus voidaan omistajalle suorittaa, on kiinteistön omistajan ilmoitettava kalatalousalueelle kalastuslain 84 §:n edellyttämät tiedot.

11. Edunvalvonta

Kalatalousalue tuo omia näkökantojaan esille ja ottaa tarvittaessa kantaa sellaisiin ympäristön tilaan vaikuttaviin hankkeisiin, joiden se katsoo vaikuttavan käyttö- ja hoitosuunnitelman toteuttamiseen. Alue osallistuu kuuden vuoden välein päivitettävien vesienhoidon toimenpideohjelmien toimenpiteiden suunnitteluun. Kalatalousalue osallistuu myös aktiivisesti alueellisen vesienhoidon yhteistyöryhmän, jokineuvottelukuntien, Rannikko-Pohjanmaan vesistökuunnostusverkoston sekä Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan alueellisen merimetsätyöryhmän työskentelyyn. Tarvittaessa kutsutaan vesi- ja kalatalous ym. kalatalouteen liittyvien tarkkailuohjelmien taikka hankkeiden toimijoita mukaan alueen kokouksiin esittelemään selvitysten tuloksia tai suunnitelmia tarkemmin. Kalatalousalue näkisi hyvänä käytäntönä sen, että alueen kalataloudellisiin tarkkailuohjelmiin kirjattaisiin yhtenä osana tulosten läpikäynti vähintäänkin kalatalousalueen hallituksen kanssa. Kaikki valmistuvat tarkkailuraportit tulee lähettää kalatalousalueelle tiedoksi.

12. Suunnitelma viestinnästä

Kalatalousaluetoiminnassakin oikea-aikaisella ja oikein kohdistetulla viestinnällä on suuri merkitys. Tehokkaalla sisäisellä viestinnällä pidetään kalatalousalueen jäsenistö, hallitus ja kalastuksenvalvojat ajan tasalla kalatalousaluetta koskevista asioista. Ulkoinen viestintä tuo kalatalousalueelle lisää näkyvyyttä. Tavoite on, että kalatalousalueen toimintaan liittyvä viestintä toimii tehokkaasti ja tukee eri sidosryhmien välistä vuoropuhelua sekä tavoitetilan ja osatavoitteiden saavuttamista. Viestinnän tulee olla kaksisuuntaista, eli kalatalousalueen tulee huolehtia siitä, että jäsenistö saa tietoonsa tärkeät kokous- yms. päätökset. Jäsenistön tulee toimittaa kalatalousalueen hallinnolle yhteystietonsa, mutta myös tietoa käyttö- ja hoitosuunnitelman toteuttamiseen liittyvistä kalastusmääräyksistä, vesialueiden hoitotoimista ja merkittävistä muista päätöksistä.

Vastuu viestinnästä

Päävastuu viestinnästä on kalatalousalueen hallituksella ja toiminnanjohtajalla. Kalatalousalueella tulee olla viestinnästä vastaava henkilö, joka on hyvin perillä kalatalousalueen toiminnasta. Viestinnästä voivat vastata myös toiminnanjohtaja yhdessä hallituksen puheenjohtajan kanssa. Tavoitteena on, että kalatalousalueeseen luodaan avoin ja tehokas viestintä niin sisäisiin kuin ulkoisiin tahoihin. Avainasemassa ovat niin hallituksen jäsenet kuin kalatalousalueen kokouksiin valtuutetut edustajat.

Sisäinen ja ulkoinen viestintä

Sisäinen viestintä pitää sisällään pääasiassa hallinnolliset sekä muut ajankohtaiset asiat. Sisäisessä viestinnässä kohteina ovat kalatalousalueen hallitus, kalastuksen valvojat ja muut toimihenkilöt. Sisäisestä viestinnästä vastaavat toiminnanjohtaja, viestintävastaava sekä valvontakoordinaattori. Sisäisen viestinnän kanavia ovat suorat henkilökohtaiset yhteydenpidot, sähköposti, kokoukset sekä WhatsApp ja/tai yhteisesti sovittavat sosiaalisen median kanavat.

Ulkoisessa viestinnässä tuodaan esille mm. kalastussäädökset, kalastuslupa-asiat, kalapaikkatiedot, seurantatutkimukset sekä kalatalousalueen tekemät päätökset. Ulkoisen viestinnän kohteina ovat mm. osakaskunnat ja muut vesialueiden omistajat, läheiset kalatalousalueet, kalastajat, kunnat, kaupungit, järjestöt, tiedotusvälineet ja viranomaiset. Vastuu ulkoisesta viestinnästä on viestintävastaavalla ja/tai toiminnanjohtajalla. Ulkoisen viestinnän kanavia ovat mm. kalatalousalueen kotisivut, muut verkkosivut, erilaiset tilaisuudet, esitteet, lehti-ilmoitukset, paikallislehdet sekä kuntien ja kaupunkien viestintäkanavat koulutustilaisuudet sekä juttuaiheiden tarjoaminen paikallismedioille. Toiminnanjohtajan on myös varmistettava, että kalatalousalue on kuntien, aluehallintoviraston sekä paikallisten ELY-keskusten jakelulistoilla.

13. Käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpano

Hyväksytyn käyttö- ja hoitosuunnitelman toteuttamisesta vastaavat kalatalousalue, kalastusoikeuden haltijat ja viranomaiset yhdessä. Osakaskuntien ja yksityisten vesialueiden omistajien on järjestettävä oman vesialueensa kalastus ja hoito käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaisesti ja viranomaisten on otettava päätöksenteossaan ja suunnitelmissaan käyttö- ja hoitosuunnitelman linjaukset huomioon. Kalatalousasioista alueella vastaavan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on ilmoitettava suunnitelmasta muille viranomaisille sekä pantava täytäntöön ne alueelliset sääätelytoimenpiteet, jotka vaativat ELY-keskuksen päätöstä.

Kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma on kalastusaluetta ja sen jäsenyhteisöjään toiminnallisesti sitova asiakirja. Tämä tarkoittaa sitä, että kalatalousalueen tulee ottaa kantaa kaikkiin sellaisiin vesistöjä ja

alueen kalataloutta ja kalakantoja koskeviin asioihin, joiden voidaan ajatella vaikeuttavan suunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden toteutumista. Vesialueiden ja niiden kalatalouden ja kalakantojen tila ja niiden kehitys riippuu vesistöjen valuma-alueiden tilasta ja muutoksista sekä niillä tehtävistä toimista. Kalatalousaluetta velvoittaa käyttö- ja hoitosuunnitelman täytäntöönpano ja siksi sen tulee huolehtia siitä, että kalatalousalueen suunnitelmat, tavoitteet, näkemykset ja etu tulevat huomioituksi myös valuma-alueiden tilaa, käyttöä ja kehittämistä koskevassa päätöksenteossa.

Käyttö- ja hoitosuunnitelman tehokas toimeenpano riippuu mitä suurimmassa määrin käytettävissä olevasta rahoituksesta. Rahoituksen saaminen edellyttää sitä, että käyttö- ja hoitosuunnitelman ja siihen kirjatut tavoitteet ja toteutuskeinot mielletään ja otetaan huomioon yhtenä alueellisena luonnontaloudellisena ohjausvälineenä myös kalataloutta laajemmalla yhteiskunnan alalla mm kaavoituksessa ja muussa maan- ja vesienkäytön suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Käyttö- ja hoitosuunnitelmassa on raamitettu kalavesien käytön ja hoidon yleistavoitteet, mutta niiden toimeenpanoon liittyy lukuisia vuosittain tarkentuvia käytännön toimia, joiden yksityiskohdat, aikataulut ja toteuttamisvastuut tarkennetaan vuosittain kalatalousalueen toimintasuunnitelmassa. Näihin kuuluvat mm. hankkeiden toteuttamisrahoituksen järjestäminen, kalastusta ja kalakantoja koskevan tiedon hankinta, tarvittavien sopimusten teko, kalastuksenvalvonnan järjestäminen ja suunnitelman toteutumisen valvonta.

Tehdyt toimet ja niiden liittyminen käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteiden toteuttamiseen koostetaan vuosittain toimintakertomukseen. Jatkuva seuranta antaa myös tietoa käyttö- ja hoitosuunnittelun päivitystarpeeseen.

14. Vaikuttavuuden arviointi ja suunnitelman päivitys

Käyttö- ja hoitosuunnitelman vaikuttavuutta arvioidaan siinä asetettujen kalastukseen ja kalakantoihin liittyvien tavoitteiden toteutumisen perusteella. Hallitus tekee saamansa tiedon ja kokemusten pohjalta em. arvioinneista yhteenvedon ja esittää niiden tulokset ja niistä mahdolliset toimenpide-ehdotukset kalatalousalueen varsinaisia kokouksia varten laadituissa vuosikertomuksissa ja -suunnitelmissa. Varsinaiset kokoukset arvioivat tavoitteiden toteutumista ja määrittävät mahdolliset täydennys- tai korjaustoimet toimintasuunnitelmissa.

Mikäli vuosittain tehdyissä arvioinneissa havaitaan kalakantojen tilan tai kalastuksen muuttuneen niin paljon, että tavoitetilan ja osatavoitteiden toteutuminen nähdään ylivoimaisina, on kalatalousalueen varsinaisen kokouksen tehtävä päätös käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteiden muuttamiseksi tai päivittämiseksi. Kalatalousalueen on myös ryhdyttävä hyvissä ajoin (käytännössä vähintään vuosi) ennen käyttö- ja hoitosuunnitelman voimassaoloajan päättymistä toimiin suunnitelman uudistamiseksi. Myös uusien ja toiminnan kannalta oleellisten tietojen käyttöön saaminen saattaa aiheuttaa tarpeen päivittää suunnitelmaa muulloinkin kuin tavoitteiden toteutumisen arvioinnin yhteydessä.

15. Viitteet

Alaja H., Lestijoen kalataloudellinen yhteistarkkailu vuosina 2016–2017, NabLabs Oy tutkimusraportti 104/2017

Erkamo E., Tulonen J. ja Kirjavainen J. (toim.), 2019, Kansallinen rapustrategia 2019–2022, Maa- ja metsätalousministeriön julkaisu 2019:4.

Eskelinen, P. & Mikkola, J. 2019. Viehekalastus kalatalousalueilla. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 75/2019. Luonnonvarakeskus. Helsinki.

Haikonen A., Happonen, L., Karppinen, P. ja Kervinen, J., 2019, Lestijoen Korpelan voimalan kalatietarkkailu vuonna 2019, Kala- ja vesitutkimus Oy; Kala- ja vesijulkaisu nro 281

Hakala E. 2020, Suunnitelma Härkäojan pääuoman kalataloudelliseksi kunnostamiseksi, ProAgria Keski-Pohjanmaa ry/Kalatalouskeskus 2020

Hakala E. 2021, Suunnitelma Patananjoen Pihlajamaan ohitusuoman kalataloudelliseksi kunnostamiseksi, Pohjanmaan Vesi- ja ympäristö/VETO -hanke 2021

Hakala E. ja Hautala A. 2003, Sarkojan (Lestijoen sivupuro) kalataloudellinen kunnostustarve, esiselvitys, Keski-Pohjanmaan kalatalouskeskus ja Tmi Arto Hautala 2004

Hautala A. 2001, Salinjoen kalataloudellinen kunnostustarve, esiselvitys, Tmi Arto Hautala 2001

Hautala A. 2021, Köyhäjoen virtapaikkojen inventointi ja kunnostussuunnitelma, Tmi Arto Hautala 2021

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A., & Liukko, U.-M. (toim.). 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, 2019. Muita julkaisuja. 549–555 s.

Juutinen A. ja Leppänen A. 2021, Lestijoen kalataloudellinen yhteistarkkailu vuonna 2020, Afry Finland Oy 2021

Kallio-Nyberg, I., Veneranta, L., Jokikokko, E. & Leskelä, A. 2020. Vaellussiian pituus- ja ikäjakauma Pohjanlahden saaliissa 1981–2017, ja 2013 alkaneen verkkokalastussäätelyn vaikutus siikakantoihin. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 95/2020.

Kansallinen kalatiestrategia, Valtioneuvoston periaatepäätös 8.3.2012

Kansallinen lohi- ja meritaimenstrategia 2020 Itämeren alueelle. Valtioneuvoston periaatepäätös 16.10.2014, Maa- ja metsätalousministeriö verkkojulkaisu 2/2015, 21 s.

Kansallinen vesiviljelyn sijainninohjaussuunnitelma, maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön verkkojulkaisu 2014 (<https://mmm.fi/documents/1410837/1801200/Kansallinen+vesiviljelyn+sijainninohjaussuunnitelma>)

Kansallinen vieraslajistrategia, maa- ja metsätalousministeriö, verkkojulkaisu, 2012

Keränen P. A. ja Sarajärvi K., 2015, Meriharjuksen hoitosuunnitelma Osa 1. Meriharjuskannan hoidon ja suojelun tausta, Metsähallitus 2015

Keränen, P. A. ja Sarajärvi K., 2015, Meriharjuksen hoitosuunnitelma Osa 2. Tavoitteet ja toimenpiteet, Metsähallitus 2015

Kivinen S. ja Holsti H. 2016, Kokkolan edustan merialueen kalataloustarkkailu vuonna 2015, Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry, kirje 642/17 2016

Koivurinta M., Romakkaniemi A., Saura A., Huhmarniemi A., Orell P., Jutila E. ja Veneranta L. (toim.), Itämeren meritaimenen vesistökohtaiset elvytys- ja hoitosuunnitelmat - alkuperäiset meritaimenkannat, Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2019:27

Koljonen, M-L., Veneranta, L., Kallio-Nyberg, I., Koskiniemi J. & Erkki Jokikokko 2019. Pohjanlahden siikakantojen perinnöllinen erilaistuminen ja merialueen siikasaaliiden alkuperä. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 56/2019

Kolmen Vyyhti 2018, Lestijärven valuma-alue selvitys, Kolmen Vyyhti -hanke, 2018EPOELY 2019, Perhonjoen keskiosan järviryhmän säännöstely; Perhonjoen raputaloudelliseen kunnostukseen liittyvä rapujen istutussuunnitelma ja istutusten tuloksellisuuden tarkkailusuunnitelma, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus 3.5.2019

Lappalainen, A., Veneranta, L., Kuningas, S., Olin, M. & Aronsuu, K. 2021. Rannikkolajien säätelyn tehostamismahdollisuudet ja -tarpeet Suomen rannikolla. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 13/2021. Luonnonvarakeskus. Helsinki

Salminen M. ja Böhling P. (toim.), 2019, Kalavarojen käyttö ja hoito, osat A ja B, Luonnonvarakeskus 2019

Salminen M. ja Böhling P. (toim.), Kalavedet kuntoon, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos 2002.

Sillanpää J., Keränen J., Juutinen A. 2020, Perhonjoen kalataloudellinen yhteistarkkailu v. 2018–2019, Afry Finland Oy 2020

Takolader A. Merialueen kaupallisen kalastuksen saalisaineistot kalatalousalueittain 2010–2019, Luke 2020 Raitaniemi, J. & Sairanen, S. (toim.). 2021. Kalakantojen tila vuonna 2020 sekä ennuste vuosille 2021 ja 2022: Silakka, kilohaili, turska, lohi, meritaimen, siika, kuha, ahven ja hauki. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 61/2021. Luonnonvarakeskus. Helsinki.

Teppo A. (toim.), Bonde A., Koivisto A-M, Nikolajev-Wikström L., Petäjä-Ronkainen A., Westberg V., Dalhem K., Eklund L., Könönen E., Mäenpää E., Pakkala J., Rantatara T., Saarenpää E., Seppälä T., Tolonen M., Vainio A., Viitaniemi K., 2020, Ehdotus vesienhoidon toimenpideohjelmaksi 2022–2027 Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristövastuualueen toimialue 2020

LIITTEET

LIITE 1.a Käyttö- ja hoitosuunnitelman laadintaa varten tehdyn kyselyn saate ja pohja-aineisto

KESKI-POHJANMAAN KALATALOUSALUE SAATE 4.2.2021

KÄYTTÖ- JA HOITOSUUNNITELMATIEDUSTELU

Kalatalousalueet aloittivat kalastuslain mukaisen toimintansa vuoden 2019 aikana ja Keski-Pohjanmaan kalatalousalueen järjestäytymiskokous pidettiin 13.2.2019. Kalatalousalueen toimialue on Perhon ja Lestijokilaaksojen valuma-alueet sekä Kokkolan ja Rahjan välisten kylänvesien rannikkoalue ja Vetelin kunnassa sijaitsevat Kruunupyynjoen vesialueet. Kalastusalueen jäseniä ovat em. vesialueiden omistajat sekä alueella toimivat kalatalousjärjestöt.

Kalatalousalueiden ensimmäisiä lakisäätteisiä tehtäviä on kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman (KHS) laatiminen. Se tulee laatia vuoden 2021 loppuun mennessä.

Tämä kirje sisältää hieman taustatietoa kalatalousalueesta, käyttö- ja hoitosuunnitelmasta sekä **TIEDUSTELUN**, jonka tarkoituksena on toimia käyttö- ja hoitosuunnitelman laadinnan pohjana. Kun voimassa olevat Korona - rajoitukset hankaloittavat kaikenlaisten kokoontumisten järjestämistä esim. alueellisten KHS:aa käsittelevien työpajojen järjestämistä, olen päättänyt ratkaisuun, että tiedustelulla annetaan osakaskunnille ja muille kalastusoikeuden haltijoille mahdollisuus tuoda omaa tietämystään ja näkemystään osaksi käyttö- ja hoitosuunnitelman laadintaa.

Nyt valmisteilla olevat käyttö- ja hoitosuunnitelmat ovat aiemmista poiketen mm. alueen **kalastusoikeuden haltijoita sitovia**, joten suunnitelman laadintavaiheessa on ensiarvoisen tärkeää saada tietoa teidän näkemyksistänne mahdollisimman laajasti. Tämä tiedustelu on lähetetty niille alueen kalatalousyhteisöjen puheenjohtajille tai yhteyshenkilöille, joiden yhteystiedot ovat kalatalousalueen tiedossa. Puheenjohtajien toivotaan vastaavan osakaskunnan puolesta.

Vastaamalla tiedusteluun vaikutatte tulevan käyttö- ja hoitosuunnitelman sisältöön!

Toivomme vastaustanne mahdollisimman pian, kuitenkin **26.2.2021** mennessä.

Mahdollisia lisätietoja voitte kysyä kalatalousalueen toiminnanjohtajalta.

Yhteistyöstä kiittäen

Eero Hakala
Keski-Pohjanmaan kalatalousalueen toiminnanjohtaja
0400 162 445, eero.hakala@proagria.fi

Taustatietoa kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmiin liittyen:

Taustaa:

Kalastuslain 23§:ssä määritellään kalatalousalueen oikeudellinen muoto ja jäsenet seuraavasti: ”*Kalatalousalueet ovat julkisoikeudellisia yhdistyksiä, joiden tarkoituksena on kehittää alueensa kalataloutta sekä edistää jäsentensä yhteistoimintaa kalavarojen kestävän käytön ja hoidon järjestämiseksi. Kalatalousalueen jäseniä ovat alueen kalastusoikeuden haltijat sekä valtakunnalliset kalastusalan järjestöt.*”

Kalastuslain 24§:ssä luetellaan kalatalousalueen lakisäätteiset tehtävät, joita ovat:

- 1) kalavarojen kestävän käytön ja hoidon suunnittelu;
- 2) käyttö- ja hoitosuunnitelmaehdotuksen laadinta, hyväksytyn suunnitelman toimeenpano ja sen vaikutusten seuranta;
- 3) kalavarojen käyttöön ja hoitoon liittyvä tiedotus;
- 4) kalastuksenvalvonnan järjestäminen;
- 5) kalastuksen sekä kalakantojen hoitotoimenpiteiden seurantatietojen kerääminen;
- 6) kalastuksen yhtenäislupa-alueiden muodostamisen edistäminen vapaa-ajan ja kaupallisen kalastuksen tarpeisiin;
- 7) vesialueiden omistajien kalatalousalueelle siirtämät tehtävät;
- 8) viehekalastuksesta kertyneiden korvausvarojen jako vesialueiden omistajille;
- 9) muut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulosohjaukseen sekä tähän lakiin perustuvat tehtävät.

Kalastuslain 36§:n mukaan **käyttö- ja hoitosuunnitelman on sisällettävä:**

- 1) **perustiedot** vesialueiden ja kalakantojen tilasta;
- 2) **suunnitelma kalastuksen kehittämistä ja edistämistoimenpiteiksi** ja näitä koskeva tavoitetilä sekä ehdotus vapaa-ajan kalastuksen yhtenäislupajärjestelmän kehittämiseksi;
- 3) **suunnitelma kalakantojen hoitotoimenpiteiksi**;
- 4) **ehdotus vaelluskalojen** ja uhanalaisten kalakantojen **elinkierron** sekä muun biologisen **monimuotoisuuden turvaamiseksi** tarpeellisista toimenpiteistä;
- 5) **ehdotus** tarvittaviksi kalastuksen **alueelliseksi säätelytoimenpiteiksi**;
- 6) ehdotus kalastonhoitomaksuina kerättävien varojen omistajakorvauksiin käytettävän osuuden jakamiseksi;
- 7) **kalataloudellisesti merkittävien** alueiden sekä **kaupalliseen kalastukseen ja kalastusmatkailutarkoitukseen** hyvin soveltuvien **alueiden määrittäminen**;
- 8) kullakin **kaupalliseen kalastukseen** hyvin soveltuvalla alueella kaupalliseen kalastukseen **soveltuvien pyydysten määritys**;
- 9) suunnitelma kalastustietojen seurannan ja kalastuksenvalvonnan järjestämiseksi.

Kalastuslain 40§ mukaan kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma on (mm. osakaskuntia) sitova:

" Kalatalousalueen kalavarojen käyttö ja hoito on järjestettävä hyväksytyn käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaisesti. Kalatalousalue ja kalastusoikeuden haltijat vastaavat suunnitelman toteuttamisesta siltä osin kuin suunnitelman toteuttaminen niitä koskee. Viranomaisten on otettava toiminnassaan huomioon kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman kalavarojen käyttöä ja hoitoa koskevat yleiset suuntaviivat."

Käyttö- ja hoitosuunnitelman laadinnan tueksi on laadittu niin valtakunnan kuin paikallisen tason selvityksiä.

Valtakunnallisista, Luonnonvarakeskuksen (Luke) laatimaa tietoutta löytyy netistä esim. <https://ahven.net/kalatalousalueet/kaytto- ja hoitosuunnitelma/> -sivuilta, jossa on linkit mm:

- Käyttö- ja hoitosuunnitelman mallirunkoon
- Porvoon-Sipoon sekä Päijänteen kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmiin

Vesistöaluetietoa Keski-pohjanmaalta löytyy mm. lausunnolla olevasta vesienhoitosuunnitelmasta:

<https://www.ymparisto.fi/fi-FI/vaikuta-vesiin>

Käyttö- ja hoitosuunnitelmaehdotuksen laadintaan kaastuslaissa (130§) asetettu aikataulu on äärimmäisen tiukka. Sillä kuluvan vuoden aikaan on käyttö- ja hoitosuunnitelmaehdotus mieluusti käsiteltävä ja hyväksyttävä alkuvuoden aikana pidettävässä kalatalousalueen varsinaisessa tai ylimääräisessä kokouksessa. (Jos esitystä ei hyväksytä kokouksessa, se paalutetaan takaisin valmisteluun ja pidetään uusi kokous, jossa muutettu suunnitelma käsitellään ja hyväksytään.) Kokouksessa vahvistettu esitys KHS:ksi on toimitettava Pohjanmaan kalataloudelliselle yhteistyöryhmälle (YTR) lausunnolle. Yhteistyöryhmän käsittelyn jälkeen se voidaan toimittaa Varsinais-Suomen ELY-keskuksen hyväksyttäväksi. (Edellytyksellä, ettei KHS:aa tarvitse olennaisesti muuttaa. Jos YTR edellyttää suunnitelmien muuttamista, tarvitaan uusia alueen varsinaisen kokouksen päätös ennen KHS:n toimittamista ELY:yyt).

Tuon aikaa ottavan menettelyn takia toivomme teidän toimittavan vastauksenne alueelle saatteessa esitettyyn päivämäärään mennessä.

Mahdollisia lisätietoja voitte kysyä kalatalousalueen toiminnanjohtajalta.

Eero Hakala

Keski-Pohjanmaan kalatalousalue

0400 162 445, eero.hakala@proagria.fi

LIITE 1.b Kyselyyn annettujen vastausten yhteenveto Perhonjoen alueella (numero sarakkeessa tarkoittaa kysymykseen annettujen vastausten määrää)

1. Rastittakaa arvionne veden laadusta kalavetenä sekä kuinka kalavesien tilan kehitys tulee vaikuttamaan kalastukseen lähimmän kymmenen vuoden

Järvi tai joki,	Nykytila						Arvio siitä miten vesien tila kalastuksen kannalta kehittyy 2020- luvulla					
	Erinomainen	Hyvä	Ei hyvä eikä huono	Välttävä	Huono	En osaa sanoa	Parantuu paljon	Parantuu	Ei muutosta	Huonontuu	Huonontuu paljon	En osaa sanoa
		6	12	4				9	7			

2. Rastittakaa arvionne oman alueenne **kalastuksen nykytilasta** sekä siitä, onko kalastuksen tila käsityksenne mukaan muuttunut vuoden 2010 jälkeen ja

	Nykytila						Arvio siitä miten kalastus kehittyy 2020- luvulla					
	Aktiivista	Melko	Ei aktiivista	Vähäistä	Hyvin	En osaa sanoa	Lisääntyy	Lisääntyy	Ei	Vähentyy	Vähentyy paljon	En osaa sanoa
		aktiivista	eikä vähäistä		vähäistä		paljon		muutosta			
Pyydyskalastus (esim. katiska, rysä, verkko)		3	3	2				1	4	3		
Heittouistinkalastus	1	6	2					6	2			
Vetouistelu		1	4	2	1	1		2	5			1
Erytyslupakohdekalastus (esim. virtavesikohteet)		3	1		2	1		3	3			2
Kaupallinen (ammatti)kalastus			1	1	6				5	1	1	1
Kalastusmatkailu (opastettu kalastus)		1	2		4	1		1	5			2

3. Kalakantojen luontaisen lisääntymisen turvaaminen ja/tai istutusten tuoton nostaminen saattaa edellyttää jonkin lajin alamitan taikka ylämitan asettamista muutoin kuin kalastusasetus (kuha 42 cm, rasvaeväleikattu taimen 50 cm, rasvaevällinen taimen rauhoitettu) edellyttää. Onko tällaista tarvetta nostoon omalla tai laajemmin kalatalousalueen alueella?

Vesialue	Laji	Nykyinen alamitta (cm)	Ehdotettu ala/ylämitta (cm)	Muu rajoitustapa
perhonjoki	taimen	50	harkinnassa	rauhottus
Porasenjoki	taimen	50	harkinnassa	rauhottus
Patananjoki		50	harkinnassa	rauhottus
Räyriinginjärvi	kuha	42	45	

4. Rastittakaa arvionne kalakantojen nykytilasta sekä siitä, miten kalakantojen tila kehittyy lähimmän kymmenen vuoden aikana. Kirjoita vesialueen (järvi, joki, rannikkoalue) nimi ja kalalaji, jota arvio koskee, sille varattuun sarakkeeseen.

kala- tai rapulaji	Nykytila						Arvio kalakannan tilan kehittymisestä 2020-luvulla					
	Erinomainen	Hyvä	Ei hyvä eikä huono	Välttävä	Huono	En osaa sanoa	Parantuu paljon	Parantuu	Ei muutosta	Huonontuu	Huonontuu paljon	En osaa sanoa
ahven		2	5	1				1	6			
harjus					2			1				
hauki	1	2	4	1				1	8			
kiiski			1						1			
kuha			2	1	1			4				
kuha			1	1				2				
lahna	1		1						2			
lohi					1							
made			2	3				3	2			
nahkiainen			1		1				1	1		
sarki	1	1	1		1			1	2	1		
siika				3		1			1			
särkikalat		1	1		1			1	2			
säynävä				1					1			
taimen		1	2	3	3			6	2			
rapu				1	3	1		3	1			1
täplärapu				1					1			

KÄYTTÖ- JA HOITOSUUNNITELMAN TOIMENPITEET. KÄYTÄ KARTTALIITETTÄ.

Selostus kalastusrajoituksista tehdään kysymyksiin 5–10. Kalastuslain tavoitteena on, että kalakannat perustuvat pääasiassa luontaiseen lisääntymiseen. Etenkin vaelluskalakantojen (taimen, siika, harjus) luontaiseen lisääntymisen turvaaminen saattaa edellyttää kalastuksen ajallista tai paikallista rajoittamista. Kun vastaatte kysymyksiin, pyrkikää myös arvioimaan sitä, miten koko kalatalousalueen alueella tulisi mahdollista säätelyä harjoittaa.

5. Merkitse KARTTAAN havaitsemanne jokiravun (sekä mahdollisesti täpläravun) sekä meritaimenen, paikallisen taimenen, harjuksen, nahkiaisen ja siian esiintymisalueet. Voit lisätä selitteen alle varattuun tilaan tai kohtaan 11 lisätietoja.

Merkitse karttaan seuraavasti: **5A** merkitsemään jokirapua, **5B** täplärapua, **5C** meritaimenta, **5E** jokitaimenta, **5H** harjusta, **5J** Nahkiaista, **5K** Karisiikaa ja **5L** Vaellussiikaa

6. Piirrä KARTTAAN SELKEÄSTI **vesialueillanne olevat omat kalastusrajoitusalueet** ja selosta rajoitukset joko alle tai lisätietoa -kohtaan. Kun piirrät rajoituksia karttaan, merkitse 6A, 6B, 6C. Esimerkiksi: piirrä karttaan alue ja siihen merkintä "5C" ja tähän alle selostus "5C": "kaikki kalastus kielletty, perusteena taimenen lisääntymis- ja poikasalue".

Kaustinen; Taimen, harjus ja jokirapu on ollut useita vuosia rauhoitettu kalastuskunnan vesialueella ja sama rauhoitus tulee jatkumaan.

Räyrinki; 5A: Perhonjoessa rauhoitettu 2020–21 ja 5E: Patananjoki rajoitusalueita

Ullavan KS: Ei rajoituksia.

Kirilax; kylän osakaskunnan vesialueilla Perhonjoessa ei rajoituksia

Rödsö: 6A Siian kalastus kielletty 15.10.31.10.

Halsua; 6A Penninkijoki Väliällä Loukkukoski-Ruuskan silta; virtavesillä ja niiden välittömässä läheisyydessä kalastus kielletty seisovilla pyydyksillä, muualla kalastus sallittu yhdellä seisovalla pyydyksellä

Nedervetil ; ALAVETELIN ALUEITA EI NÄY KARTALLA!

7. Piirrä KARTTAAN SELKEÄSTI **tarvittavat kalastusrajoitusalueet** ja selosta rajausehdot ja rajausperusteet joko alle tai lisätietoa -kohtaan. Kun piirrät rajoitusalueita karttaan, merkitse 7A, 7B, 7C jne ja selosta vastaavasti alle tai lisätietoa -kohtaan rajausehto ja -perusteet. Esim. Piirrä karttaan alue ja tee merkintä "7A" ja selostus tähän alle: "7A: Kaikki kalastus kielletty. Perusteena vaelluskalojen kutualue.

Kaustinen; Köyhäjoen latvavedet ja sivupurot voisi rauhoittaa kalastukselta kokonaan vaelluskalojen kutu- ja poikasalueiksi rauhoitettuna. Alueina Köyhäjoen kylän yläpuolinen Köyhäjoki, Pajuoja ja Näätinkioja ainakin.

Räyrinki; Perhonjoen koskialueet ja Porasenjoki voisivat kaivata rajoituksia, perusteena taimenen luontaisten lisääntymisedellytysten turvaaminen jos kalaa istutetaan

Ullavan KS: Ei rajoituksia.

Kirilax; Kuten edellä(k.6) ellei osakaskuntien yhteistyöelin toisin päättää

Rödsö: 7A Siian kalastus kielletty 1.10.31.10.

Korplax: Yhteisviehelupa-alueella rajoituksia asutuksen alueella, kalatie jokisuulla, kalaporras Alavetelissä

8. **Kaupalliseen kalastukseen** soveltuvat alueet. Käyttö- ja hoitosuunnitelmassa tulee esittää kaupalliseen kalastukseen ja kalastusopastointiin soveltuvat alueet. Lähtökohtana on, että rannikko ja suurimmat järvet (pois lukien kalastusrajoitusalueet) soveltuvat kaupalliseen kalastukseen. Kalastusopastointiin myös ne jokialueet, joilla on yleinen kalastusoikeus. Mikäli alueellanne kuitenkin on jokin alue, joka PERUSTELLUSTI tulisi jättää pois näistä, niin voitte merkitä sen karttaan merkitsemällä kysymyksen numeron ja lisätä perusteen joko tähän tai palaute -osioon.

Kaustinen; Ei ole

Räyrinki; Ei ole erityistä kaupalliseen kalastukseen soveltuvaa aluetta.

Ullavan KS: Ei rajoituksia.

Kirilax; Kylän osakaskunnan vesialueilla ei ole kaupalliseen kalastukseen sopivia paikkoja

9. Kalatalousalueen **yhtenäislupa-alueisiin sopivat alueet kalastukseen.**

Käyttö- ja hoitosuunnitelmassa tulee esittää yhtenäislupa-alueiksi sopivat alueet. Lähtökohta on, että kaikki vesialueet, lukuun ottamatta kalastusrajoitusalueita, sopivat yhtenäislupiin. Ilmoita tässä muut kuin kalastusrajoitus- tai rauhoitusalueet, jotka tulee jättää mahdollisten yhtenäislupa-alueiden ulkopuolelle ja perustele miksi. Piirrä poisjätettävät alueet karttaliitteeseen viittaamalla kysymyksen numeroon ja lisää selostus alle. Jos alueita on useita, erota piirrettävät alueet toisistaan 9A, 9B, 9C ja niin edelleen.

Kaustinen; Kaikki vesialueet sopivat yhteisnäislupa.

Räyrinki; Ei olla suunnittelemassa yhteislupa-alueita. On kokeiltu alueella, mutta ei toiminut.

Ullavan KS; Ei yhteislupa-alueita, edellinenkin kumottiin.

Kirilax; Kokkolan (Kaarlelan) osakaskuntien yhteistyöelin on sopinut yhteislupa-alueiksi Perhonjoessa osauudella Hauin jokisuu-Kaitforssin voimalaitos

10. **Kalavesiä voi olla tarpeen hoitaa** esimerkiksi hoitokalastuksella, ruoppaamalla, vesikasvillisuuden niitolla ja virtavesien kunnostuksella. Milloin, mitä ja missä tällaisia toimenpiteitä on tarpeellista tehdä? Merkitse karttaan toimenpidealue/alueet (10A, 10B jne.) ja selosta tarvittavat tässä, jatka tarvittaessa kohdassa 11.

Kaustinen; Köyhäjoessa ja sen sivupuroissa on useissa paikoissa potentiaalisia virtakunnostuskohteita, joilla joessa esiintyvän taimenen elinolosuhteita voitaisiin merkittävästi parantaa.

Räyrinki; Patananjoen kalatien kunnostustarve. Kasvillisuuden niittotarve jatkuva Räytinginjärvellä.

Hoitokalastukset tarve Räytinginjärvellä. Virtavesien tarpeellisia kunnostuksia Porasjoella ja Perhonjoella.

Ullavan KS; Ullavanjärvi 10A: Hoitokalastus, ruoppaus, vesikasvillisuuden niitto, kalaistutukset. Töitä tehdään kalastusseuran resurssien ja päätösten mukaan.

Ullavanjoki 10B: Virtavesien kunnostus, kalaistutukset. Töitä tehdään kalastusseuran resurssien ja päätösten mukaan.

Kirilax; Osakaskuntien yhteistyöelin ottaa asian esille seuraavassa kokouksessa (keväällä 2021)

Rödsö; 10 A Ruoppaus ja 10 B Ruoppaus ja kalaportaan kunnostus

Korplax; Särjen hoitokalastus jokisuulla. Työn alla toteutuu heti kun tilanne sallii

Halsua; 10 A Halsuanjärvi ja 10 B Venetjoki hoitokalastus vuosittain, 10 C Penninkijoki, kutosorakkojen huolto/virtaveden kunnostus

11. Lisätietoa tai kommentteja asioista, joita tulee ottaa huomioon käyttö- ja hoitosuunnitelmassa

Kaustinen; Kalakantojen nykytilaan on luetteloitu joitain "arvostetuimpia" lajeja sekä lajeja, joiden kannassa on tapahtunut viime vuosina muutosta.

Järviryhmän kuhakanta on parantunut merkittävästi ja tullee edelleen paranemaan, samoin Perhonjoen petokalakanta tulee hyötymään viime vuosina monipuolistuneen särkikalamäärän ansiosta: esimerkiksi isokokoisia kaloja, kuten pasuria ja säynävää tuntuu esiintyvän aikaisempaa enemmän yhä ylempänä joessa. Edellä mainitut hyötävät ilmaston lämpenemisestä ja lämpenemisestä taas tulevat kärsimään lohikalat. Köyhäjoessa taimenta esiintyy ja kunnostusten avulla elinolosuhteita ja kalakantoja voidaan parantaa, mutta ilmaston lämpeneminen asettaa tulevaisuuden näkymät haastaviksi.

Räyrinki; Vesistöjen tila on saatava sellaiseksi, että luontaisen kalakannan uudistuminen on mahdollista.

Rapukannan seuranta ja rajoitukset tehdään tarpeen mukaan.

Uudis, metsä- ja viljelyalueiden ojituksille tarvitaan laskeutumisaltaita tarpeellinen määrä.

Turvetuotantoalueille pintavalutusjärjestelmän pitäisi olla käytössä kaikilla alueilla. Turvetuotannon jokisyvänteisiin kertyneet lietteet tulisi puhdistaa esimerkiksi imuruoppaamalla.

Viljelysmaiden ojituksille, jotka laskevat vesistöihin, tulisi olla suojakaistat.

Kaitsforsin voimalan kalatien toimivuuden parantaminen. Pirttikosken ja Halsuan alajoen voimaloiden yhteyteen pitää saada kalatie. Vetelin Pihlajanmaan voimalan kalatien kunnostus tarpeen.

Kalastusmatkailun kehittäminen palveluita parantamalla: laavujen rakentaminen, rantojen kunnossapito, opastus jne.

Perhonjokilaakson kalastusalue on tehnyt kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman 2010-luvun vaihteessa eli alueen parantamiseksi on tehty jo hyvää esityötä Perhonjokilaakson alueella. Sen lisäksi on tehty oppilastyönä 1988 vastaavaa työ.

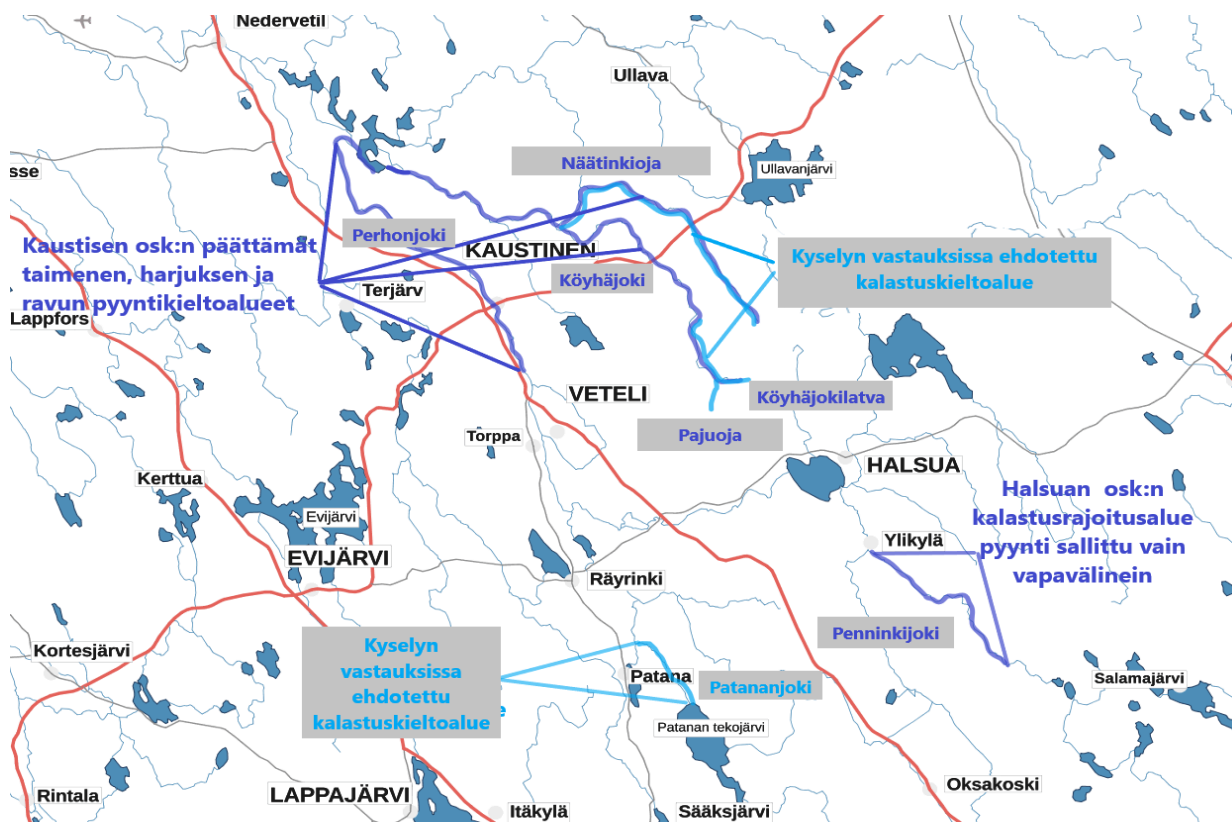
Kirilax; Osakaskuntien yhteistyöelin perustuu kirjalliseen sopimukseen 30.5.2017, jonka perusteella sen hallitus ja työvaliokunta voi edustaa osakaskuntia viranomaisiin päin

Puheenjohtaja Håkan Bystedt, sihteeri Johan Helander, rahastonhoitaja Per-Håkan Nylund

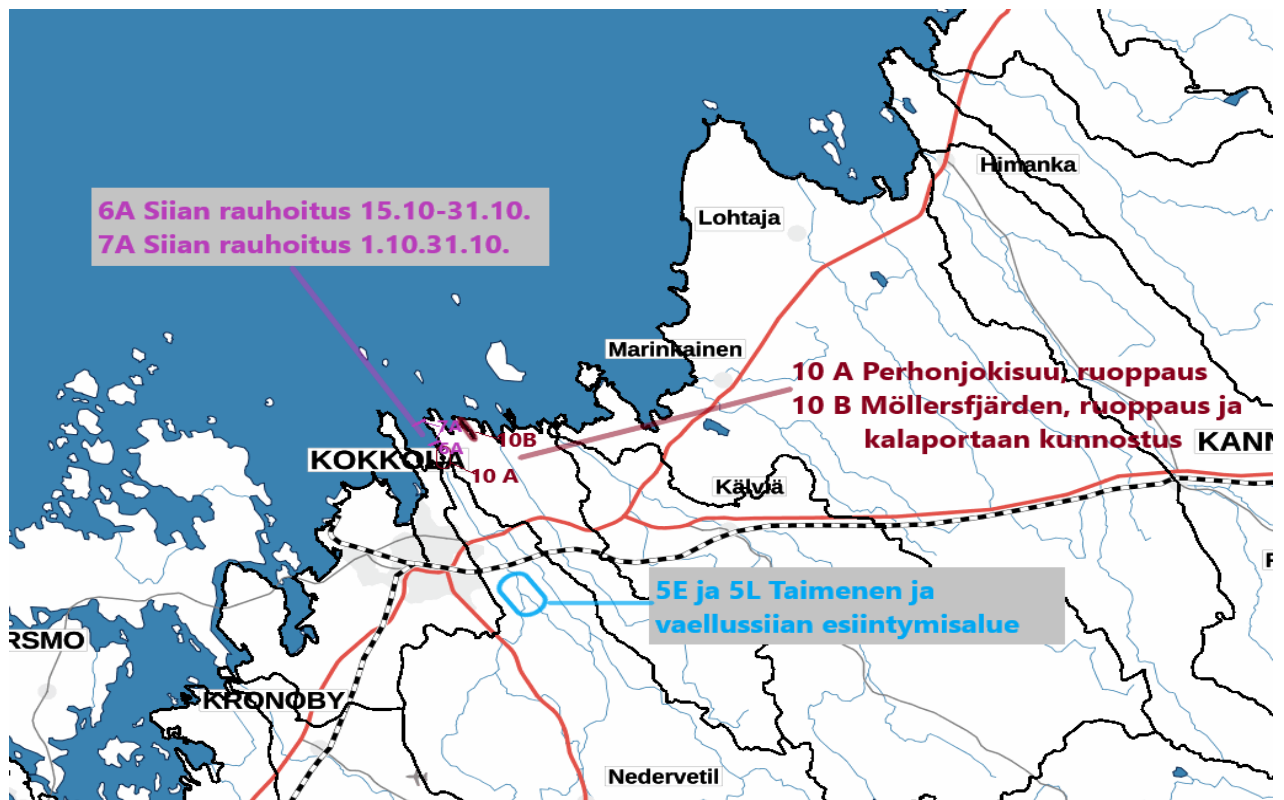
Korplax; Jokirapuistutukset käynnissä. Istutus Alavetelistä alaspäin. Ylempänä jo istutettu

Kaustar: Meille on luvattu Ruotsinkieliset dokumentit Perhonjokeen liittyvissä asioissa!

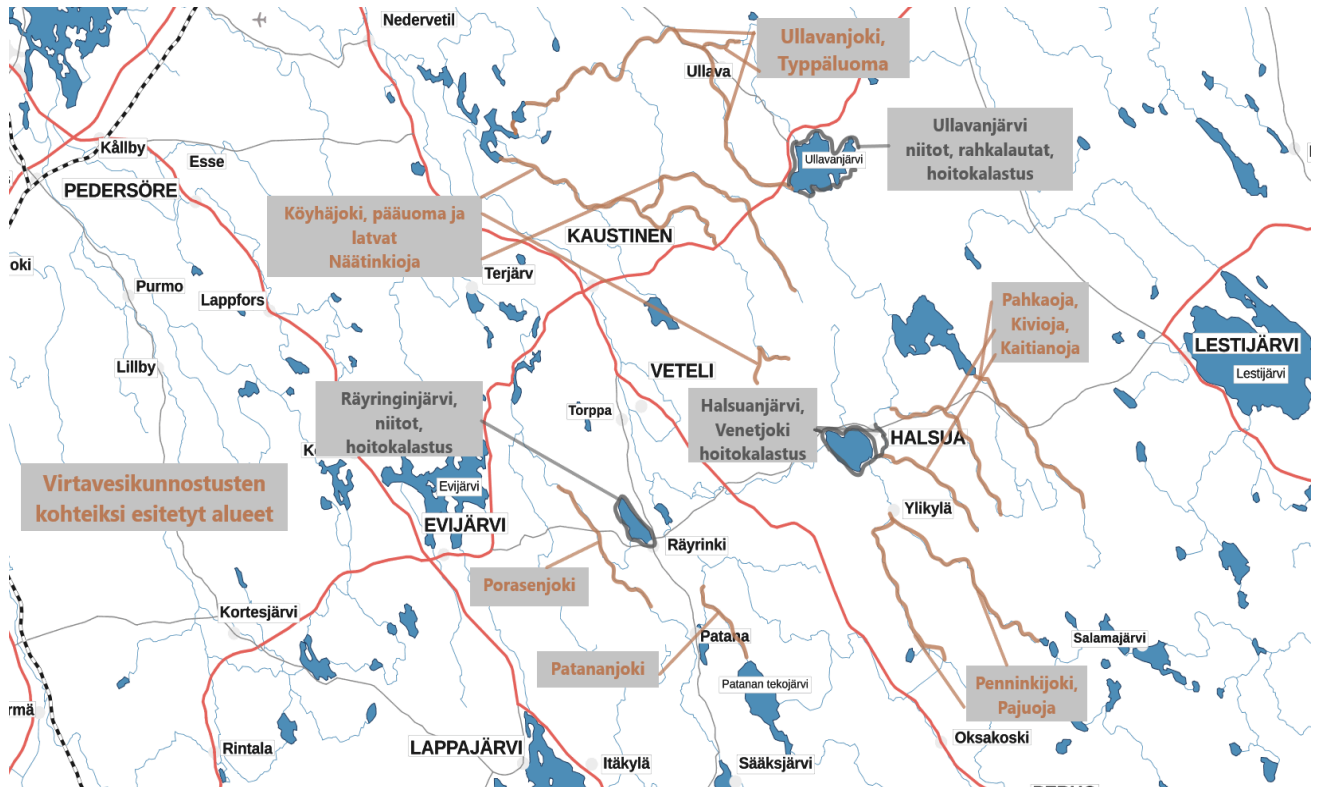
Kartta liittyen kyselyn kohtiin 6 ja 7 annettuihin vastauksiin (Perhonjoen keski- ja yläosan alue)

Kartta liittyen kyselyn kohtiin 6 ja 7 ja 10 annettuihin vastauksiin (Perhonjoen alaosa)

Kartta liittyen kyselyn kohtiin 6 ja 7 (Perhonjoen keski- ja yläosa)

LIITE 1.c Kyselyyn annettujen vastausten yhteenveto Lestijoen alueella (numero sarakkeessa tarkoittaa kysymykseen annettujen vastausten määrää)

1. Rastittakaa arvionne veden laadusta kalavetenä sekä kuinka kalavesien tilan kehitys tulee vaikuttamaan kalastukseen lähimmän kymmenen vuoden aikana. Nimekää kutakin arviota koskeva järvi tai virtavesi.

Järvi tai joki, nimeä	Nykytila						Arvio siitä miten vesien tila kalastuksen kannalta kehittyy 2020- luvulla					
	Erinomainen	Hyvä	Ei hyvä eikä huono	Välttävä	Huono	En osaa sanoa	Parantuu paljon	Parantuu	Ei muutosta	Huonontuu	Huonontuu paljon	En osaa sanoa
Lestijärvi /Lestijoki		1	2						3			
			1						1			

Rastittakaa arvionne oman alueenne kalastuksen nykytilasta sekä siitä, onko kalastuksen tila käsityksenne mukaan muuttunut vuoden 2010 jälkeen ja miter

Pyyntitapa	Nykytila						Arvio siitä miten kalastus kehittyy 2020- luvulla					
	Aktiivista	Melko aktiivista	Ei aktiivista eikä vähäistä	Vähäistä	Hyvin vähäistä	En osaa sanoa	Lisääntyy paljon	Lisääntyy	Ei muutosta	Vähentyy	Vähentyy paljon	En osaa sanoa
Pyydyskalastus (esim. katiska, rysä, verkko)		1	2						3			
Heittouistinkalastus		3						2	1			
Vetouistelu		1		2				1	2			
Erityislupakohdekalastus (esim. virtavesikohteet)		1			2				3			
Kaupallinen (ammatti)kalastus			1		2				3			
Kalastusmatkailu (opastettu kalastus)				1	2				3			

3. Kalakantojen luontaisen lisääntymisen turvaaminen ja/tai istutusten tuoton nostaminen saattaa edellyttää jonkin lajin alamitan taikka ylämitan asettamista muutoin kuin kalastusasetus (kuha 42 cm, rasvaeväleikattu taimen 50 cm, rasvaevällinen taimen rauhoitettu) edellyttää. Onko tällaista tarvetta alamitan nostoon omalla tai laajemmin kalatalousalueen alueella?

Vesialue	Laji	Nykyinen alamitta (cm)	Ehdotettu ala/ylämitta (cm)	Muu rajoitustapa

KÄYTTÖ- JA HOITOSUUNNITELMAN TOIMENPITEET. KÄYTÄ KARTTALIITETTÄ.

Selostus kalastusrajoituksista tehdään kysymyksiin 5–10. Kalastuslain tavoitteena on, että kalakannat perustuvat pääasiassa luontaiseen lisääntymiseen. Etenkin vaelluskalakantojen (taimen, siika, harjus) luontaiseen lisääntymisen turvaaminen saattaa edellyttää kalastuksen ajallista tai paikallista rajoittamista. Kun vastaatte kysymyksiin, pyrkikää myös arvioimaan sitä, miten koko kalatalousalueen alueella tulisi mahdollista säätelyä harjoittaa.

5. Merkitse KARTTAAN havaitsemanne jokiravun (sekä mahdollisesti täpläravun) sekä meritaimenen, paikallisen taimenen, harjuksen, nahkiaisen ja siian esiintymisalueet. Voit lisätä selitteen alle varattuun tilaan tai kohtaan 11 lisätietoja.

Merkitse karttaan seuraavasti: **5A** merkitsemään jokirapua, **5B** täplärapua, **5C** meritaimenta, **5E** jokitaimenta, **5H** harjusta, **5J** Nahkiaista, **5K** Karisiikaa ja **5L** Vaellussiikaa

6. Piirrä KARTTAAN SELKEÄSTI **vesialueillanne olevat omat kalastusrajoitusalueet** ja selosta rajoitukset joko alle tai lisätietoa -kohtaan. Kun piirrät rajoituksia karttaan, merkitse 6A, 6B, 6C. Esimerkiksi: piirrä karttaan alue ja siihen merkintä "5C" ja tähän alle selostus "5C": "kaikki kalastus kielletty, perusteena taimenen lisääntymis- ja poikasalue".

Kannus: 5. myllykoski 5c, riutankoski 5c ,jauhokoski 5c ,karjakoski 5c ,polvikoski 5c ,saarikoski 5c ,heikkilänkoski 5c ,tainionkoski 5c ,jäväjänskoski 5c ,niemosenkoski 5c ,raasakankoski 5c

Lestijärvi: Jokirapu on ollut jo vuosia rauhoitettu koko järvessä (rapuja ei ole myyty). Rapukannan tilannetta seurataan ja kannan kehitystä arvioidaan uudestaan

7. Piirrä KARTTAAN SELKEÄSTI **tarvittavat kalastusrajoitusalueet** ja selosta rajausehdot ja rajausperusteet joko alle tai lisätietoa -kohtaan. Kun piirrät rajoitusalueita karttaan, merkitse 7A, 7B, 7C jne ja selosta vastaavasti alle tai lisätietoa -kohtaan rajausehto ja -perusteet. Esim. Piirrä karttaan alue ja tee merkintä "7A" ja selostus tähän alle: "7A: Kaikki kalastus kiellettävä. Perusteena vaelluskalojen kutualue.

Kannus: jäväjäkosken poikastuotantoalue, salinoja

Lestijärvi; Toistaiseksi ei Lestijärvessä tarvita muita rajoituksia

8. **Kaupalliseen kalastukseen** soveltuvat alueet. Käyttö- ja hoitosuunnitelmassa tulee esittää kaupalliseen kalastukseen ja kalastusopastointiin soveltuvat alueet. Lähtökohtana on, että rannikko ja suurimmat järvet (pois lukien kalastusrajoitusalueet) soveltuvat kaupalliseen kalastukseen. Kalastusopastointiin myös ne jokialueet, joilla on yleinen kalastusoikeus. Mikäli alueellanne kuitenkin on jokin alue, joka PERUSTELLUSTI tulisi jättää pois näistä, niin voitte merkitä sen karttaan merkitsemällä kysymyksen numeron ja lisätä perusteen joko tähän tai palaute -osioon.

Kannus; ei kaupallista kalastusta.

Lestijärvi; Lestijärvi sopii kaupalliseen kalastukseen

9. Kalatalousalueen **yhtenäislupa-alueisiin sopivat alueet kalastukseen.**

Käyttö- ja hoitosuunnitelmassa tulee esittää yhtenäislupa-alueiksi sopivat alueet. Lähtökohta on, että kaikki vesialueet, lukuun ottamatta kalastusrajoitusalueita, sopivat yhtenäislupiin. Ilmoita tässä muut kuin kalastusrajoitus- tai rauhoitusalueet, jotka tulee jättää mahdollisten yhtenäislupa-alueiden ulkopuolelle ja perustele miksi. Piirrä poisjätettävät alueet karttaliitteeseen viittaamalla kysymyksen numeroon ja lisää selostus alle. Jos alueita on useita, erota piirrettävät alueet toisistaan 9A, 9B, 9C ja niin edelleen.

Kannus: kaikki muut sopivat yhteislupaan paitsi poikastuotantoalueet.

10. **Kalavesiä voi olla tarpeen hoitaa** esimerkiksi hoitokalastuksella, ruoppaamalla, vesikasvillisuuden niitolla ja virtavesien kunnostuksella. Milloin, mitä ja missä tällaisia toimenpiteitä on tarpeellista tehdä? Merkitse karttaan toimenpidealue/alueet (10A, 10B jne.) ja selosta tarvittavat tässä, jatka tarvittaessa kohdassa 11.

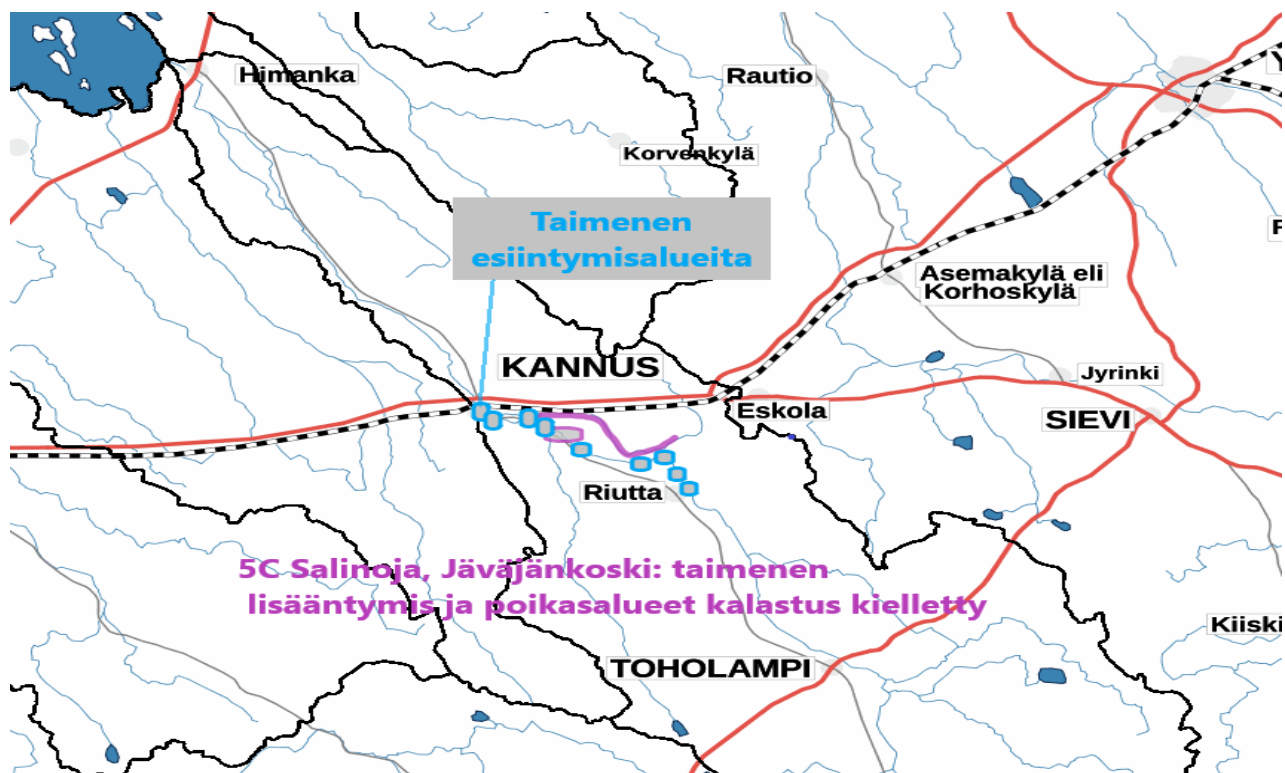
Kannus: koskien uudelleen kiveytys ja kutusorakoiden parannus. Kannustetaan hoitokalastukseen koko vesialueellamme.

Lestijärvi; 10 A Vähempiarvoisen kalan säännölliseen ja pysyvään pyyntipaineeseen yleisesti tulee ylläpitää edellytyksiä, jotta säästytään ravintoketjun vääristymiseltä alkuunsa. Tällöin kalliilta hoitokalastusprojekteilta vältytään; 10 B Vesikasvillisuuden niittoa tarvittaessa; 10C Virtavesien kunnostusta taimenkannan elvyttämistä silmälläpitäen

11. Lisätietoa tai kommentteja asioista, joita tulee ottaa huomioon käyttö- ja hoitosuunnitelmassa

Kannus: edelleenkin vaelluskalakantojen kehitykseen vaikuttaa ne toimenpiteet mitä tehdään lestijoen alaosalla/jokisuulla. Kalojen esteetön kulku on perusedin joen kalakannan kehitykselle tulevaisuudessa. Myös korpelan voiman patoalueen kalaportaan toiminta vaikuttaa edellämämainittuun. Korpelan voiman suunnittelemassa voimalaitoksen lisärakentamisessa tulee ottaa huomioon kalojen nousu ja lasku, että kalat eivät silppoonnu turbiineihin. Vedenlaatuun vaikuttaa maatalouden päästöt. Suojavyöhykkeet pitää saada kuntoon varsinkin Toholammin alueella missä tilanne on surkea.

Kartta liittyen kyselyn kohtiin 6 ja 7 (Lestijoen keskiosa)

LIITE 1.d Kyselyyn annettujen vastausten yhteenveto Keski-Pohjanmaan rannikon alueella (numero sarakkeessa tarkoittaa kysymykseen annettujen vastausten määrää)

1. Rastittakaa arvionne veden laadusta **kalavetenä** sekä kuinka kalavesien tilan kehitys tulee vaikuttamaan kalastukseen lähimmän kymmenen vuoden aikana. Nimetkää kutakin arviota koskeva järvi tai virtavesi.

Järvi tai joki, nimeä	Nykytila						Arvio siitä miten vesien tila kalastuksen kannalta kehittyy 2020- luvulla					
	Erinomainen	Hyvä	Ei hyvä eikä huono	Välttävä	Huono	En osaa sanoa	Parantuu paljon	Parantuu	Ei muutosta	Huonontuu	Huonontuu paljon	En osaa sanoa
Meri		2	2	1					3	1	1	
Purot			1	1	1			1		2		

2. Rastittakaa arvionne oman alueenne **kalastuksen nykytilasta** sekä siitä, onko kalastuksen tila käsityksenne mukaan muuttunut vuoden 2010 jälkeen ja miten?

	Nykytila						Arvio siitä miten kalastus kehittyy 2020- luvulla					
	Aktiivista	Melko aktiivista	Ei aktiivista	Vähäistä	Hyvin vähäistä	En osaa sanoa	Lisääntyy paljon	Lisääntyy	Ei muutosta	Vähentyy	Vähentyy paljon	En osaa sanoa
Pyydyskalastus (esim. katiska, rysä, verkko)		2		1	1				3	1		
Heittouistinkalastus		3						2	1			
Vetouistelu		1	2					3				
Erytyslupakohdekalastus (esim. virtavesikohteet)				1		1			1			1
Kaupallinen (ammatti)kalastus	1		1	1					2	1		
Kalastusmatkailu (opastettu kalastus)				1	2			1	1		1	

3. Kalakantojen luontaisen lisääntymisen turvaaminen ja/tai istutusten tuoton nostaminen saattaa edellyttää jonkin lajin alamitan taikka ylämitan asettamista muutoin kuin kalastusasetus (kuha 42 cm, rasvaeväleikattu taimen 50 cm, rasvaevällinen taimen rauhoitettu) edellyttää. Onko tällaista tarvetta alamitan nostoon omalla tai laajemmin kalatalousalueen alueella?

Vesialue	Laji	Nykyinen alamitta (cm)	Ehdotettu ala/ylämitta (cm)	Muu rajoitustapa

4. Rastittakaa arvionne **kalakantojen nykytilasta** sekä siitä, miten kalakantojen tila kehittyy lähimmän kymmenen vuoden aikana. Kirjoita vesialueen (järvi, joki, rannikkoalue) nimi ja kalalaji, jota arvio koskee, sille varattuun sarakkeeseen. Voitte tarkentaa vastaustanne kohdan 11 lisätieto -osiossa.

Vastausesimerkki: Järvi: Ullavanjärvi. Kalalaji: kuha, nykytila: Ei hyvä eikä huono, muutos: parantunut.

Ilmoita kala- tai rapulaji	Nykytila						Arvio kalakannan tilan kehittymisestä 2020-luvulla					
	Erinomainen	Hyvä	Ei hyvä eikä huono	Välttävä	Huono	En osaa sanoa	Parantuu paljon	Parantuu	Ei muutosta	Huonontuu	Huonontuu paljon	En osaa sanoa
karisiika		1	2	1	1				3	2		
vaellussiika					3				2	1		
silakka		1	1						2			
lohi						1			1			
made	1	2	1		1				5			
ahven		1	3		1			2	1	3		
muikku			1						1			
särki		1						1				
lahna		1						1				
taimen				1						1		
hauki		1	1	1				1	1	1		
nahkiainen			1						1			

KÄYTTÖ- JA HOITOSUUNNITELMAN TOIMENPITEET. KÄYTÄ KARTTALIITETTÄ.

Selostus kalastusrajoituksista tehdään kysymyksiin 5–10. Kalastuslain tavoitteena on, että kalakannat perustuvat pääasiassa luontaiseen lisääntymiseen. Etenkin vaelluskalakantojen (taimen, siika, harjus) luontaiseen lisääntymisen turvaaminen saattaa edellyttää kalastuksen ajallista tai paikallista rajoittamista. Kun vastaatte kysymyksiin, pyrkikää myös arvioimaan sitä, miten koko kalatalousalueen alueella tulisi mahdollista säätelyä harjoittaa.

5. Merkitse KARTTAAN havaitsemanne jokiravun (sekä mahdollisesti täpläravun) sekä meritaimenen, paikallisen taimenen, harjuksen, nahkiaisen ja siian esiintymisalueet. Voit lisätä selitteen alle varattuun tilaan tai kohtaan 11 lisätietoja.

Merkitse karttaan seuraavasti: **5A** merkitsemään jokirapua, **5B** täplärapua, **5C** meritaimenta, **5E** jokitaimenta, **5H** harjusta, **5J** Nahkiaista, **5K** Karisiikaa ja **5L** Vaellussiikaa

6. Piirrä KARTTAAN SELKEÄSTI **vesialueillanne olevat omat kalastusrajoitusalueet** ja selosta rajoitukset joko alle tai lisätietoa -kohtaan. Kun piirrät rajoituksia karttaan, merkitse 6A, 6B, 6C. Esimerkiksi: piirrä karttaan alue ja siihen merkintä "5C" ja tähän alle selostus "5C": "kaikki kalastus kielletty, perusteena taimenen lisääntymis- ja poikasalue".

Kälviän Ullavan; 6A. Pirskerin salmi, seisovat pyydykset ja tuulastus kielletty. Syynä vilkkaan veneilyreitin mataluus ja tuulastuksen osalta epäonnistuneiden pyynti- iskujen aiheuttamat kalakuolemat, hajuhaittoineen tiheästi asutulla ranta-alueella.

Lohtaja; omia kalastusrajoitusalueita ei ole

Marinkainen; 5 J Nahkiaisen lisääntymisalue. 5 K Karisiin lisääntymisalue. Alueellamme ei ole kalastusrajoituksia

Marinkaisen ks; leveyspiirin alapuolella karisiin verkkojen silmäkoko rajoitus on 30-35 mm, pohjoispuolella 27-30 mm marinkaisissa 27-30 mm liian tiheiden siikakantojen takia
Alueellamme perinteisesti pyydetty 28-30 mm:n verkoilla

7. Piirrä KARTTAAN SELKEÄSTI **tarvittavat kalastusrajoitusalueet** ja selosta rajausehdot ja rajausperusteet joko alle tai lisätietoa -kohtaan. Kun piirrät rajoitusalueita karttaan, merkitse 7A, 7B, 7C jne ja selosta vastaavasti alle tai lisätietoa -kohtaan rajausehto ja -perusteet. Esim. Piirrä karttaan alue ja tee merkintä "7A" ja selostus tähän alle: "7A: Kaikki kalastus kiellettävä. Perusteena vaelluskalojen kutualue.

Kälviän Ullavan; Ei tarvetta.

Lohtaja; omia kalastusrajoitusalueita ei ole tarkoitus perustaa

Marinkainen Ei ole tarpeellista rajoittaa kalastusta alueillamme

8. **Kaupalliseen kalastukseen** soveltuvat alueet. Käyttö- ja hoitosuunnitelmassa tulee esittää kaupalliseen kalastukseen ja kalastusopastointiin soveltuvat alueet. Lähtökohtana on, että rannikko ja suurimmat järvet (pois lukien kalastusrajoitusalueet) soveltuvat kaupalliseen kalastukseen. Kalastusopastointiin myös ne jokialueet, joilla on yleinen kalastusoikeus. Mikäli alueellanne kuitenkin on jokin alue, joka PERUSTELLUSTI tulisi jättää pois näistä, niin voitte merkitä sen karttaan merkitsemällä kysymyksen numeron ja lisätä perusteen joko tähän tai palaute -osioon.

Lohtaja; Lohtajan kalastajainseuran kaikki vesialueet, merkitty karttaan C kirjaimella

Marinkainen; Meressä Himangan Mustilassa voitaisiin ehkä harjoittaa kaupallista kalastusta. Totta kait Marinkaisten edustalla meressä on voitava harjoittaa kaupallista kalastusta kuten tähänkin asti.

Marinkaisen ks; Merialueella kaikki vesialueet soveltuvat kaupalliseen kalastukseen

9. Kalatalousalueen **yhtenäislupa-alueisiin sopivat alueet kalastukseen.**

Käyttö- ja hoitosuunnitelmassa tulee esittää yhtenäislupa-alueiksi sopivat alueet. Lähtökohta on, että kaikki vesialueet, lukuun ottamatta kalastusrajoitusalueita, sopivat yhtenäislupiin. Ilmoita tässä muut kuin kalastusrajoitus- tai rauhoitusalueet, jotka tulee jättää mahdollisten yhtenäislupa-alueiden ulkopuolelle ja perustele miksi. Piirrä poisjätettävät alueet karttaliitteeseen viittaamalla kysymyksen numeroon ja lisää selostus alle. Jos alueita on useita, erota piirrettävät alueet toisistaan 9A, 9B, 9C ja niin edelleen.

Kälviän Ullavan; Ei poisrajattavaa.

Lohtaja; Ei alueita jotka pitäisi jättää pois yhtenäislupa-alueista

Marinkainen; 9 A Keiskinjärvestä laskeva myllyoja ei ole tarpeellista sisältyä yhtenäislupa alueeseen. Siinä voitaisiin jopa rauhoittaa kaikki pyynti kevät nousun aikana. Koko laskuoja Keiskinjärvestä mereen on kuitenkin maaomistajille kuuluvaa aluetta eikä näin ollen kuulu osakaskunnalle joka pitää ottaa huomioon asian pohdinnassa.

10. **Kalavesiä voi olla tarpeen hoitaa** esimerkiksi hoitokalastuksella, ruoppaamalla, vesikasvillisuuden niitolla ja virtavesien kunnostuksella. Milloin, mitä ja missä tällaisia toimenpiteitä on tarpeellista tehdä? Merkitse karttaan toimenpidealue/alueet (10A, 10B jne.) ja selosta tarvittavat tässä, jatka tarvittaessa kohdassa 11.

Kälviän Ullavan ; Hoitokalastuksen tarve vaihtelee, kalan menekki-ongelma. Vesikasvillisuutta poistettava venesatamissa ja niiden välillä ja muilla vilkkaasti liikennöidyillä välillä. Samoin joitakin väylien ongelmakohtia ruopattava.

Lohtaja; Hoitokalastuksella vähemmäksi säret, lahnat, säynävät Alaviirteen jokisuun C alue. Vesikasvien niitto, Alaviirteen joen ja Lohtajan joen vesialueet sekä Alaviirteen ja Ohtakarin kalasatamien altaat

Marinkainen; Marinkaisten lahdesta voitaisiin kalastaa (lahna, särki säynävä) paljon tehokkaammin ns. roskikalajoja kunhan niille olisi markkinoita. Tarhauksen kieltäminen lopettanee tämän pyyntimuodon lopullisesti. Lennonjoki suulla pitäisi ruopata vesikasvillisuutta aktiivisesti kalan nousun parantamiseksi.

Marinkaisen ks; lämpiminä vuosina heinä kasvu ja särkikalajien esiintyminen on ongelma marinkaisten vesialueella

11. Lisätietoa tai kommentteja asioista, joita tulee ottaa huomioon käyttö- ja hoitosuunnitelmassa

Kälviän Ullavan ; Hyljeongelma vaikuttaa voimakkaasti verkko- ja rysäkalastukseen muodostaen kannattavuusesteen alalla. Olisi vaikutettava lainsäädäntöön ja viranomaispäätöksiin valtakunnallisella tasolla. Ongelma ei poistu luonnostaan minkä kantojen jatkuva kasvu osoittaa. Sama koskee merimetsokantaa niin kalaston kuin luontoympäristön suhteen.

Vesistöjen tilan parantamiseksi on tarpeellista seurata eri elinkeinoalojen toiminnan vaikutusta vesistöihin yhdessä ao. viranomaistahojen kanssa. Esim. tuleva kaivosteollisuus ja muut teollisuudenalat, yhdyskuntajätteiden käsittelyssä tehtävät ratkaisut, turveteollisuus ja myös maa- ja metsätalous ovat kaikki osaltaan kaikki keskeisessä asemassa vesistötilan tulevien muutosten kannalta.

Lohtaja; Hylkeet aiheuttavat mittaamatonta vahinkoa rysä- ja varsinkin verkkopyynnille. Verkkokalastus on käytännössä kannattamatonta. Merimetsot lisääntyvä ongelma.

Edellä olevat syyt aiheuttavat sen, että lisärajoitusalueita ei tarvita. Armeijan ammauntaleirit vielä rajoittavat kalastusta ajallisesti varsinkin syysleiri.

Olemme Lohtajan kalastajainseurassa harjoittaneet pääasiassa vaellussiian istutusta, aikaisemmin myös kuhaa ja madetta Vaellussiian istutusmäärä viime vuosina ollut 800.000-1.000.000 kpl vastakuoriutuneita poikasia Ohtakarin vesille joka tekee rahassa 3.000 – 4.000 euroa. Kuten edellä mainitsimme, emme ole tyytyväisiä vaellussiikasaaliiseemme suhteessa istutuksiimme.

Vuonna 1990 seuran vesillä oli 33 isorysää ja viime kesänä (2020) 7 isorysää.

Karisiikaa pyydetään alle 8 m:n vesistä pitkin Kalastajainseuran hallinnoimaa aluetta lukemattomista paikoista.

Mitä kukin pitää parhaana.

Rysäpaikat kartassa 1-40 ovat aikojen kuluessa olleita rysäpaikkoja nro: 22-26 eivät ole olleet käytössä vuosikymmeniin.

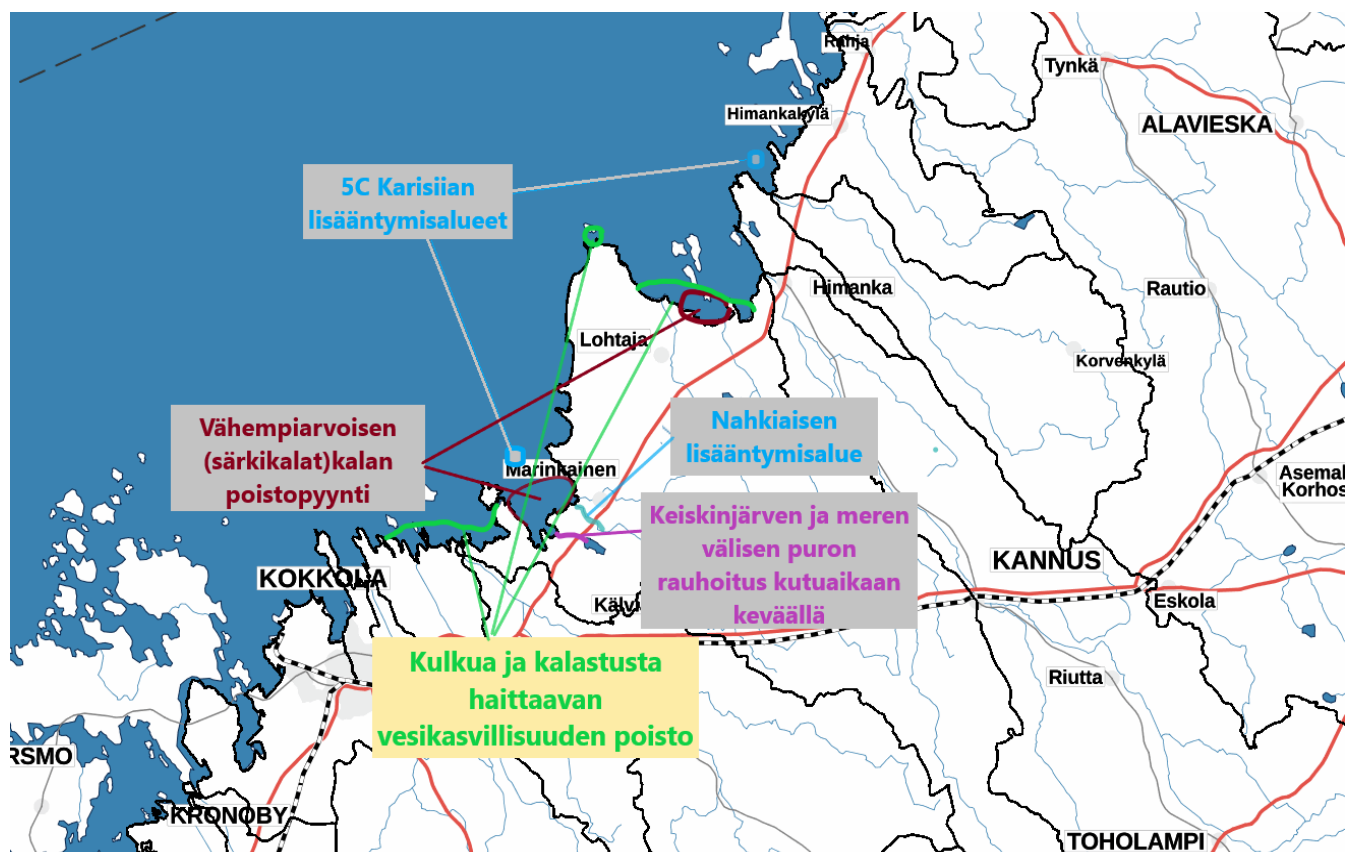
Kohta 5) meritaimenta ja vaellussiikaa saadaan koko seuran alueelta vähenevissä määrin.

Harjuksen tulo on loppunut käytännössä kokonaan.

Marinkainen; Harmaahylje on ehkä tätä nykyä pahimpia kalakantojen hoidon esteitä. Metsästystä tai muuta hylkeitten hävittämistä pitäisi lisätä huomattavissa määrin. Tapporaha pitäisi saada voimaan ensi tilassa. Kaupallisen kalastuksen harjoittaminen käy muuten lähiaikoina mahdottomaksi. Korvaus menetetyistä saaliista ei ole ratkaisu ongelmaan, se lisää vain Valtion tai pahimmassa tapauksessa kalastusalueen menoja. Nyt on viimeiset ajat saada asia kuntoon tai jokin luonnonkatastrofi hoitaa asian. Yhä vain pahenevaan Merimetso kantaan olisi myös saatava pikimmin ratkaisu. Ei voi olla niin että ihminen ei saa säädellä haittaeläinten määrää. Ahven saaliit ovat nyt jo kääntyneet selvään laskuun kun satojen Merimetsojen kolonnat pyytävät alueemme kalanpoikasia. Sama näkyy myös Karisiian poikastuotannon vähenemisenä. Koko kaupallinen kalastus on vakavasti uhattuna jos tätä ongelmaa ei saada hoidettua pikaisesti

Marinkaisen ks; Siian pyynti on tärkein kalastuksen kohde ammatti- ja kotitarvekalastajilla, joten sen vapaa pyynti on sallittava, alueellamme ovat vahvoja ja kestävä pyyntiä Hyljeongelma on merialueella erittäin paha ja vaarantaa siian kalastuksen, se tulee voimakkaasti tuoda esille hoitosuunnitelmassa. Myös merimetso kanta on paikoin kasvanut ja pesimispaikkojen läheisyydessä syö ahven kannat olemattomiin

Kartta liittyen kyselyn kohtiin 6–10 (Keski-Pohjanmaan rannikko)

LIITE 2.a Osatavoitteiden toteuttamistaulukko Perhonjoen osa-alueelle

Perhonjoen kalakantojen ja kalastuksen osatavoitteet 2022-2027

Osatavoite 1	Keinot	Mittarit	Aika ja toteutus vastuu
Vaeltavilla kalalajeilla on mahdollisuus hyödyntää elinkierrossaan koko jokiekosysteemiä niin Perhonjoen kuin Kruunupyynjoenkin alueilla. Vesialueiden juoksu- ja säännöstelykäytännöissä otetaan aidosti huomioon vaeltavien kalojen, laukun ja sekä ravun elinvaatimukset ja liikkuemisedellytykset. Vaeltavien kalalajien kannat kehittyvät suotuisasti.	Kalojen kulkua estävien rakenteiden sijainti ja luonne on selvitetty ja kaloille on luotu mahdollisuus ohittaa ne. Säännöstelykäytännöt ovat luonnonmukaiset. Lisätyö- ja poikasaluetta on kunnostettu. Vaikutetaan alueelle tulevaan kuormitukseen mm. lausuntojen ja muun edunvalvonnan avulla.	Noususteiden määrä ohitus suunnitelmien määrä, Nousuteiden toimivuus. Noususkalojen määrä. Säännöstelyn toimivuus.	2022-2027: mmm/ym/EL Yt, Luke, kalatalousalue, jäsenyhteisöt, kalatalousneuvonta
Osatavoite 2	Keinot	Mittarit	Aika ja toteutus vastuu
Vesialueiden tila on kartoitettu ja aloitettu suunnittelutoimet alueiden kunnostamiseksi. Virtavesien kunto mahdollistaa virtakalojen menestymisen. Toimissa otetaan huomioon jokirapukantojen kehittäminen.	Arvioiduille vesialueille laaditaan kunnostus-, täydennys- tai korjaussuunnitelmat. Keskeisimpiä kohteita on alettu kunnostaa.	Toteutetut hankkeet. Lisätyö- ja poikasaluiden pinta-ala ja toimivuus. Eri ikäisten poikasten lajit ja määrät. Jokirapujen esitymisalueet ja tiheydet.	2022-2027: kalastusseurat, kta, EL Yt, Luke, kalatalousneuvonta
Osatavoite 3	Keinot	Mittarit	Aika ja toteutus vastuu
Vesistöalueen vedet kehittyvät kohden hyvää tai erinomaista tilaa, eikä vesien tila heikkene	Vesistöissä ja valuma-alueilla toteutetaan toimia, joilla parannetaan vesien ekologista tilaa. Kalatalousalue seuraa ja ottaa tarvittaessa kantaa hankkeisiin, jotka saattavat vaikuttaa tavoitetilan saavuttamista.	Vesienhoitosuunnitelmien 2022-2027 tavoitteiden toteuttaminen, vedenlaatu tiedot, kalastajien tila, vaikutukset vesikasvustossa	2022-2027: kta, jäsenyhteisöt, maanomistajat, EL Yt, MH, Luke
Osatavoite 4	Keinot	Mittarit	Aika ja toteutus vastuu
Alue säilyy ja kehittyi kiinnostavana vapaa-ajan ja kaupallisen kalastuksen kohteena. Vapaa-ajan kalastus tuottaa paikallista virkistystä ja lupatuloja vesialueiden omistajille ja kalavesien hoitoon.	Vapaa-ajan kalastuksen ja kaupallisen kalastuksen edellytyksiä parannetaan mm. lupajärjestelmää yhdenmukaisella. Palvelirakenteita kehitetään	Kalastajamäärät suunnittelukautta edeltävällä tasolla, Kalastuskartat, tauko- ja rantautumispaikat ja niiden käyttö sekä kunto,	2024-2027: jäsenyhteisöt, kta, EL Yt, MH, KKL, SV K
Osatavoite 5	Keinot	Mittarit	Aika ja toteutus vastuu
Osakaskuntien ja muiden omistajayksiköiden toiminta on järjestäytyntä ja pirstaleisia vesialueita on alettu yhdistää	Omistajayksiköiden toiminta on järjestäytyntä. Yhteisöt toimivat kokoisista ja toimivia, tuetaan järjestäytymistä ja yhdistymistä tiedottamisella ja toimituksia edistämällä	Järjestäytyneiden osakaskuntien määrä ja keskiarvo, Tekojärvien omistajayksiköiden määrä,	2023-2027: osakaskunnat, kalastusyhdistykset, kta, KKL, MH, maanmittauslaitos
Osatavoite 6	Keinot	Mittarit	Aika ja toteutus vastuu
Alueen kalakannoista ja kalastuksesta saadaan olennaista ja käyttökelpoista tietoa. Tietoa hyödynnetään hoitotoimien suunnittelussa ja toteutuksessa. Kerätty tieto pohjana seuraavan suunnittelukauden KHS:n tavoitteiden asettamisessa.	Hyödynnetään kalataloustarkkailuissa kerättyä tietoa. Yhteisöjen järjestämä kattava saalisraportointijärjestelmä. Säännösten saalistietojen keruujärjestelmien käyttöön otto. Toina ja julkisen tutkimustiedon lisääminen	Saalisraportointijärjestelmien määrä, Yhteisö, kalataloustarkkailun kattavuus ja tulokset, oman tiedonhankinnan määrä, Oma kala järjestelmästä saadut (?) tiedot	2023-2027: jäsenyhteisöt, kuormittajat, PY Y, EL Yt, Luke, kta, mmm
Osatavoite 7	Keinot	Mittarit	Aika ja toteutus vastuu
Kalatalousalue tuntee alueen kalastuksen luonteen ja kohdistumisen. Kalastuksen valvonta toimivaa ja siitä saadaan mm. kalastuspaineeseen liittyvää tietoa.	2-4 alueen kalastuksen valvojaa johtavissa, raportointi (ja valvonta) kunnossa, KHS valvontasuunnan keinot	Valvontasuunnitelmassa esitetty mittarit	2022-2027: kta, kalatalousyhteisöt, EL Y, KKL, MH

LIITE 2.b Osatavoitteiden toteuttamistaulukko Lestijoen osa-alueelle

Lestijoen kalakantojen ja kalastuksen osatavoitteet 2022-2027

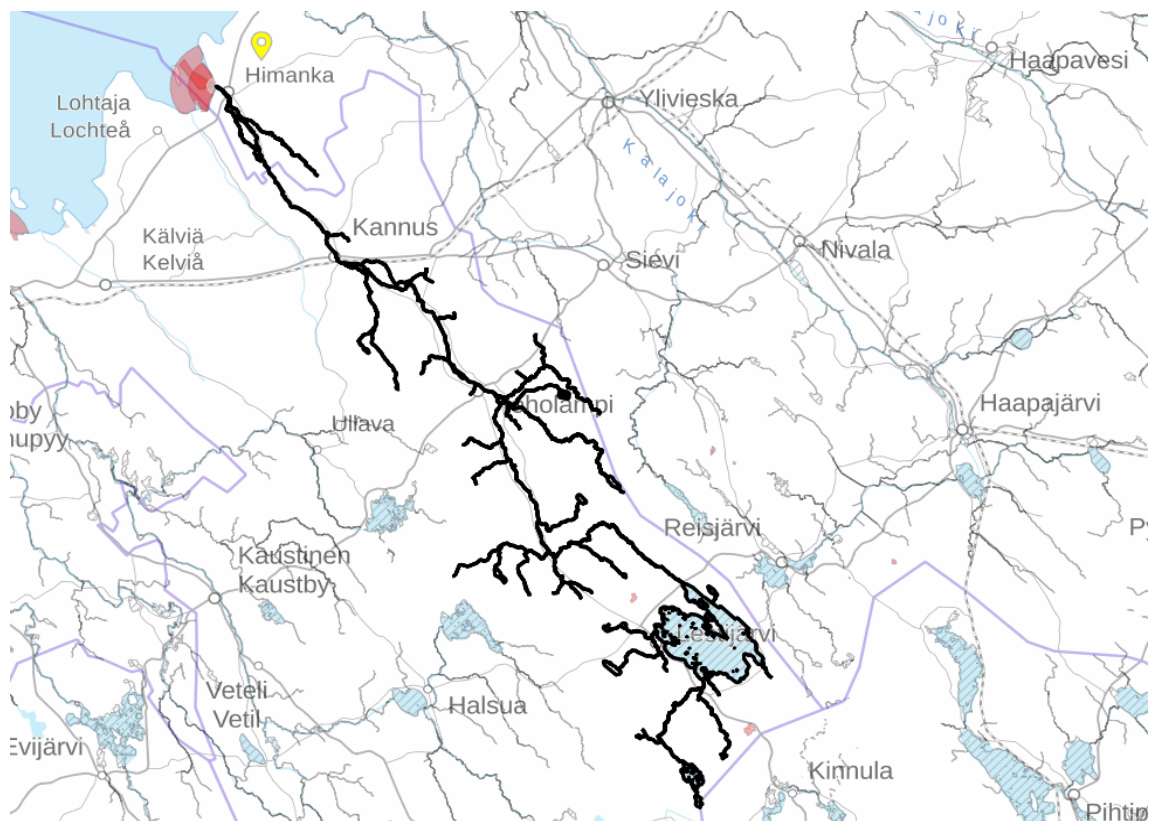
Osatavoite 1	Keinot	Mittarit	Aika ja toteutus vastuu
Vaeltavilla kalalajeilla, eritoten Lestijoen merittämienella, on mahdollisuus hyödyntää elin- ja kalastusalueen koko jokiosuutta. Vaeltavien kalalajien kannat kehittyvät suotuisasti.	Kalojen kulkua vaikeuttavien tai estävien rakenteiden sijainti ja luonne on selvitetty ja katoille on luotu mahdollisuus ohittaa ne. Vesialueiden käyttöä ja suunnittelussa otetaan aidosti huomioon vaeltavien kalojen, nahkiaisen sekä ravun elin- ja liikkumisedellytykset. Sivupurojen kalataloudellinen tila ja potentiaali on selvitetty.	Nousuesteiden määrä/ohitus suunnitelmien määrä, Nousuteiden toimivuus, Nousus kalojen ja alavaeltavien kalojen määrä.	2022-2027: mmm/vmm/ELYt, Luke, kalatalousalue, jäsenyhteisöt, kalatalousneuvonta
Osatavoite 2	Keinot	Mittarit	Aika ja toteutus vastuu
Alueen virtavedet ovat siinä kunnossa, että ne mahdollistavat virtakalojen lisääntymisen ja poikasten sekä aikuisvaiheiden menestymisen.	Vesialueiden tila on kartoitettu ja aloitettu kunnossuunnittelu. Suunniteltuja kohteita on alettu kunnostaa. Jo kunnostettujen alueiden tila arvioidaan ja suunnitellaan niille täydennys- tai korjaussuunnitelmat	Toteutetut hankkeet. Lisääntymis- ja poikasalueiden pinta-ala ja toimivuus. Eri ikäisten poikasten lajit ja määrät. Jokirapujen estymisalueet ja tiheydet.	2022-2027: ELYt, Luke, kalatalousneuvonta
Osatavoite 3	Keinot	Mittarit	Aika ja toteutus vastuu
Kaikki vesistöalueen vedet kehittyvät kohden hyvää tai erinomaista tilaa, eikä vesien nykytila heikkene	Vesistöissä ja valuma-alueilla toteutetaan vain toimia, joilla parannetaan vesien tilaa. Kalatalousalue seuraa ja ottaa tarvittaessa kantaa hankkeisiin, jotka saattavat vaikuttaa tavoitteen saavuttamiseen.	Vesienhoitosuunnitelmien 2022-2027 tavoitteiden toteutuminen, vesitaloustarkkautiedot, vedenlaatu tiedot, kalastojen tila, pohjien ja vesikasvien tila	2022-2027: Kta, jäsenyhteisöt, maanomistajat, ELYt, MH, Luke
Osatavoite 4	Keinot	Mittarit	Aika ja toteutus vastuu
Alue säilyy ja kehittyy kiinnostavana vapaa-ajan ja kaupallisen kalastuksen kohteena. Vapaa-ajan kalastus tuottaa alueellista virkistystä ja tuloja kalavesien hoitoon. Vapaa-ajan kalastusta harjoitetaan kalakantojen kestävyyn edellyttämällä tavalla.	Vapaa-ajan kalastuksen ja kaupallisen kalastuksen edellytyksiä parannetaan mm. lupajärjestelmää yhdenmukaistamalla. Lestijärven kaupallisen kalastuksen toimintaedellytykset säilytetään	Kalastajamäärät vähintään nykyisellä tasolla, Kalastuskartat, tauko- ja rantautumispaikat ja niiden käyttö sekä kunto	2024-2027: jäsenyhteisöt, kta, ELYt, MH, KKL, SV K
Osatavoite 5	Keinot	Mittarit	Aika ja toteutus vastuu
Osakaskuntien ja muiden omistajajäseniköiden toiminta on järjestäytyneitä ja piristävää vesialueella on alettu yhdistää. Tavoitteena on omistajajäseniköiden yhtenäistämistä pinta-alojen kasvu.	Omistajajäseniköiden toiminta on järjestäytyneitä. Yhteisöt toimivan kokoisia ja toimivia. Tuetaan järjestäytymistä ja yhdistymistä tiedottamalla ja toimituksia edistämällä	Järjestäytyneiden osakaskuntien määrä ja keskipää	2023-2027: osakaskunnat, Korpelan Voima, kta, KKL, MH, maanomistajalaitos
Osatavoite 6	Keinot	Mittarit	Aika ja toteutus vastuu
Alueen keskeisistä kalakannoista, kalastuksesta ja vesien tilasta saadaan jo suunnitellun aikana sellaista tietoa, jota voidaan hyödyntää kaikkien osatavoitteiden toteuttamisen arvioinnissa ja seuraavaa suunnittelua koskevien tavoitteiden asettamisessa.	Toimiva yhteisöjen järjestämä saalisjärjestelmä. Tutkimuksen ja saaliin kartoittaminen. Tutkimuksen mukainen kohdistuvuus ja tutkimustiedon parempi hyödyntäminen. Sähköisten saaliistietojen keruujärjestelmien käyttöön otto. Toina ja julkisen tutkimustiedon lisääminen	Saalisjärjestelmien määrä/yhteisö, kalataloustarkkautus kattavuus ja tulokset, oman tiedonhankinnan määrä, OmaKala järjestelmän (?) tiedot	2023-2027: jäsenyhteisöt, kuormittajat, PV Y, ELYt, Luke, kta, mmm
Osatavoite 7	Keinot	Mittarit	Aika ja toteutus vastuu
Kalatalousalue tuntee alueen kalastuksen luonteen ja kohdistumisen. Kalastuksen valvonta toimivaa ja siitä saadaan kalastuspaineeseen liittyvää tietoa.	2-4 alueen kalastuksen valvojaa jokilaaksossa, raportointi (ja välineet) kunnossa, KHS valvontasuunnitelman keinot	V alvontasuunnitelman esitetyt mittarit	2022-2027: kta, kalatalousyhteisöt, ELY, KKL, MH

LIITE 2.c Osatavoitteiden toteuttamistaulukko Keski-Pohjanmaan rannikon osa-alueelle

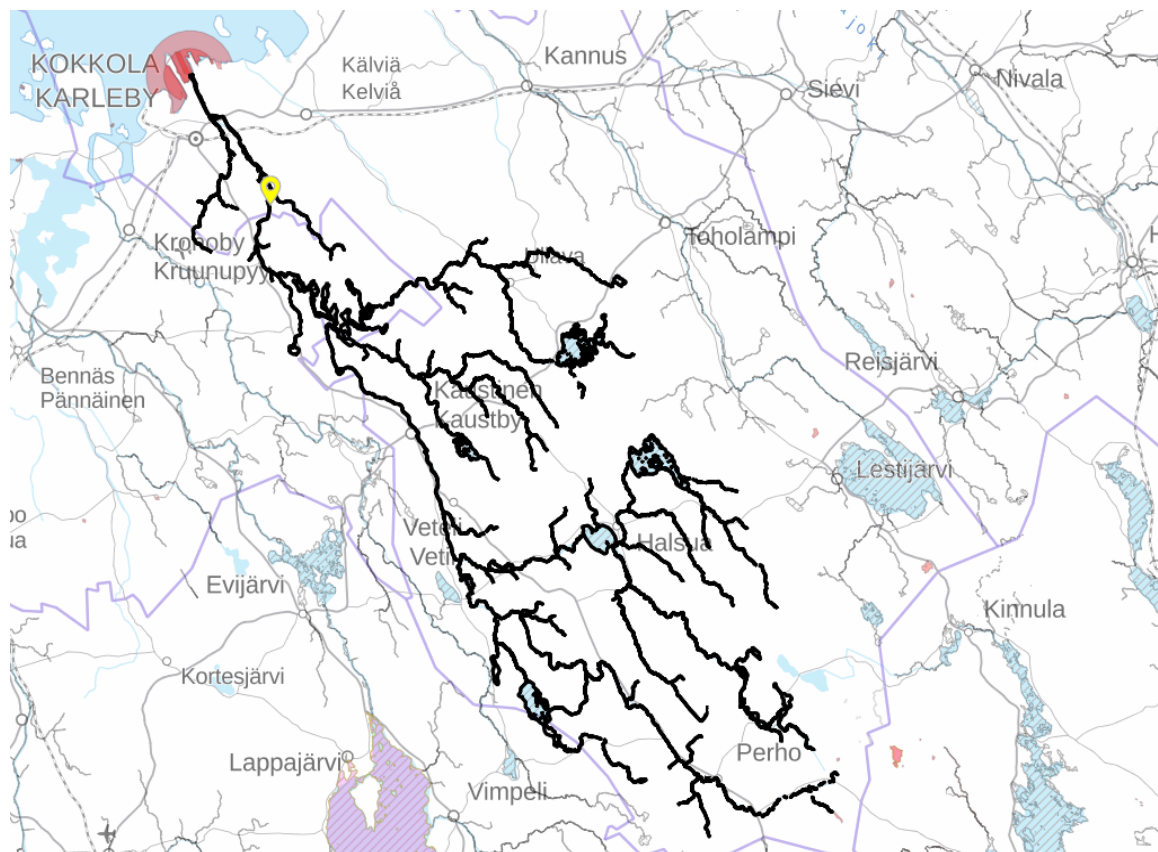
Keski-Pohjanmaan rannikkoalueen kalakantojen ja kalastuksen osatavoitteet 2022-2027

Osatavoite 1	Keinot	Mittarit	Aika ja toteutusvastuu
Kalastukselle tärkeimmät kalalajit eli siika ja taimen sekä nahkiainen säilyvät elinvoimaisina. Kannaltaan horjuvan vaelusilan emopopulaatio ja siikatuksia vastakuoriutuneina jatkeaan Lesti- ja Perhonjoen alajuoksulla ja jokisuilla. Ahven-, hauki-, lahna-, ja mädäkannat perustuvat luontaisen lisääntymiseen. Merittämien ensimmäisten elinvuosien kuolleisuuden vähentäminen meressä.	Kalastusrajoitukset, soimuväli- ja alamittasääty. Lisääntymisalueiden kunnostustoimet. Vaelusilan emopopulaatio ja siikatuksia vastakuoriutuneina jatkeaan Lesti- ja Perhonjoen alajuoksulla ja jokisuilla. Vaikuttaminen alueelle tulevaan kuormitukseen mm. lausuntojen ja muun edunvalvonnan avulla.	Mittarit Mitataan aluksi kaupallisen kalastuksen saalis tietojen (siika, taimen) perusteella. Toteutumisesta koskevaa tietoa saadaan vapaa-ajankalastuksen saalisista. Tutkimustietoa kalakannoista saadaan lisää.	2022-2027: saalis tiedot: ELY, Luke, kalatalousalue, jäsenyhdistys, tutkimus: Luke, hoito: ELY, neuvonta, kta, jäsenet
Osatavoite 2	Keinot	Mittarit	Aika ja toteutusvastuu
Kaupallinen kalastus säilyy vähintään nykyisellä tasolla (5-10 l-ryhmän kalastajaa) ja elinkeinon toimintaa edellyttäviä parannetaan	Investoinnit kalastukseen ja tekniikkaan, toimivat kalastamat (EMKR), toimiva lupapolitiikka, hylje- ja merimetsojien sääty, vähempiarvoisen kalan hyödyntäminen	Kaupallisten kalastajien määrää keski-ikä, saaliit (tilastorudut 15 ja 20), hylje ja merimetsojien kokoa ja esiintyvyys	2022-2027: kalastus seurata, kta, ELY, Luke
Osatavoite 3	Keinot	Mittarit	Aika ja toteutusvastuu
Harmahylkeen, itämerennorpan ja merimetsan kaupalliseen kalastukseen ja vapaa-ajankalastukseen aiheuttamat haitat vähentyvät ohjelma- ja kantojen avulla	Merimetsa- ja hylkekalastuksen jättäminen, lukumäärä ja kannan koolle alueella asettaminen. Hylkeiden metsästyksen kiintiöihin vaikuttamisen lisääminen. Mahdollisuus hylje tuotteiden kaupalliseen hyödyntämiseen. Pyydystekniikan kehitys.	Mittarit Toteutumisesta arvioidaan asiantuntijajärviä.	2022-2027: kalastus seurata, kta, ELY, poliittiset vaikuttajat
Osatavoite 4	Keinot	Mittarit	Aika ja toteutusvastuu
Ryhdytään toimintapoliittisiin merikulttuurin harjoittamiseen elvyttämiseksi	Kalatalousalue osallistuu mahdolliseen harjoituksen hoitoon suunnitellun laatualueen	Mittarit Suunnitelman valmistuminen	2024-2027: järkevät, tutkimus ja viranomaiset, kta, kalastus seurata
Osatavoite 5	Keinot	Mittarit	Aika ja toteutusvastuu
Rannikkoalueella ja sen valuma-alueilla toteutetaan vain toimia, joilla parannetaan vesien ekologian tilaa. Vaikuttaa suoraan tai välillisesti kaikkien muiden tavoitteiden toteuttamiseen	Kalatalousalue tekee aloitteita ja osallistuu toimiin, joilla vesien ja niiden kalastuksen tilaa kohennetaan, kalatalousalue vaikuttaa mahdollisuuksiensa mukaan ravinne- ja kiintoaine päästöjen vähentämiseen tähtääviin toimiin valuma-alueilla, vesien hoitoon suunnitellun 2022-2027 tavoitteet toteutuvat	Mittarit Vesien hoitoon suunnitellun 2022-2027 tavoitteiden toteutuminen, vedenlaatu tiedot, kalaston rakenne jokialueilla ja meressä, vaikutukset vesikasvistossa	2022-2027: Kta, jäsenet, maanomistajat, ELY, Luke
Osatavoite 6	Keinot	Mittarit	Aika ja toteutusvastuu
Osakuntien ja muiden omistajayksiköiden toiminta on järjestäytyneenä ja pirstaleisten vesialueiden yhdistäminen	Omistajayksiköiden toiminta on järjestäytyneenä, yhteisöt toimivan kokoisia ja toimivia, tuetaan järjestäytymistä ja yhdistymistä tiedottamalla	Mittarit Järjestäytyneiden osakuntien määrä ja keski-ikä, kaikki yli 200 ha omistukset toimivia,	2023-2027: osakunnat, kta, maanomistajatoimikunta
Osatavoite 7	Keinot	Mittarit	Aika ja toteutusvastuu
Alueen keskeisistä kalakannoista saadaan suunnittelukauden aikana olennaisia ja hyödyllisiä tietoja, jota voidaan hyödyntää suunnittelukauden ja seuraavaa suunnittelukauden koskien kalastuksen ohjauksen ja kalakantojen hoitoon ja hyödyntämiseen liittyvien tavoitteiden asettamisessa.	Selvitetään mahdollisuuksia laajentaa kalataloustarkkailuja koko rannikkoalueella. Yhteisöjen järjestämä rannikon kattava saalis kirjanpitojärjestelmä. Sähköisten saalis tietojen keruujärjestelmien käyttöön otto, tutkimus toiminnan ja tiedon lisääminen	Mittarit Saalis kirjanpitojärjestelmän määrä, yhteisö, rannikolla, kalataloustarkkailua Himmangan edustalla, Omakala järjestelmästä saatut (?) tiedot	2023-2027: kalastajayhteisöt, osakunnat, kuormittajat + ELY, Luke,
Osatavoite 8	Keinot	Mittarit	Aika ja toteutusvastuu
Kalastuksen valvonta toimivaa ja siitä saadaan mm. Kalastuspaikasta liittyvää tietoa	4-6 kalastuksen valvoa rannikkoalueella, raportointi (välineet) kunnossa, KHS valvonnon keinot	Mittarit Valvontatoimissa esitetyt mittarit	2022-2027: kta, kalataloustoimikunta, ELY

LIITE 3.a Kalastusrajoitusalueet Lestijoen vesistöalueella

LIITE 3.b Kalastusrajoitusalueet Perhonjoen vesistöalueella

LIITE 4 Sähkökoekalastuksissa 2013-2021 Perhonjoen alaosalta (jokisuu-Pirttikoski), Köyhäjoesta ja Ullavanjoesta saadut luontaisiksi (joessa syntyneiksi) luokitellut kalayksilöt.

Sarakenumerot ilmaisevat kokoluokkaa (50-59, 60-69, 70-79 jne) millimetreinä. (Lähde: sähkökoekalastusrekisteri, luettu 24.2.2022)

Vuosi	Sähkökalastusalan nimi	Laji	Alkuperä	59	69	79	89	99	109	119	129	139	149	159	169	179	189	199	209	219	229	239	249	259	269	279	289	299	309	319	329	339	349	359	369
2018	Köyhäjoki Timonen	Harjus	luontainen																																
2013	Köyhäjoki Timonen	Taimen	luontainen										1	1																					
2018	Köyhäjoki Timonen	Taimen	luontainen										1	3																					
2013	Köyhäjoki Viitala	Taimen	luontainen										1	1	1	1	1																		
2020	Köyhäjoki, Harjukoski	Taimen	luontainen													2	2																		
2020	Köyhäjoki, Koskelankoski	Taimen	luontainen													2																			
2020	Köyhäjoki, Lehmäkoski	Taimen	luontainen													2	3	1	2	3															
2020	Köyhäjoki, Mustikkakoski	Taimen	luontainen													1	1																		
2020	Köyhäjoki, Myllykoski	Taimen	luontainen													1																			
2018	Köyhäjoki, Saarikankoski	Taimen	luontainen													1																			
2018	Perhonjoki Haapakosken pohjapato	Taimen	luontainen																																
2019	Perhonjoki Haapakosken pohjapato	Taimen	luontainen																																
2018	Perhonjoki Isokoski 1	Taimen	luontainen																																
2019	Perhonjoki Isokoski 1	Taimen	luontainen																																
2017	Perhonjoki Luonnonmukainen kalatie	Taimen	luontainen																																
2013	Perhonjoki Murikankoski 1	Taimen	luontainen																																
2018	Perhonjoki Murikankoski 1	Taimen	luontainen																																
2019	Perhonjoki Murikankoski 1	Taimen	luontainen																																
2013	Perhonjoki Murikankoski 2	Taimen	luontainen																																
2015	Perhonjoki Murikankoski 2	Taimen	luontainen																																
2018	Perhonjoki Murikankoski 2	Taimen	luontainen																																
2019	Perhonjoki Murikankoski 2	Taimen	luontainen																																
2013	Perhonjoki Myllykoski (kuivavuoma)	Taimen	luontainen																																
2018	Perhonjoki Ojalankoski	Taimen	luontainen																																
2015	Perhonjoki Rimmin rautatiensilta	Taimen	luontainen																																
2015	Perhonjoki Rimmin rautatiensilta	Taimen	luontainen																																
2019	Perhonjoki Rimmin rautatiensilta	Taimen	luontainen																																
2015	Perhonjoki sokoski 1	Taimen	luontainen																																
2007	Perhonjoki sokoski 2	Lohi	luontainen																																
2015	Perhonjoki Murikankoski 1	Nahkiainen	luontainen																																
2020	Ullavanjoki, Hyppä	Taimen	luontainen																																
2018	Ullavanjoki, Kangaskoski	Taimen	luontainen																																
2018	Ullavanjoki, Myllykoski, Alikylä	Taimen	luontainen																																
2021	Ullavanjoki, Myllykoski, Alikylä	Taimen	luontainen																																
2018	Ullavanjoki, Myllykoski, Alikylä	Lohi	luontainen																																

LIITE 5.a Sähkökoekalastuksissa 2009-2020 Lestijoen alaosalta (jokisuu-Antinniitynkoski), saadut luontaisiksi (joessa syntyneiksi) luokitellut kalayksilöt.

Sarakenumerot ilmaisevat kokoluokkaa (50-59, 60-69, 70-79 jne) millimetreinä. (Lähde: sähkökoekalastusrekisteri, luettu 24.2.2022)

Vuosi	Sähkökal	Laji	29	39	49	59	69	79	89	99	109	119	129	139	149	159	169	179	189	199	209	219	229	239	249	259	269	279	289	299	309	319	329	339	349	359	369	
2013	Raumankoski	Harjus																			1																	
2018		Nahkialinen						1			1																											
2002	Raumankoski	Taimen						4	6																													
2003		Taimen					1																															
2005		Taimen						1	6	3	2																											
2007		Taimen							1																													
2008		Taimen								1																												
2012		Taimen					1																															
2014		Taimen						4																														
2015		Taimen						2	7	3																												
2015		Taimen																1	1																			
2016		Taimen							1																													
2016		Taimen							1																													
2018		Taimen														1																						
2019		Taimen																								1												
2019		Taimen								1	1																											
2019	Taimen								1	3	4													1	1													
2020	Taimen															1																						
2020	Taimen							1																														
2000	Roukalaanjoki Rouklajärvi (Tönnäjoki)	Harjus								1																												
2005		Harjus																									1											
2008		Harjus																																				
2000		Taimen					1																															
2002		Taimen					3	3																														
2011		Taimen					1																															
2015		Taimen							1																													
2017		Taimen						3																														
2018		Taimen												1			1				1																	
2019		Taimen													1																							
2019	Taimen								1																													
2020	Taimen																																				1	
2000	Sämpilänkoski	Harjus						1																														
2003		Harjus															1		1																			
2005		Harjus									1																											
2006		Harjus							1																													
2007		Harjus										2																										
2009		Harjus													1																							
2018		Harjus							1																													
2020		Harjus								3																												
2000	Sämpilänkoski	Taimen					1																															
2004		Taimen					1	1																														
2007		Taimen						1																														
2013		Taimen					1																															
2014		Taimen						1																														
2015		Taimen					1	1	2																													
2015		Taimen																1																				
2017		Taimen						1																														
2018		Taimen							1																													
2018		Taimen					1		1																													
2019		Taimen												1		1																						
2019		Taimen							3																													
2020	Taimen																2	1		1																		
2020	Taimen						1																															
1999	Rinttikoski	Harjus								1	1	2																										
2000		Harjus					1	1																														
2001		Harjus									1	1																										
2001		Harjus																			1																	
2002		Harjus							1	1																												
2005		Harjus									1																											
2009		Harjus											1																									
2010		Harjus																			1																	
2013		Harjus									1																											
2018		Harjus								2	1																											
2005	Rinttikoski	Taimen					1																															
2009		Taimen						4	4	3	1																											
2015		Taimen							1																													
2018		Taimen					1	1																														
2018		Taimen												1										1														
2019		Taimen										1																										
2019	Taimen									1																												
2014	Antin nälän koski	Harjus							1																													

LIITE 5.b Sähkökoekalastuksissa 2009-2020 Lestijoen keski- ja yläosalta (Niskankoski-Tornikoski), saadut luontaisiksi (joessa syntyneiksi) luokitellut kalayksilöt.

Sarakenumerot ilmaisevat kokoluokkaa (50-59, 60-69, 70-79 jne) millimetreinä. (Lähde: sähkökoekalastusrekisteri, luettu 24.2.2022)

Vuosi	Sähkökal	Laji	29	39	49	59	69	79	89	99	109	119	129	139	149	159	169	179	189	199	209	219	229	239	249	259	269	279	289	299	309	319	329	339	349	359	369	
2015	Näskäkoski	Taimen										1																										
2019		Taimen												1				1		2																		
1999	Myllyk	Harjus										1																										
2000		Harjus							1																													
1999	Kuustonskoski	Harjus										1																										
2003		Harjus							1																													
2012		Nahkiainen																																				
2008		Taimen															1								1	1			1									
2012	Kuustonskoski	Taimen						1																														
2014		Taimen						1																														
2015		Taimen							1	1																												
2018		Taimen																		1																		
2019		Taimen																		1																		
2001	Kattilakoski	Harjus										1																										
2014	Valva-tin-koski	Taimen						2																														
2018		Taimen							1																													
2014	Heinemen-koski	Harjus						1	1																													
2018		Harjus								1																												
2018		Nahkiainen sp (toukka)	1																																			
2011		Jämsjätkösk	Harjus							1	3	1																										
2014	Harjus								2																													
2016	Harjus																1																					
2018	Harjus									1																												
2020	Harjus									1																												
1999	Jämsjätkösk	Taimen							1																													
2001		Taimen							2																													
2009		Taimen							5	1																												
2011		Taimen							1																													
2012		Taimen						1																														
2014		Taimen						1																														
2014		Taimen														1			1																			
2015		Taimen							1	1	1																											
2018		Taimen														6	7	4	1																			
2019	Taimen																		2	1																		
2018	Karjakoski alaos	Taimen														2	4	1	1																			
2018	Kallisen-koski	Taimen						1																														
2018		Taimen																	1																			
2012	Syvään-puron-koski	Taimen						1	1																				1									
2016		Taimen																	1									1	1									
2020		Taimen													1		1																					
2012	Lumikoski	Taimen							1	2																												
2016		Taimen							1	3					1																							
2018		Taimen							1																													
2018		Taimen															1																					
2020		Taimen																		1																		
1999	Tomikoski	Harjus								1	1																											
2000		Harjus								1		1																										
2001		Harjus									1			1																								
2002		Harjus									1	1																										
2002		Harjus																	2																			
2005		Harjus										2																2										
2005		Harjus																	1	1	1							1										
2008		Harjus																			1																	

